

12

Jak se staví bydlení

17

Marek Rojíček:
Zaměstnance chceme
motivovat k inovacím

20

Zdravotní sestry
na vzestupu

38

Jan Doležal:
Cíle evropské
zemědělské politiky
by měly být odlišné

46

Voláme víc
a surfujeme rychleji

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

11-12 | 2021 – ROČNÍK 11

TÉMA

Jak je na tom české zemědělství

- Zemědělské půdy opět ubylo
- Rostlinná produkce roste, živočišná stagnuje
- Práce v zemědělství příliš neláká

0 26,0% méně

zemědělských subjektů fungovalo v Česku
v roce 2020 ve srovnání s rokem 2000.

Zemědělský sektor opouští především chovatelé
hospodářských zvířat, podniků s čistě rostlinnou výrobou
v uvedených dvaceti letech téměř pětina přibyla.

Statistická ročenka ČR

Portrét České republiky v datech

pravidelně
od roku 1957

každoročně
česko-anglicky

v knižní
i elektronické
podobě

objednavky@czso.cz
www.czso.cz/rocenka_CR

Byl to náročný rok

Vážení čtenáři, setkáváme se nad posledním letošním vydáním Statistiky & My. Závěr roku svádí k bilancování. Pro Český statistický úřad byl rok 2021 bezesporu náročný, plný významných událostí a důležitých úkolů. Byl to také rok zvýšené mediální pozornosti. Doslova na první stránky a do hledáček kamer jsme se dostali například v souvislosti s letošním sčítáním lidu, domů a bytů nebo s parlamentními volbami. Náročné úkoly, navíc zkomplikované nutnými protiepidemickými opatřeními, jsme zvládli i v úrovni mediálních prezentací a výstupů se ctí a profesionálně. Považuji to za velmi cenné a všichni, kdo se na prezentaci práce ČSÚ podílejí, zaslouží poděkování a uznání. Jen málokdo si uvědomí, že značka ČSÚ je na obrazovkách a webech zpravodajství denně a naše data jsou vidět více než kdy dřív. A v dnešní době, tak charakteristické obrovskou rychlostí, se kterou se informace v mediálním a společenském prostoru objevují, je udržení konzistentního a seriózního obrazu statistického úřadu stejně důležité jako náročné.

Právě dostupnost a prezentace statistických dat, ale i menší zatížení respondentů a nové datové zdroje jsou témata, o nichž mluvím v rozhovoru v tomto vydání předseda Českého statistického úřadu Marek Rojíček. Nastiňuje směr a úkoly ČSÚ v příštím roce, ať už jde o úkoly spojené s předsednictvím EU, nebo o podporu inovací a IT procesů uvnitř ČSÚ.

Velkým tématem aktuálního čísla je zemědělství a šetření Arocenzus. České výstupy z tohoto šetření použije nejen Eurostat, ale také Organizace OSN pro výživu a zemědělství a samozřejmě jsou velmi důležité i pro uživatele v České republice. Jeho výstupy a další zajímavé údaje o českém zemědělství jsme pak prodiskutovali s prezidentem Agrární komory ČR Janem Doležalem.

Ani prosincovému číslu Statistiky & My nechybí téma spojené se zdravotnictvím. Ředitel odboru statistik společnosti Martin Mana připravil velmi zajímavou souhrnnou informaci o struktuře vzdělání a odměňování zdravotních sester u nás. Zajímavě doplňuje obecnou diskuzi o nedostatku zdravotního personálu v českých nemocnicích.

Pokud vás zajímá problematika výstavby a bydlení, určitě byste neměli přeskochit text Petry Cuřínové, vedoucí oddělení statistiky stavebnictví a bytové výstavby, která shrnula data o bytové výstavbě v ČR. Počty dokončených i zahájených bytů podle nich i letos stále rostou. Staví se napříč Českou republikou a škála dokončených bytů je velmi rozmanitá.

I když jsem pro vás vybrala z časopisu jen některé články, věřím, že mnoho zajímavého a inspirativního objevíte i v dalších textech prosincového čísla. A protože jde o poslední letošní vydání, dovoluji si závěrem popřát všem čtenářům Statistiky & My pohodové vánoční svátky prožité ve zdraví a klidu.

EVA KRUMOVÁ

1. místopředsedkyně ČSÚ

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 11-12/2021
ROČNÍK 11, vychází 10x ročně

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí redaktor), Pavel Hortig, Jan Cieslar, Jan Ernest, Eva Henzlerová, Dalibor Holý, Jaroslav Sixta, Karolína Zábajková

REDAKČNÍ RADA: Ing. Josef Vlášek (předseda),
Ing. Michal Novotný (místopředseda),
doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D., Ing. Eva Krumová,
Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,
Mgr. Jana Slavníková, Mgr. Irena Stupňánková, Ing. Pavla Trendová,
Mgr. Ing. Martin Zelený, Ph.D.

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Vladimír Salavec
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koutecká,
Fotky-foto.cz, Bejvalo.cz, Unsplash: Oxana Melis

TISK: P.O.S. FACTORY, s. r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, www.statistikaamy.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

**PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA&MY:**
bit.ly/3ddicBp

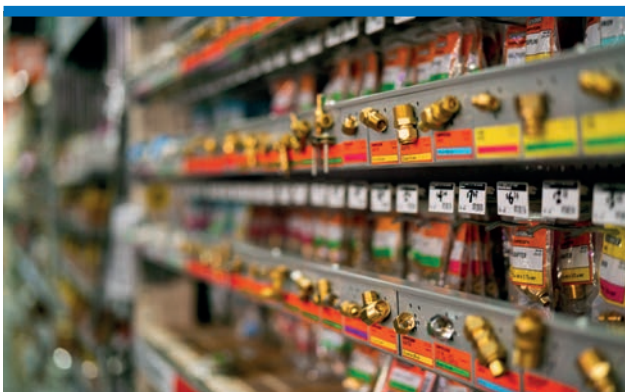
14

V roce 2020 se výdaje na výzkum a vývoj v Česku meziročně navýšily o necelá dvě procenta. Jednalo se o nejnižší nárůst od roku 2016. Příčin zpomalení bylo několik.

44

Tón v maloobchodu se železářským zbožím, barvami, sklem a potřebami pro kutily u nás udávají velké firmy s rozsáhlými sítěmi provozoven. Jejich tržby v posledních 10 letech rostly výrazně rychleji než v případě malých prodejen.

50

Z výsledků pravidelného šetření Statistika rodinných účtů je zjevné, že v covidovém roce 2020 došlo ke snížení celkových spotřebních výdajů domácností. Oproti roku 2019 klesly výdaje o 3 400 Kč na osobu.

TÉMA: JAK JE NA TOM ČESKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

- 24 Zemědělská zjišťování v mezinárodním kontextu
- 26 Zemědělských subjektů ubylo, ty zbývající se zvětšily
- 30 Zemědělské půdy je zase méně
- 32 Živočišná výroba se koncentruje
- 34 Ekonomické výsledky zemědělství
- 36 Práce v zemědělství mladé lidi příliš neláká

UDÁLOSTI

- 6 Spolupráce s řeckým statistickým úřadem se dále rozvíjí
- 6 Workshop k přeshraniční spolupráci
- 7 Vlčí máky v ČSÚ
- 7 Bronz pro sčítání
- 7 Změna pořadí náhradníků ve volbách
- 7 Návštěva gruzínských statistiků
- 7 Strom splněných přání

ZE SVĚTA

- 8 Světový den lidských sídel
- 9 V oborech ICT převládají mladí muži
- 9 Nizozemci si na online nákupy zvykli
- 9 Kolik obyvatel mají Faerské ostrovy

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 10 Nejistá sezóna
- 12 Jak se staví bydlení

LIDÉ A SPOLEČNOST

- 14 Růst výdajů na výzkum a vývoj silně přibrzdil
- 46 Voláme víc a surfujeme rychleji

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 16 Deficitní hospodaření přetrvává

ROZHOVOR

- 17 Zaměstnance chceme více motivovat k inovacím
- 38 Statistiky ukazují, že cíle evropské zemědělské politiky by měly být v různých zemích odlišné

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

- 20 Zdravotní sestry na vzestupu
- 50 Covid a naše peněženky

METODIKA

- 42 Jak na zjednodušené hlášení v Intrastatu

ANALÝZA

- 44 Maloobchod s potřebami pro kutily

HISTORIE

- 54 Před sto lety bylo v Praze blaze a v Sudetech draze

O složitém jednoduše

Přečtěte si publikaci o statistice,
které se není třeba bát

elektronická verze
www.czso.cz/nebojtesestatistiky

tištěná verze
objednavky@czso.cz

KRÁTCE

Dne 19. listopadu 2021 byla zveřejněna ve Sbírce zákonů vyhláška č. 404/2021 Sb., o **programu statistických zjišťování** na rok 2022. Vyhláška je rovněž dostupná z webu ČSÚ.

bit.ly/3CLXtA4

ČSÚ aktualizoval metodickou příručku pro **vyřizování dotazů respondentů**, která slouží jako návod pro sestavení a vyřízení odpovědí na žádosti nebo dotazy od respondentů a zpravodajských jednotek. Aktualizace se týká statistických zjišťování, která budou probíhat v roce 2022.

Zástupci odborových svazů podepsali s předsedou vlády ČR novou **kolktivní dohodu vyššího stupně**, která se vztahuje na státní zaměstnance ve služebním poměru vykonávající ve služebních úřadech státní službu dle zákona o státní službě.

bit.ly/3Fz29uP

Vedoucí oddělení SLDB Krajské správy ČSÚ v Olomouci Jan Krušínský představil **historii a současnost sčítání** v rámci akce Podzimní Olomouc 2021 na Katedře geoinformatiky Univerzity Palackého v Olomouci.

Spolupráce s řeckým statistickým úřadem se dále rozvíjí

Vedení ČSÚ v polovině listopadu přivítalo zástupce řeckého statistického úřadu Elstat, kteří do Prahy přiletěli na dvoudenní pracovní jednání. Hlavním cílem návštěvy byla výměna zkušeností v oblastech rozvojových projektů využití scanner dat z pokladních systémů obchodních řetězců, akvizice nových datových zdrojů pro statistiku cestovního ruchu či rebrandingu statistiky zahraničního obchodu v souvislosti se zavedením konceptu národního pojetí. Dále se probíraly otázky týkající se vládní statistiky a realizace sčítání lidu. Řecká delegace vedená prezidentem Elstatu Athanasiosem Thanopoulossem navštívila rovněž SafeCentrum ČSÚ sloužící k poskytování mikrodat pro vědecké účely či nedávno otevřenou dětskou skupinu Staťáček,

kteřou ČSÚ provozuje pro snazší sladění rodinného a pracovního života zaměstnanců. V rámci výjezdu do Plzeňského kraje se řečtí statistici seznámili s organizací regionálních pracovišť Českého statistického úřadu a zhlédli vizualizaci statistických dat o krajích České republiky a nižších územních celcích Plzeňského kraje.

Vzájemná spolupráce českých a řeckých statistiků byla oficiálně zahájena letos v září, kdy sídlo Elstatu v Athénách navštívili předseda a místopředseda ČSÚ Marek Rojíček a Jaroslav Sixta. Během návštěvy řeckých kolegů v Praze již byly navázány kontakty na úrovni jednotlivých oddělení a expertů obou úřadů, kteří se budou podílet na dalším rozvoji spolupráce.

Workshop k přeshraniční spolupráci

V polovině října se za účasti zástupců odboru informačních služeb a Krajské správy ČSÚ v Českých Budějovicích uskutečnil další přeshraniční workshop k projektu CentropesStatistics, který mapuje příhraniční oblasti České republiky, Rakouska, Slovenska a Maďarska. Během setkání, které probíhalo prostřednictvím dálkové komunikace, byla

dohodnuta průběžná aktualizace databáze a její rozšíření např. o údaje o naději dožití. Připravuje se také využití výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2021, které ve všech čtyřech zemích proběhlo podle evropsky platných principů.

bit.ly/3n1Tu2T

Vlčí máky v ČSÚ

Také v Českém statistickém úřadě jsme si připomněli Den válečných veteránů připadající na 11. listopad. Jeho symbolem je květ vlčího máku, který je zároveň poctou milionům padlých na bojištích první světové války. Ta byla ukončena podpisem příměří právě 11. listopadu 1918. Cílem památného dne je poukázat na příběhy válečných veteránů, vyzdvihnout jejich hrdinství a význam pro současný život. Výtěžek z prodeje symbolických vlčích máků bude použit na natáčení výpovědí pamětníků (válečných veteránů i dalších hrdinů) a publikování těchto nahrávek ve sbírce Paměť národa.

Symbolický vlčí mák si připnul na klopou i předseda ČSÚ Marek Rojíček

Strom splněných přání

Děti z dětských domovů i další potřební najdou pod stromečkem dárky od zaměstnanců ČSÚ.

Český statistický úřad navázal na tradici z předchozích let a opět se připojil k akci Strom splněných přání. Zaměstnanci úřadu tentokrát prostřednictvím dobročinné akce vybírali vánoční dárky dětem z dětských domovů v Litoměřicích a v Ústí nad Labem, obyvatelům azylového domu v Praze 10 a rodinám podporovaným Nadačním fondem pro předčasně narozené děti a jejich rodiny. V době uzávěrky tohoto vydání časopisu akce stále probíhala, takže nebylo známo, kolik přání se letos podařilo splnit. Věříme však, že alespoň kousek radosti a štěstí se dostane úplně na všechny.

Bronz pro sčítání

Projekt zákaznického centra Sčítání lidu, domů a bytů 2021 získal 3. místo v mezinárodní soutěži kontaktních center European Contact Centre & Customer Service Awards 2021. Odborná porota v kategorii Operational Effectiveness Awards (ocenění efektivity provozu) v podkategorii Best Cross-Functional Collaboration (nejlépe fungující spolupráce) ocenila spolupráci ČSÚ a společnosti Connectart, která služby kontaktního centra pro sčítání zajišťovala. Slavnostní vyhlášení vítězů proběhlo 23. listopadu v Londýně a cenu převzali zástupci společnosti Connectart.

bit.ly/2ZpATQ4

Změna pořadí náhradníků ve volbách

Nejvyšší správní soud v usnesení Vol 102/2021 konstatoval, že odvolání kandidatury kandidáta č. 16 koalice SPOLU ve volbách do Poslanecké sněmovny v Jihomoravském kraji nebylo platné, a nově určil pořadí náhradníků této koalice. Usnesení promítl ČSÚ do prezentace volebních výsledků na webu volby.cz. Zápisy za volební kraje ve formátu pdf byly ponechány, seznam zvolených poslanců zůstává nezměněn.

Návštěva gruzínských statistiků

Český statistický úřad v listopadu navštívil v rámci studijní mise delegace kolegů ze statického úřadu Gruzie Geostat. Tvořili ji zejména pracovníci z útvarů sociálních statistik a mezinárodních vztahů, kteří do Prahy přijeli získávat zkušenosti z oblastí sociálních statistik, a šetření v domácnostech. Návštěva proběhla v rámci tzv. twinningového projektu pro podporu spolupráce s Gruzii, na kterém se vedle ČSÚ podílejí také dánští kolegové ze Statistics Denmark.

Předchozí jednání v uplynulých 18 měsících se vzhledem k epidemické situaci konala formou videokonferencí, v závěrečné fázi projektu se však podařilo při dodržení všech hygienických opatření zorganizovat i třídní návštěvu v Praze. Zástupce generálního ředitele Geostatu Paata Shavishvili, který delegaci vedl, zhodnotil spolupráci jako velmi užitečnou a vyjádřil přesvědčení, že pracovní kontakty českých a gruzínských statistiků budou i nadále pokračovat.

KRÁTCE

Počet případů klasifikovaných jako trestné činy podvodu, které byly v Irsku zaznamenány v databázi kriminálních činů, se ve druhém čtvrtletí roku 2021 ve srovnání s předchozím rokem zvýšil o více než 40%. Nárůst se týkal zejména pokusů o získání osobních nebo bankovních informací v online prostředí nebo telefonicky a také podvodného používání informací o kreditní a debetní kartě.

bit.ly/3md0BP5

Podle oficiálních údajů Světové zdravotnické organizace (WHO) ze 161 zemí bylo v roce 2019 zaznamenáno 202 256 nových případů malomocenství. Z nich se 14 893 týkalo dětí mladších 14 let. Lepra se léčí obvykle kombinací silných antibiotik (MDT), která od roku 1995 poskytuje WHO zdarma. Bezplatné MDT bylo původně financováno nadací Nippon a od roku 2000 je díky dohodě platné nejméně do roku 2025 darováno společností Novartis. Za posledních 20 let bylo prostřednictvím bezplatné léčby léčeno a vyléčeno více než 16 milionů pacientů s malomocenstvím.

bit.ly/3orX9mt

Světový den lidských sídel

Valné shromáždění OSN v roce 1985 vyhlásilo první říjnové pondělí Světovým dnem lidských sídel. Lidstvo si má v tento den připomenout, že je třeba se o zlepšování podmínek pro naše žití aktivně starat.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

Známky snahy o ochranu životního prostředí jsou dnes všudypřítomné. Zelené domy, soběstačné domy, zelené střechy, vertikální zahrady, biopotraviny, třídění odpadu... Ale zlepšování podmínek pro naše žití zahrnuje i myšlenky na předcházení násilí za dveřmi domů, dostatek jídla, tepla a péče pro nejmenší, ale i pro ty, jejichž život již směřuje neodvratně ke konci.

Světový den lidských sídel tak připomíná nejen otázku životního prostředí, ale také přivádí k zamyšlení, jak vnímáme to, co označujeme za domov, za své „doma“. Tématem prvního ročníku v roce 1986 bylo Domov je mé právo. V posledních letech se témata jednotlivých ročníků zaměřují spíše na otázky týkající se přírody a životního prostředí.

Letošním tématem Světového dne lidských sídel byla snaha zmenšit uhlíkovou stopu měst. Podle odhadů OSN jsou města zodpovědná přibližně za 70 % celosvětových emisí oxidu uhličitého, přičemž převážnou část městských emisí skleníkových plynů tvoří doprava, budovy, výroba a užívání energie a nakládání s odpady.

NEJRYCHLEJI ROSTOUCÍ MĚSTA JSOU V ASIÍ A V AFRICE

Mezi nejvíce urbanizované regiony dnes patří Severní Amerika (na začátku 20. let tohoto století zde žije 82 % populace v městských oblastech), Latinská Amerika a Karibik (81 %), Evropa (74 %) a Oceánie (68 %). Úroveň urbanizace v Asii se nyní blíží 50%. Naproti tomu Afrika zůstává převážně venkovská a jen 43 % její populace žije v městských oblastech.

Za největší město na světě je OSN považováno Tokio s aglomerací 37 milionů obyvatel, následují

města Nové Dillí s 29 miliony, Šanghaj s 26 miliony, Mexico City a São Paulo, každé s přibližně 22 miliony obyvatel. Města Káhira, Bombaj, Peking a Dháka mají kolem 20 milionů obyvatel.

Nyní se zdá, že počet obyvatel v tokijské aglomeraci stagnuje, zatímco obyvatel Dillí bude podle předpovědi i nadále přibývat, takže se kolem roku 2028 stane nejlidnatějším městem na světě. Do konce desetiletí bude na světě téměř 50 megapolí s více než 10 miliony obyvatel – většina v méně rozvinutých regionech. Některými z nejrychleji rostoucích městských aglomerací jsou nyní města s méně než 1 milionem obyvatel, mnoho z nich se nachází v Asii a Africe.

Osmina obyvatel planety dnes žije v některé ze 33 megapolí, téměř polovina ze světového městského obyvatelstva ale bydlí ve městech s méně než půlmilionem obyvatel.

Celkově více než polovina (55 %) světové populace žije v městských oblastech. Podle populační projekce OSN by se měl tento podíl do roku 2050 zvýšit na 68 %. Postupný přesun lidí z venkova do měst v kombinaci s celkovým růstem světové populace by mohl do roku 2050 znamenat, že v městských oblastech bude žít dalších 2,5 miliardy obyvatel, přičemž téměř 90 % tohoto nárůstu se bude odehrávat v Asii a Africe. V souvislosti s globálním oteplováním tak bude do poloviny století průměrné letní teploty vyšší než 35 stupňů Celsia zažít více než 1,6 miliardy obyvatel měst.

bit.ly/3a7QwgB

V oborech ICT převládají mladí muži

V roce 2020 bylo v zemích EU zaměstnáno v oblasti informačních a komunikačních technologií (ICT) 2,7 milionu osob, které v této oblasti dosáhly nějakého formálního vzdělání.

Mezi pracovníky v uvedeném oboru výrazně převažovali muži, v průměru za celou EU jich bylo 83 %. Nejvyšší podíl mužů na celkovém počtu zaměstnaných v oblasti informačních a komunikačních technologií, kteří měli odpovídající formální vzdělání, zaznamenalo Lotyšsko, kde ze 100 pracovníků této kategorie bylo 94 mužů, dále Slovinsko (90 %), Belgie a Česko (obě země 89 %) a také Polsko (88 %). Větší než čtvrtinové zastoupení žen najdeme v Dánsku (33 %), v Řecku (31 %), na Kypru (28 %), v Bulharsku a v Rumunsku (shodně 27 %).

Dva ze tří pracovníků, kteří vystudovali některý z ICT oborů a kteří také v této oblasti pracují, jsou ve věku 15 až 34 let, starších je jen třetina. Mladí lidé před 35. narozeninami představovali většinu zaměstnaných se vzděláním v oblasti ICT ve všech zemích EU, ve čtyřech zemích byl jejich podíl na celkovém počtu pracovníků v této oblasti vyšší než čtyři pětiny. Nejvyšší zastoupení mladých vykazují Chorvatsko (84 %), Rumunsko (82 %), Malta (81 %) a Česká republika (80 %). Nejvyšší podíl odborníků vzdělaných v ICT ve věku 35–74 let najdeme ve Finsku (47 %), Irsku (42 %), Francii (41 %) a Německu (39 %).

 bit.ly/3EGVDCK

Nizozemci si na online nákupy zvykli

V 1. čtvrtletí 2021 utratili nizozemští spotřebitelé na e-shopech rekordní částky.

Výdaje Nizozemců v zahraničních e-shopech EU činily téměř 800 mil. eur oproti zhruba půl miliardě eur za stejné čtvrtletí před rokem. Od zavedení současné metody měření v roce 2014 jsou výdaje nizozemských spotřebitelů v zahraničních e-shopech EU v každém čtvrtletí vyšší ve

srovnání se stejným obdobím před rokem, ale meziročně se nikdy nezvýšily tolik jako mezi 1. čtvrtletími 2020 a 2021. Významný nárůst útrat v internetových obchodech je patrný zejména od března 2020, kdy vstoupila v platnost opatření související s pandemií covidu-19.

Zatímco od roku 2016 byly výdaje za nákupy na zahraničních e-shopech za první čtvrtletí každého roku nižší než v posledním čtvrtletí roku předešlého, letos se situace změnila a nizozemští zákazníci utratili od ledna do března o 4 mil. eur více než loni od října do prosince.

Rekordního meziročního růstu obrátu v 1. čtvrtletí 2021 o více než 85 % dosáhli také nizozemští online prodejci. Ke značnému navýšení prodeje došlo i v dalších čtvrtletích po začátku koronavirové pandemie, nejsilnější (o 55 %) bylo zaznamenáno ve druhém čtvrtletí 2020, kdy se zákazníci i prodejci museli přizpůsobit nové obchodní realitě.

Silný růst v prvním letošním čtvrtletí lze přičíst především vícekanálovým maloobchodníkům, kteří prodávají jak online, tak i v tradičních prodejnách. Tyto společnosti zvýšily online obraty ve srovnání se stejným obdobím loňského roku více než dvakrát. Obrát realizovaný e-shopy pouze s online prodejem stoupl téměř o 59 %. Počet nově založených internetových obchodů vzrostl oproti prvnímu čtvrtletí 2020 o více než 30 %, ve srovnání se začátkem roku 2019 se dokonce více než zdvojnásobil.

 bit.ly/2XLmHzV

Kolik obyvatel mají Faerské ostrovy

Populace Faerských ostrovů se meziročně navýšila o 790 lidí (tj. o 1,5 %) a 1. srpna tohoto roku dosáhla 53 567 osob. Populační růst za poslední rok (srpen až červenec) se skládá z čistého migračního přírůstku 476 osob a z převahy narozených nad zemřelými o 314 osob. Byl tak zaznamenán nejvyšší přirozený přírůstek od roku 2003, který je způsoben především postupným nárůstem porodů, počet úmrtí zůstává relativně stabilní.

Imigrace se v posledních třech letech snižovala, v červenci 2021 byl zaznamenán nejnižší počet přistěhovalých od roku 2013. Mírný pokles loni nastal i v případě emigrace, ale nyní již dochází k opětovnému nárůstu. Výsledkem je lehké snížení čisté migrace a návrat na úroveň roku 2017.

Protože faerská populace je malá a v některých obcích žije jen pár desítek obyvatel, může změna počtu obyvatel v řádu jednotek znamenat poměrně velkou procentuální změnu. Nejvyšší procentuální nárůst počtu obyvatel v uplynulém roce vykázala obec Hov, kde meziročně přibýlo pět osob (+5,2 %), následovala obec Nes, v níž k 1. srpnu 2021 žilo o 50 osob více než před rokem (+3,7 %). Největší procentuální pokles zaznamenala obec Fugloy, ve které se počet obyvatel meziročně snížil o jednoho, tj. o 2,6 %.

 bit.ly/2ZGaLQG

Nejistá sezóna

V roce 2020 byla stavební produkce silně ovlivněna epidemií koronaviru a zaznamenala pokles o 6,2%. Stabilní růst se zatím nedaří nastartovat ani letos.

PETRA ČUŘÍNOVÁ

vedoucí oddělení statistiky stavebnictví a bytové výstavby

V posledních letech se stavebnictví dařilo. Index stavební produkce, který vychází ze stálých cen, rostl tři roky za sebou, zpočátku spíše v pozemním, potom v inženýrském stavitelství. Loni byl bohužel z dobře známých důvodů pozitivní vývoj přibrzděn. Celková stavební produkce v roce 2020 meziročně klesla o 6,2% především v důsledku vývoje v pozemním stavitelství.

Podobně jako v případě průmyslu, i stavebnictví bylo silně ovlivněno epidemií koronaviru, ale na rozdíl od průmyslu nezažilo tak strmý pád v krátkém období. Poklesy nabíhaly pomaleji a trvaly déle. V prvních měsících roku 2020 vykazovalo stavebnictví ještě relativně dobré výsledky a celkový pokles stavební produkce

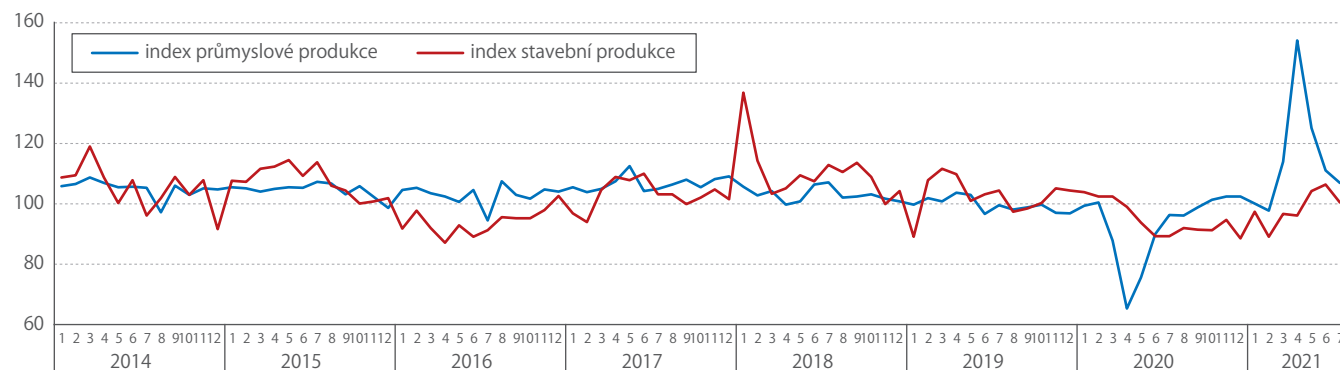
tlumilo rostoucí inženýrské stavitelství. Problémy se začaly projevovat až v polovině roku. Průmysl v té době už nastoupil cestu ožívování, ve stavebnictví ale nebyl do konce roku 2020 růst již zaznamenán.

POTENCIÁL K RŮSTU EXISTUJE

Stavební společnosti provedly v roce 2020 stavební práce v hodnotě 536 mld. Kč, což v meziročním porovnání představuje pokles o 1,1%. Tento pokles je mírnější než v případě indexu stavební produkce zejména z důvodu jiné cenové hladiny.

Bohužel ani v roce 2021 se ve stavebnictví nedaří nastartovat stabilní růst a za prvních sedm měsíců

DLOUHODOBÝ VÝVOJ PRŮMYSLOVÉ A STAVEBNÍ PRODUKCE (meziroční indexy)

Zdroj: ČSÚ

ŘÍJEN 2021

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů i spotřebitelů v ekonomiku se meziměsíčně snížila. Souhrnný indikátor důvěry poklesl na hodnotu 95,3. Ve srovnání s říjnem 2020 je stále vyšší.

↙ **-0,9**
bodu

↙ **-3,9**
bodu

PRŮMYSL

V průmyslu se důvěra podnikatelů meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 3,9 bodu na hodnotu 88,6. V meziročním srovnání je důvěra v průmyslu také nižší.

↗ **0,0**
bodu

STAVEBNICTVÍ

Důvěra podnikatelů ve stavebnictví se meziměsíčně nezměnila. Indikátor důvěry zůstal na stejné hodnotě 111,6. Meziročně je důvěra ve stavebnictví vyšší.

↗ **+2,3**
bodu

OBCHOD

Důvěra podnikatelů v odvětví obchodu se zvýšila. Indikátor důvěry meziměsíčně vzrostl na hodnotu 105,9. Ve srovnání s říjnem loňského roku je důvěra v obchodě vyšší.

↗ **+2,3**
bodu

SLUŽBY

Ve vybraných odvětvích služeb se důvěra zvýšila. Indikátor důvěry meziměsíčně vzrostl o 2,3 bodu na hodnotu 97,6. V meziročním srovnání je důvěra ve službách vyšší.

↙ **-2,2**
bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů se v říjnu meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 2,2 bodu na hodnotu 98,5. Meziročně je ovšem důvěra spotřebitelů vyšší.

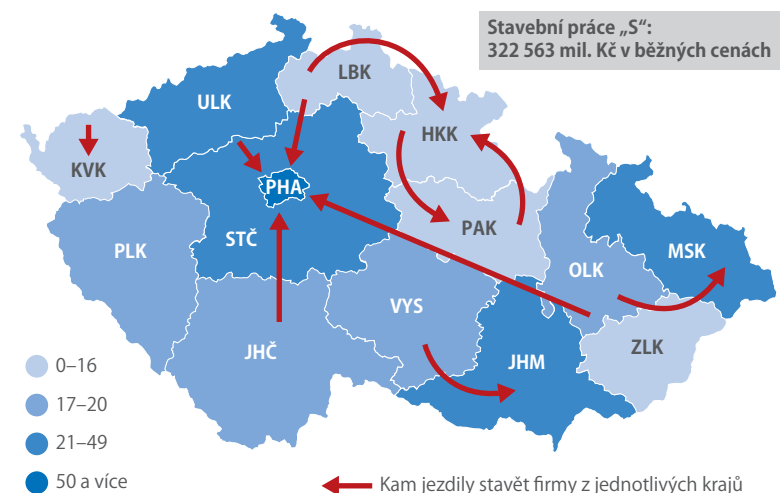
byla produkce zhruba na stejné úrovni jako před rokem. V prvním čtvrtletí roku 2021 byla srovnávací základna (stejně období minulého roku) stále relativně vysoko a k přetrvávajícím problémům s pracovní silou se přidal rychlý růst cen. V květnu a červnu se zdálo, že se situace obrací k lepšímu, ale červenec dobré výsledky, zejména v pozemním stavitelství, nepřinesl. Přesto lze říci, že předpoklady k příznivému vývoji ve stavebnictví zatím jsou. Orientační hodnota vydaných stavebních povolení dlouhodobě rostla a loňský pokles o 5,9% lze vzhledem k okolnostem hodnotit kladně. Také letos jsme zatím do konce července zaznamenali vysoký nárůst orientační hodnoty stavebních povolení, a to bez ohledu na miliardové stavby. Objem uzavřených stavebních zakázek roste již pátým rokem v řadě a letos je zhruba o čtvrtinu vyšší než ve stejném období minulého roku.

NEJVÍC PŘITAHUJE PRAHA

Podrobnější údaje o územní a věcné struktuře stavebních prací jsou dostupné za větší podniky s 20 a více zaměstnanci. Podle nich se z hlediska objemu stavebních prací nejvíce prostavělo v Praze, kde se jednalo ve značné míře o výstavbu bytových a nebytových nevýrobních budov. S větším odstupem pak následují kraje Jihomoravský a Středočeský, v nichž probíhala intenzivní výstavba dopravní infrastruktury. Na opačném konci řady se nacházejí kraje Karlovarský a Liberecký, které jsou ovšem malé i svou rozlohou.

Všechny firmy stavějí nejvíce v kraji svého sídla, ovšem často také své stavební aktivity směřují do sousedních regionů. To je vidět zejména na firmách se sídlem v Olomouckém kraji, které značnou část svých stavebních prací provedly na území kraje Moravskoslezského. V Jihomoravském kraji pak pracuje řada společností se sídlem na Vysočině. Naopak společnosti z Karlovarského kraje na východ republiky

STAVEBNÍ PRÁCE „S“ V TUZEMSKU PODLE KRAJE VÝSTAVBY (v mld. Kč, 2020, podniky s 20 a více zaměstnanci)

Zdroj: ČSÚ

za prací téměř vůbec necestují a se 73% zakázek provedených v roce 2020 na území vlastního kraje se řadí k největším stavebním „patriotům“. Nejvíce stavebních příležitostí je v Praze, proto sem za prací přicházejí také stavební společnosti ze všech částí České republiky. Některé zde odpracují značnou část svých zakázek, což platí zejména o firmách se sídlem ve Středočeském nebo Libereckém kraji. Výše popsané jevy se samozřejmě s prováděním jednotlivých akcí mohou měnit, ale základní principy a vazby v průběhu let zůstávají stejné.

Stavební práce "S": Práce fakturované konečnému odběrateli
bit.ly/3EoWUNN

LISTOPAD 2021

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů se zvýšila, zatímco důvěra spotřebitelů výrazně poklesla. Souhrnný indikátor důvěry se mírně snížil o 0,1 bodu na hodnotu 95,2. Meziročně je vyšší.

-0,1
bodu

+4,6
bodu

PRŮMYSL

Důvěra podnikatelů v odvětví průmyslu se meziměsíčně zvýšila vlivem očekávaného růstu výrobní činnosti. Indikátor důvěry vzrostl na hodnotu 93,2. Meziročně je důvěra v průmyslu vyšší.

+2,4
bodu

STAVEBNICTVÍ

V odvětví stavebnictví se důvěra podnikatelů oproti říjnu zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 2,4 bodu na hodnotu 114,0. V meziročním srovnání je důvěra ve stavebnictví také vyšší.

-1,2
bodu

OBCHOD

V odvětví obchodu se důvěra podnikatelů snížila. Indikátor důvěry meziměsíčně poklesl o 1,2 bodu na hodnotu 104,7. Oproti listopadu 2020 je ale důvěra v obchodě vyšší.

-1,3
bodu

SLUŽBY

Důvěra podnikatelů ve vybraných odvětvích služeb se snížila. Indikátor důvěry oproti říjnu poklesl o 1,3 bodu na hodnotu 96,3. Meziročně je ale důvěra ve službách vyšší.

-8,1
bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů v listopadu výrazně poklesla. Indikátor důvěry se snížil o 8,1 na hodnotu 90,4. Ve srovnání s listopadem loňského roku je ale důvěra spotřebitelů vyšší.

Jak se staví bydlení

Počty dokončených i zahájených bytů letos zatím rostou. Staví se napříč Českou republikou a škála dokončených bytů je velmi rozmanitá. S růstem počtu bytů se zvyšují i náklady na jejich výstavbu.

PETRA ČUŘÍNOVÁ
vedoucí oddělení
statistiky
stavebnictví
a bytové výstavby

Byty se stavějí. Počet dokončených bytů rostl pět let za sebou po minimu v roce 2014, kdy bylo dokončeno 23 954 bytů, tedy téměř polovina počtu z roku 2007, který se 41 649 bytů představoval novodobý vrchol. Ten však stále výrazně zaostával za 70. lety minulého století, během nichž se např. v roce 1975 postavilo skoro 100 tisíc bytů.

Novodobý růst se pozastavil v loňském roce, neboť vlivem covidové pandemie došlo k omezení fungování mnoha stavebních úřadů a často poklesl i zájem stavebníků. Letos v prvním pololetí byl zaznamenán opět růst počtu dokončených bytů, tentokrát o 11,4%. Zvyšování počtu dokončených bytů se týká prakticky všech kategorií výstavby. Křivka znázorňující výstavbu bytů v rodinných domech však má plynulejší průběh a více odráží sezonní vlivy, počty bytů v bytových domech a ostatní sledované kategorie záleží spíše na tom, jak se v danou dobu podařilo připravit konkrétní projekty.

KDE SE STAVÍ?

K růstu bytové výstavby docházelo v posledních letech napříč Českou republikou. Nejvíce rodinných domů se staví ve Středočeském kraji v obcích kolem Prahy a také v Jihomoravském kraji, především v okrese Brno-venkov. Silnou pozici má výstavba rodinných domů i v Moravskoslezském kraji, kde se ale odehrává spíše ve městech. Bytové domy se nejvíce stavějí v Praze a ostatních městech, ale jejich výstavba se rovněž stále častěji přesouvá mimo velká města do jejich zázemí. V okolí hlavního města jsou to třeba obce Chýně, Čelákovice, Hostivice, Jesenice či Horoměřice, u Brna vyrůstají nové rodinné domy

např. v Rosicích, Šlapanicích a Kuřimi, v blízkosti Plzně zase ve Vochově nebo Zbůchu. V seznamu obcí s rozsáhlou bytovou výstavbou se nacházejí také horské obce, např. Železná Ruda, Harrachov nebo Špindlerův Mlýn, které jsou atraktivní pro výstavbu rekreačních bytů.

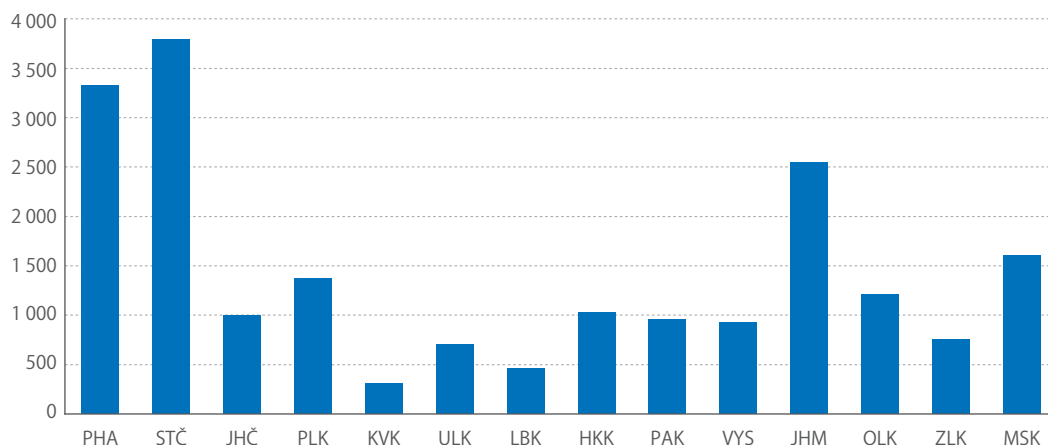
JAKÉ BYTY SE STAVĚJÍ?

Rodinné domy se nejčastěji stavějí v dispozici 4+1, menších bytů je naprosté minimum. Obytná plocha rodinných domů se v průměru pohybuje mírně nad 90 m² a v průběhu let se zásadně nemění. Klesá doba výstavby jednoho rodinného domu, v roce 2020 to byly zhruba tři roky, ale jednotlivé domy se stavěly od půl roku po desítky let.

V energetické náročnosti nových rodinných domů aktuálně převažuje třída B a její podíl v posledních letech výrazně roste. Současně s tím klesá zastoupení kategorie C. Nosné konstrukce mají rodinné domy v naprosté většině ze zděných materiálů, ale v posledních letech je možné pozorovat zvýšený zájem o dřevěné stavby. Mezi dřevostavbami je také více než v případě rodinných domů celkem zastoupena mimořádně úsporná třída energetické náročnosti budovy.

Dokončené bytové domy se vyznačují velkou variabilitou. Vzhledem k tomu, že se jich staví relativně málo, jsou rozdíly mezi ukazateli výstavby v jednotlivých letech silně ovlivněny strukturou projektů. Vyrůstají tak domy od malých bytovek se čtyřmi byty až po velké objekty s několika stovkami bytů. Byty v bytových domech jsou především velikosti 2+1, velkých bytů (4+1 a více) se v roce 2020 v tomto typu

POČET ZAHÁJENÝCH BYTŮ V KRAJÍCH ČR (leden až červenec 2021)

Zdroj: ČSÚ

výstavby dokončilo pouze necelých 8 %. Průměrná obytná plocha jednoho bytu se pohybuje kolem 50 m², přičemž celostátní průměr se v čase nemění, ale konkrétní velikosti jednotlivých projektů se velmi liší. Doba výstavby bytového domu bývá v rozmezí od několika měsíců (např. tzv. kontejnerové domy) až po více než deset let. Nejčastější svislá nosná konstrukce bytových domů je zděná, ve větších městech se častěji vyskytují montované konstrukce, případně jiné materiály a jejich kombinace. Podíl dřevostaveb, které se u bytových domů uplatňují spíše v menších obcích, je nižší než v případě rodinných domů. I mezi novými bytovými domy převažuje energetická třída B a trend v posledních letech je stejný jako u rodinných domů. Mimořádně úsporné bytové domy s energetickou třídou A se stavějí zřídka.

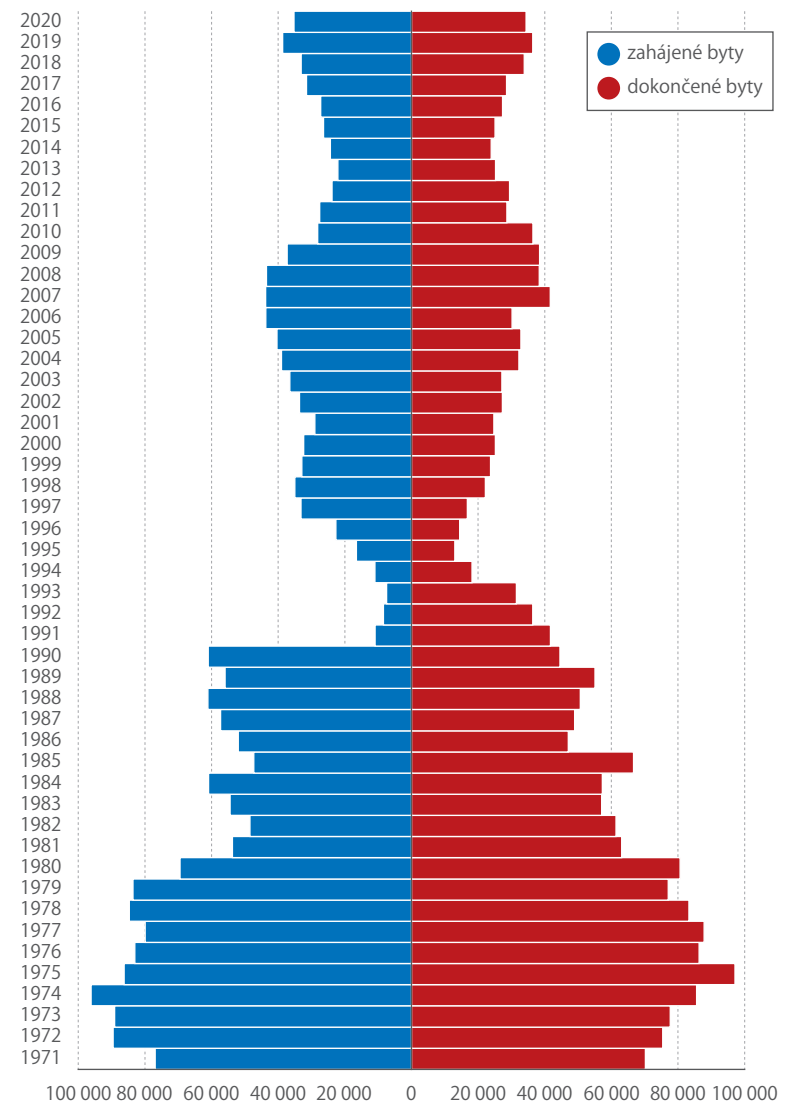
ZA KOLIK SE STAVÍ?

Asi nepřekvapí, že investiční náklady na výstavbu stále rostou. Na loni dokončený byt v rodinném domě bylo potřeba vynaložit v průměru 3,7 mil. Kč, což odpovídá meziročnímu nárůstu o 5,4 %. V bytovém domě to bylo 2,7 mil. Kč a nárůst činil 16,8 %.

CO MŮŽEME OČEKÁVAT?

Naději na pokračování příznivého vývoje dává statistika stavebních povolení s podmnožinou zahájené výstavby bytů. Počty zahájených bytů rostly šest let v řadě, což lze zcela jistě považovat za úspěch, i když základna z let 2012 a 2013 byla velmi nízká. Přestože v roce 2020 se růst pozastavil a počet zahájených bytů klesl o desetinu, letos v prvním pololetí došlo znovu ke zvýšení o 9,1 %. Současný růst je tažen zejména výstavbou bytových domů a také změnami dokončených staveb. Je ovšem otázkou, jak trh zareaguje na poměrně razantní zvyšování cen stavebních materiálů a prací, k němuž v posledních měsících dochází.

DLOUHODOBÝ VÝVOJ BYTOVÉ VÝSTAVBY

Zdroj: ČSÚ

ZÁŘÍ 2021

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v září po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně klesla o 4,0 %. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně nižší o 3,3 %.

MALOOBCHOD

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů se reálně meziročně zvýšily o 3,4 %, bez očištění o 3,6 %. Na růstu se podílely prodeje nepotravinářského zboží a pohonných hmot.

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v září reálně meziročně vzrostla o 2,2 %. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 0,4 %.

SLUŽBY

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů meziročně vzrostly o 8,7 %, taktéž bez očištění. Meziroční růst neočištěných tržeb vykázala všechna odvětví služeb s výjimkou činností v oblasti nemovitostí.

CESTOVNÍ RUCH

V září se počet ubytovaných hostů v hromadných ubytovacích zařízeních zvýšil o 38,4 % a počet přenocování vzrostl o 29,8 %.

Růst výdajů na výzkum a vývoj silně přibrzdil

V roce 2020 se výdaje na výzkum a vývoj v Česku meziročně navýšily o necelá dvě procenta. Jednalo se o nejnižší nárůst od roku 2016. Co zpomalení růstu zapříčinilo?

MAREK ŠTAMPACH

oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

Po roce 2016 jsme v Česku zaznamenávali každoroční výrazné nárůsty výdajů na výzkum a vývoj (VaV). To souviselo jak s trvalým nárůstem financování podnikového výzkumu, tak s postupným navyšováním veřejných prostředků. Celkové výdaje na VaV v Česku díky tomu vzrostly z 80 mld. Kč v roce 2016 na 111,6 mld. Kč v roce 2019. V průměru se výdaje na VaV navyšovaly o více než 10 mld. Kč ročně. V roce 2020 však období výrazného růstu skončilo. Výdaje na VaV meziročně narostly jen o necelé 2 mld. Kč a dosáhly úrovně 113,4 mld. Kč.

Rok 2020 je prvním rokem, kdy do českého, ale i do světového hospodářství výraznou měrou zasáhl covid-19. V Česku například poprvé od roku 2009 došlo k poklesu HDP, který se snížil téměř o dvě procenta. Výrazné zpomalení růstu výdajů na VaV se tudíž s ohledem na situaci v jiných oblastech ekonomiky nemusí jevit nikterak tragicky. Pokles HDP dokonce zapříčinil, že v mezinárodně hojně používaném ukazateli podílu výdajů na VaV ve vztahu k HDP Česko dosáhlo v roce 2020 historického maxima 1,99 %. V tomto ukazateli však i nadále zaostáváme za průměrem EU, který se pohybuje okolo 2,2 %.

NEJVĚTŠÍ OMEZENÍ V AUTOMOBILOVÉM PRŮMYSLU

Nejdůležitějším sektorem provádění VaV je podnikatelský sektor. V roce 2020 zaujímal přibližně 60% podíl na výdajích na VaV v Česku. Během posledních 10 let ustavičně rostl význam podniků pod zahraniční kontrolou, které se v roce 2019 podílely na výdajích na VaV podnikatelského sektoru téměř ze dvou třetin a zaujímal dokonce 40% podíl na celkových výdajích na VaV vynaložených na našem území. V roce 2020 poprvé po deseti letech začaly prostředky vynakládané na VaV v některých významných zahraničních

firmách stagnovat. Naopak soukromé domácí podniky vynaložily v roce 2020 o 5% více prostředků než o rok dříve.

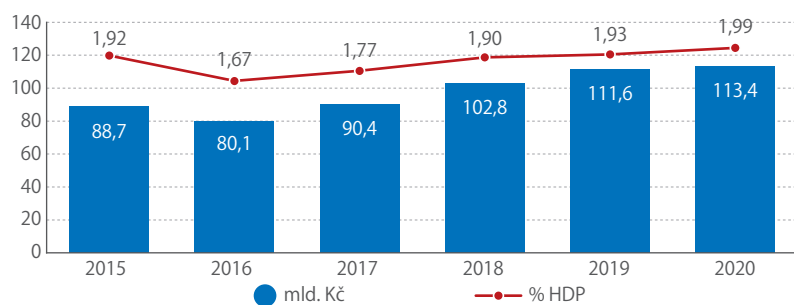
V grafu je znázorněno meziroční srovnání vybraných 112 podniků, které měly v roce 2020 výdaje na VaV vyšší než 100 mil. Kč. Celkově tyto podniky vynaložily na VaV v letech 2019 i 2020 totožnou částku 45,1 mld. Kč a na celkových výdajích na VaV podnikatelského sektoru se podílely téměř dvěma třetinami. Meziroční nárůst výdajů na VaV zaznamenalo 71 podniků, u 32 podniků byl tento nárůst dokonce vyšší než 25%. Nárůsty výdajů na VaV vykazovaly především podniky působící v oblasti informačních a komunikačních technologií (ICT). Výdaje se navýšily u 24 z 28 podniků v oblasti ICT (celkem výdaje na VaV těchto 28 podniků meziročně vzrostly z 9,8 na 11,8 mld. Kč). Naopak snížení výdajů na VaV zaznamenaly především společnosti působící v oblasti automobilového průmyslu, případně v odvětvích na automobilový průmysl navázaných. Z osmi firem v automobilovém průmyslu poklesly výdaje na VaV u šesti z nich. V případě celého zpracovatelského průmyslu šly dolů výdaje na VaV u 24 ze 45 podniků s nejvyššími výdaji na VaV v roce 2020. Celkové výdaje na VaV u těchto 45 průmyslových podniků se meziročně propadly z 24 na 21,3 mld. Kč.

VEŘEJNÉ ZDROJE PŘESTÁVAJÍ RŮST

Český stát začal po roce 2016 výrazně navyšovat prostředky určené na podporu VaV. V roce 2020 šlo na výzkum a vývoj ze státního rozpočtu 38,6 mld. Kč, tedy o 10 mld. Kč více než před pěti lety. Výrazné navyšování prostředků státu probíhalo především mezi lety 2016 a 2019 po předchozích několika letech stagnace. V roce 2020 začal nárůst financování výzkumu ze státních prostředků zmírňovat. Tento trend bude s největší pravděpodobností pokračovat i v nejbližších letech.

V případě veřejných zdrojů ze zahraničí je situace rozkolísanější. Financování VaV ze zdrojů EU bylo na vrcholu již v letech 2012 až 2015, kdy dotace EU přispívaly českému výzkumu každoročně více než 10 mld. Kč. Ty byly použity především na výstavbu nových výzkumných center včetně pořízení špičkového vybavení. S koncem programového období nastal v roce 2016 výrazný útlum. Po roce 2017 se situace pomalu zlepšovala, ale přesto již nebyly čerpány tak vysoké částky jako mezi lety 2012 až 2015. V roce 2018 dosáhly celkové veřejné zahraniční zdroje

VÝDAJE NA VÝZKUM A VÝVOJ

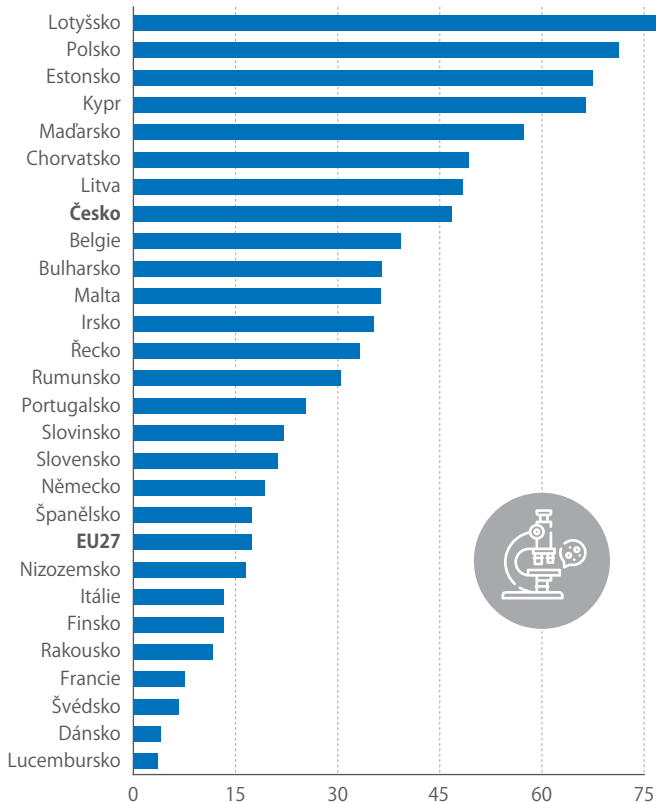
Zdroj: ČSÚ

6,6 mld. Kč, o rok později 8,1 mld. Kč a v roce 2020 opět klesly na 7,2 mld. Kč. V součtu veřejných domácích a veřejných zahraničních zdrojů došlo v roce 2020 v Česku k méně než půlprocentnímu meziročnímu nárůstu ze 45,6 mld. Kč na 45,8 mld. Kč.

VÝCHOD VERSUS ZÁPAD

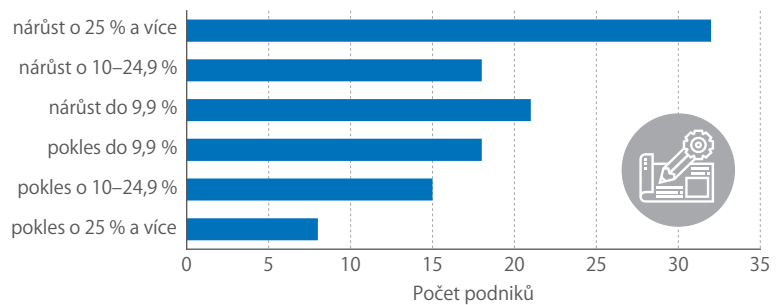
Výdaje na VaV vzrostly v Česku mezi lety 2016 a 2019 o 47 %, což bylo vysoko nad průměrem EU, který činil 17 %. K obdobně výraznému navyšování prostředků na VaV docházelo ve všech státech EU z bývalého východního bloku. V pěti státech vzrostly výdaje na VaV v tomto období dokonce o více než 50 %, v Lotyšsku o 77 % a v Polsku o 71 %. Ve vyspělých západoevropských státech se nárůst výdajů na VaV v uvedeném období pohyboval v rozmezí 5 až 20 %, na přední příčky pomyslného žebříčku pronikla pouze Belgie s 39% nárůstem. Bohaté západoevropské státy ovšem vynakládají na VaV podstatně více prostředků než státy východní a ani výrazné nárůsty v posledních letech nepřinesly těsnější přiblížení celkové úrovně výdajů na VaV v postsocialistických zemích výdajům obvyklým na Západě. Zatímco např. v Česku se výdaje na VaV mezi lety 2016 a 2019 zvýšily o 1,4 mld. eur a v Polsku dokonce téměř o 3 mld. eur, v Německu to bylo 18 mld. eur, což v relativním vyjádření odpovídá „pouze“ 19%. Vysoký nárůst zaznamenaly i Francie (3,8 mld. eur), Belgie (3,3 mld. eur) nebo Itálie (3,1 mld. eur). Méně rostly výdaje na VaV například ve Švédsku (1 mld. eur)

NÁRŮST VÝDAJŮ NA VaV MEZI LETY 2016 A 2019 (%, běžné ceny)

Zdroj: Eurostat

MEZIROČNÍ ZMĚNA VÝDAJŮ NA VaV V PODNICÍCH S VÝDAJÍ PŘEVYŠUJÍCÍMI 100 MIL. Kč (2019–2020)

Zdroj: ČSÚ

nebo Dánsku (0,4 mld. eur). Je ovšem třeba podotknout, že ve Švédsku se na VaV v roce 2019 vynaložilo celkem 16,2 mld. eur, tedy téměř čtyřnásobek částky ve srovnání s populačně podobným Českem. V přibližně šestimilionovém Dánsku se na VaV v roce 2019 vynaložilo 9,1 mld. eur, o 2 mld. více než v šestkrát lidnatějším Polsku.

Ve vztahu k HDP rostly výdaje na VaV opět výrazněji ve východní Evropě než na Západě, i přesto však podíl výdajů na VaV ve vztahu k HDP ve všech východoevropských státech zůstává za průměrem EU, který se v roce 2019 pohyboval okolo 2,2%. Ve většině zemí východní Evropy činil tento podíl méně než 1,5%, v některých nepřesáhl ani 1% HDP. Na západě a severu Evropy přitom několik států vynakládá na VaV dokonce více než 3% svého HDP.

VÝDAJE NA VaV V ROCE 2019

	mil. eur	% HDP
Lotyšsko	195	0,64
Polsko	7 047	1,32
Estonsko	453	1,63
Kypr	164	0,74
Maďarsko	2 159	1,48
Chorvatsko	601	1,11
Litva	486	1,00
Česko	4 348	1,93
Belgie	15 110	3,17
Bulharsko	512	0,84
Malta	80	0,57
Irsko	4 297	1,21
Řecko	2 338	1,27
Rumunsko	1 067	0,48
Portugalsko	2 992	1,40
Slovinsko	991	2,05
Slovensko	777	0,83
Německo	110 025	3,17
Španělsko	15 572	1,25
EU27	311 818	2,23
Nizozemsko	17 760	2,18
Itálie	26 260	1,47
Finsko	6 715	2,80
Rakousko	12 441	3,13
Francie	53 428	2,19
Švédsko	16 154	3,39
Dánsko	9 108	2,93
Lucembursko	738	1,16

Deficitní hospodaření přetrvává

Ve druhém čtvrtletí většina zemí EU hospodařila s deficitem. Ty se ale postupně zmírňují.

KAROLÍNA ZÁBAJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

Vážné ekonomické dopady, které souvisely s omezením pohybu a setkávání v průběhu několika vln pandemie covidu-19, i přímé náklady na řešení zdravotnické krize si vyžádaly prudké zvýšení vládních výdajů. To spolu s propadem příjmů souvisejícím s ekonomickou recesí vedlo zejména v loňském roce k historicky hlubokým deficitům vládního hospodaření a ke zvýšení zadlužení většiny zemí EU. Záporných sald se přitom mnoho zemí EU nezbavilo ani v dalších čtvrtletích, kdy byla situace příznivější.

V průběhu letošního druhého kvartálu spíše doznívala zimní vlna nákazy, což znamenalo postupné uvolňování restriktivních opatření a otevření provozoven obchodu a služeb. Na rozdíl od loňska také nedošlo k zastavení

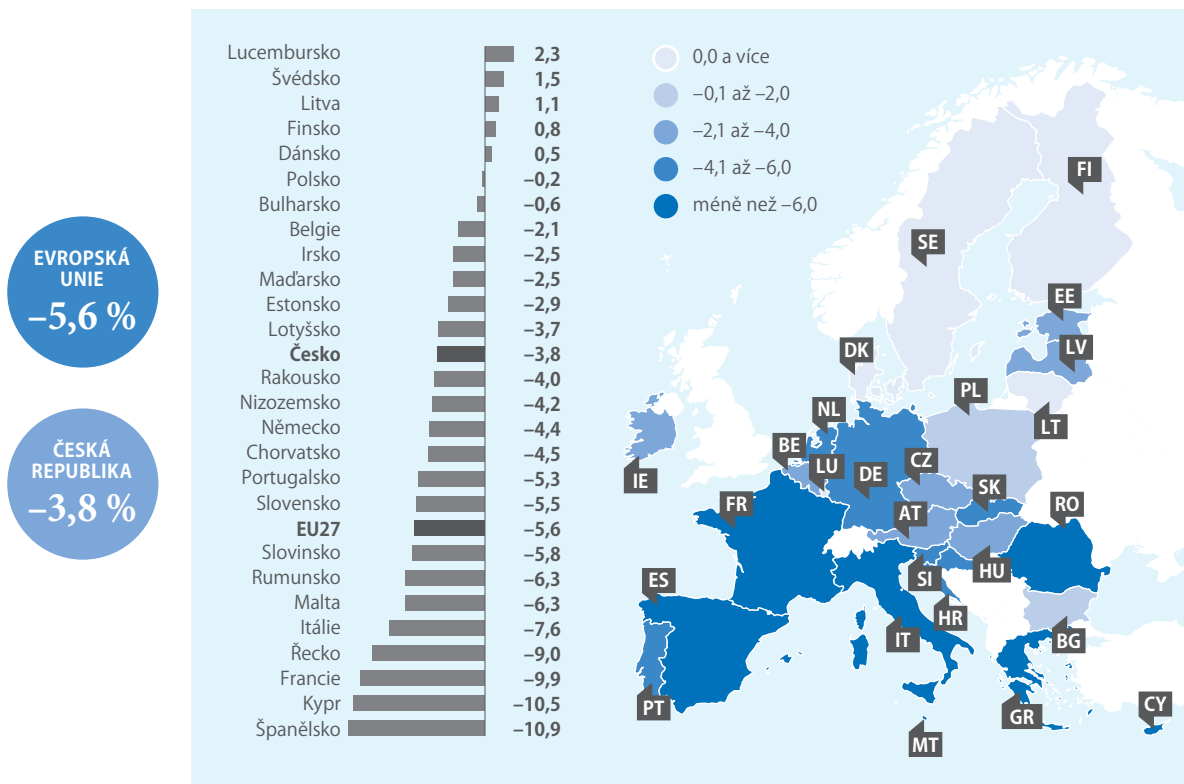
průmyslu a zahraničního obchodu v EU. Celkový deficit hospodaření vládních institucí v EU ve druhém čtvrtletí dosáhl 5,6 % HDP, což je meziročně o 5,9 procentního bodu (p. b.) méně. V pěti zemích bylo dokonce hospodaření vládních institucí přebytkové. Jednalo se o Lucembursko (přebytek ve výši 2,3 % HDP), Švédsko (1,5 % HDP), Litvu (1,1 % HDP), Finsko (0,8 % HDP) a Dánsko (0,5 % HDP). V případě Lucemburska i Dánska jde přitom o druhý přebytek v řadě. Dánsko zřejmě těžilo z výrazných přebytků v předpandemických letech, protože krize se jeho hospodaření dotkla asi nejméně z celé EU.

Nejhlubších relativních deficitů ve druhém čtvrtletí dosahoval jih Evropské unie. Na více než 10 % HDP vyšplhalo

záporné saldo ve Španělsku (-10,9 % HDP) a na Kypru (-10,5 % HDP) a blízko této hranice se dostaly rovněž deficity Francie (-9,9 %) a Řecka (-9,0 %). Ve většině zemí také vzhledem ke kritické situaci překročil deficit maastrichtskou hranici 3 % HDP (celkem jich bylo 16). Česko se s deficitem ve výši 3,8 % zařadilo mezi země s nižšími relativními schodky.

Financování výrazných deficitů se neobešlo bez nárůstu dluhu, který se nevyhnul téměř žádné zemi EU. Ve druhém čtvrtletí 2021 dosahoval podíl dluhu vůči HDP v EU 90,9 % (ve stejném období roku 2019 to bylo 79,4 %). Největší relativní dluh měly Řecko (207,2 %), Itálie (156,3 %) a Portugalsko (135,4 %). Nejnižší naopak Estonsko (19,6 %), Bulharsko (24,7 %) a Lucembursko (26,2 %).

SALDO HOSPODAŘENÍ VLÁDNÍCH INSTITUCÍ V ZEMÍCH EU (2. čtvrtletí 2021, % HDP)

Zdroj: Eurostat

Zaměstnance chceme více motivovat k inovacím

Na priority a důležité úkoly pro rok 2022 i na zhodnocení roku letošního jsme se zeptali předsedy Českého statistického úřadu Marka Rojíčka.

**JAN
CIESLAR**
tiskový mluvčí ČSÚ

Velkou statistickou událostí letošního roku bylo sčítání lidu, domů a bytů. Jak zpětně hodnotíte jeho průběh?

Přestože jsme se museli v průběhu celého projektu vyřadit s mnoha úskalími a harmonogram byl velmi napjatý, celkově hodnotím projekt sčítání jako velmi úspěšný a veřejností v zásadě pozitivně vnímaný. Samozřejmě, že nikdo není nadšený tím, že musí vyplňovat formuláře, ale ve srovnání s obecnou zkušeností s komunikací se státem hodnotila drtivá většina občanů povinnost sečíst se jako příjemné překvapení. Je však potřeba připomenout, že projekt sčítání ještě zdaleka neskončil, stále probíhá zpracování získaných dat, které je velmi sofistikované. Pro laika může být překvapivé, že už jen určení toho, kolik občanů patří do populace České republiky, je výsledkem zapojení složitých algoritmů a v některých případech se neobejde bez expertního posouzení zkušených statistiků.

Budou výsledky sčítání zveřejněny v uživatelsky přívětivé formě?

Počítáme s tím, že výsledky budeme zveřejňovat postupně tak, jak bude probíhat zpracování. Nejprve budou k dispozici data o obyvatelstvu včetně základního regionálního členění, později přijdou na řadu údaje o domovním fondu a následně zveřejníme informace o složení domácností, které jsou nejnáročnější na zpracování. Platí, že výsledky nabídneme v pestré paletě výstupů, ať už to budou tabulky, grafy či kartogramy pro základní orientaci, nebo databáze – takzvané hyperkostky – či otevřená data pro odborné uživatele. V této souvislosti připravujeme zcela novou veřejnou databázi, která bude sloužit i pro přístup k jiným než demografickým údajům. Další novinkou letošního sčítání, společnou ve všech zemích EU, jsou takzvané kilometrové čtverce, které umožní zveřejnit údaje o obyvatelstvu v prakticky libovolném územním členění, bez ohledu na administrativní celky nebo národní hranice.

V ČSÚ právě probíhá testování nové mobilní aplikace. Co tato aplikace uživatelům nabídne a kdy bude spuštěna pro veřejnost?

Původně jsme zvažovali, že bychom využili popularitu aplikace pro online sčítání i ke zveřejňování statistických údajů. Bylo by to však po technické stránce velmi komplikované, proto vyvíjíme aplikaci zcela novou. Zatím je testována interně a rádi bychom ji představili spolu se zveřejněním výsledků sčítání lidu, domů a bytů. Jejím prostřednictvím se však dostanete ke všem údajům publikovaným na našich webových stránkách a také k dalším produktům, jako je například i tento časopis.

Jak pokračuje digitalizace úřadu?

Už od mého nástupu do čela úřadu jsme s týmem vrcholového vedení měli digitalizaci procesů jako jednu z hlavních priorit. Zatímco naše hlavní činnost, tedy sběr, zpracování a publikování statistických dat, je v naprosté většině procesů i produktů digitalizována,

v oblasti podpůrných procesů máme značné mezery. Proto jsme v rámci projektu Zavedení řízení kvality vyhodnotili několik desítek procesů, které by měly být digitalizovány, v oblasti personalistiky, účetnictví, finanční kontroly nebo pracovních cest. U nich pak postupně implementujeme využívání IT nástrojů s tím, že se snažíme v maximální míře využít ty, které již máme k dispozici. Je to nepochybně běh na dlouhou trať, ale první výsledky v ulehčení administrativy už zřetelně pozorujeme. Nadále pracujeme i na modernizaci našeho statistického informačního systému – několik projektů chceme realizovat v rámci programu Digitální Česko s využitím prostředků z Národního plánu obnovy.

Sníží se pro příští rok nějak zátěž respondentů – zpravodajských jednotek?

Český statistický úřad vyhodnocuje průběžně, v kterých oblastech je možné nahrazovat statistická zjišťování alternativními zdroji dat. Takto jsme v posledních dvou letech využili například údaje z přiznání k DPH a zásadně jsme snížili počty výkazů v oblasti čtvrtletních ekonomických výsledků firem nebo díky sdílení zdrojových dat s Českou národní bankou jsme ulehčili společnostem ve finančním sektoru. Za zásadní úspěch považují napojení na informační systém odpadového hospodářství, jež umožnilo řádové snížení počtu statistických výkazů o odpadech jak pro obce, tak pro podnikatelské subjekty. V příštím roce očekáváme, že se z důvodu zvýšení finančního limitu, od něhož platí povinnost podávat měsíční hlášení Intrastat, sníží zátěž podniků, které obchodují se zbožím se zeměmi EU. Potenciál vidíme v postupném rozšiřování dat z pokladen obchodních řetězců, která zásadně zvyšují kvalitu informací, zejména pro statistiku spotřebitelských cen. Současně tím řetězcům odpadá povinnost posílat nám některé standardní výkazy.

ČSÚ je také zpracovatelem volebních výsledků. Letos proběhly volby do Poslanecké sněmovny podle nového volebního zákona. Bylo hodně obtížné se na nová pravidla pro výpočet mandátů připravit?

Poskytovali jsme Ministerstvu vnitra součinnost již ve fázi přípravy novely volebního zákona, kdy jsme byli požádáni o otestování různých pracovních variant z hlediska dopadu na počty získaných mandátů. Jakmile byl zákon schválen, museli jsme přeprogramovat a ověřit nové algoritmy pro výpočet volebních výsledků. Důležité také bylo sjednotit s Ministerstvem vnitra jednoznačný výklad propočtu mandátů. Naštěstí byl zákon schválen v dostatečném předstihu před volbami, takže to pro nás neznamenovalo žádné velké komplikace.

V ČSÚ probíhá zavádění systému řízení kvality. V jaké je v současné době fázi a co konkrétního tento systém přinese pro zaměstnance, pro respondenty a pro uživatele dat?

„Systém kilometrových čtverců umožní zveřejnit údaje o obyvatelstvu v prakticky libovolném územním členění, bez ohledu na administrativní celky nebo národní hranice.“

Ing. Marek Rojíček, Ph.D.

Je absolventem Národohospodářské fakulty VŠE v Praze.

V ČSÚ působí od roku 2001, předsedou je od března 2018. Profesně se zabývá oblastí národních účtů, podílel se na implementaci evropských standardů národního účetnictví. Ve vědecké činnosti se orientuje na zkoumání role ekonomických struktur v procesu přechodu od nákladové ke kvalitativně zaměřené konkurenční výhodě a na analýzu makroekonomických a strukturálních dopadů globalizace ekonomických toků.

Jak už jsem zmínil, konkrétní přínosy spatřujeme zejména v digitalizaci vnitřních procesů úřadu. Kromě toho nám však tento projekt pomůže zlepšovat manažerské dovednosti našich vedoucích pracovníků a také lépe formalizovat personální procesy. Příkladem je zavedení adaptačního procesu, v němž bude přesně definován proces přijetí zaměstnance a jeho postupné uvedení do pracovní agendy. Každé pracovní místo by navíc mělo být přesně popsáno z hlediska pracovní náplně, potřebných jazykových či odborných znalostí a také nezbytného vybavení, například výpočetní technikou a softwarovými nástroji. To celkově zvýší pracovní výkonnost a usnadní personální procesy spojené s náborem nových zaměstnanců. Důležitou součástí projektu pro zaměstnance je zlepšení interní komunikace – chceme napřímit komunikační linku a různými formami zaměstnance informovat o dění v našem úřadu. Z hlediska uživatelů a našich dalších partnerů je významnou částí projektu zlepšení strategického řízení, v jehož důsledku budeme jasně komunikovat, jaké jsou střednědobé a roční priority úřadu. Od projektu si rovněž slibujeme zlepšení inovační výkonnosti. Více než v minulosti chceme motivovat naše zaměstnance, aby přicházeli s konkrétními projekty, jak zvýšit kvalitu a rozsah našich statistických výstupů, případně hledali nové datové zdroje či úspory na straně nákladů.

Jak se rozvíjí mezinárodní spolupráce ČSÚ?

Naší silnou stránkou jsou technické asistence, dlouhodobě se zaměřujeme na oblast západního Balkánu nebo postsovětských republik, v současnosti se účastníme projektů v Makedonii a Gruzii. Zájem o studijní návštěvy však mají i další země, v listopadu se například uskutečnila konzultace pro statistiky z Turecka na téma bleskových odhadů HDP. V období covidových omezení se tyto aktivity trochu utlumily, některé však probíhaly i nadále online formou. Dlouhodobě se zapojujeme do grantových projektů Eurostatu, které jsou obvykle zaměřené na rozvoj některé statistické oblasti a Eurostat je částečně finančně podporuje.

Česká republika bude v příštím roce předsedat EU. Jaké úkoly v této souvislosti čekají na ČSÚ?

Český statistický úřad je gestorem řady evropských nařízení a je členem pracovní skupiny Rady EU, která má na starosti oblast statistiky. Jednání této pracovní skupiny budeme v období půlročního předsednictví řídit, úkoly předsednické země jsou však širší – jednání s Evropskou komisí, Evropským parlamentem, počítáme také s pořádáním semináře zaměřeného na budoucnost statistiky. Mezi jednotlivými termíny zasedání pracovní skupiny Rady EU, která se konají v průměru jednou za měsíc, probíhají jak jednání s komisí či parlamentem, tak i různá bilaterální jednání s členskými zeměmi se snahou připravit kompromisní návrh nového legislativního aktu tak, aby byl pro všechny přijatelný.

Jaká aktuální témata se nyní řeší na úrovni Eurostatu a jak se tato témata dotknou České republiky?

Stejně jako v ostatních oblastech společnosti se i statistika zabývá využitím nových technologií, například satelitního snímkování. Tomu byla věnována i poslední konference předsedů úřadů na konci října ve Varšavě. Velkým tématem pro příštích několik let je získání přístupu k takzvaným velkým datům v držení soukromých subjektů. Ta by vedle administrativních dat a registrů měla tvořit páteř budoucí oficiální statistiky, naopak klasické statistické výkazy by měly hrát pouze doplňkovou roli. Po obsahové stránce byla v reakci na covidovou krizi velkým tématem posledních dvou let zdravotnická data a data o úmrtnosti ve vysoké časové frekvenci a s co nejmenším časovým odstupem. Velkou prioritu mají rovněž data o sociální situaci domácností v častější než roční periodě, to však naráží na limity jejich praktické dostupnosti. Šetření v domácnostech totiž patří ke kapacitně nejnáročnějším oblastem statistiky a dlouhodobým problémem je také ochota domácností sdělovat o sobě informace.

Jaké nejdůležitější úkoly čekají ČSÚ a vás osobně do roku 2022?

Čeká nás opět náročný rok, tentokrát doufejme již bez větších covidových omezení. Budeme postupně publikovat výsledky sčítání, implementovat jednotlivé výstupy z projektu Zavedení řízení kvality, připravovat se na předsednictví v Radě EU a také rozjždět projekty v rámci Digitálního Česka. Pro mě osobně bude nejnáročnější právě evropské předsednictví, protože mým úkolem bude určit témata, která jsme schopni posunout v legislativním procesu, a hledat jejich kompromisní podobu. Bude to vyžadovat zejména dobrou komunikaci a diplomacii, předsednická země se navíc musí chovat neutrálně a trochu upozadit své vlastní preference. Naší snahou bude sladit potřeby uživatelů s reálnými možnostmi statistiků těmto potřebám vyhovět. Pokud se nám to podaří a zanecháme po sobě u našich evropských kolegů profesionální dojem, budu velmi spokojený.

Zdravotní sestry na vzestupu

Díky covidovým odměnám si zdravotní sestry v roce 2020 výrazně finančně polepsily. Existují však značné rozdíly podle toho, kde sestry pracují a jaké mají vzdělání.

**MARTIN
MANA**

ředitel odboru
statistik rozvoje
společnosti

Podle údajů získaných v rámci speciálního zpracování dat ze strukturální mzdové statistiky pracovalo v minulém roce ve zdravotnictví v zaměstnaneckém poměru téměř 80 tisíc všeobecných sester a porodních asistentek (dále jen zdravotní sestry). Jde o přepočtený počet na zaměstnance s plným úvazkem a plně placenou dobou, nezahrnuje se např. doba nemoci či neplaceného volna.

Všeobecné sestry bez specializace se v roce 2020 na celkovém počtu podílely ze 70 %, v absolutním vyjádření jich bylo u nás zaměstnáno téměř 55 tisíc. Všeobecných sester se specializací bylo ve stejném roce přibližně 21 tisíc a na celkovém počtu zdravotních sester se podílely 27 %. Porodní asistentky tvořily jen zhruba 3 %, v roce 2020 jich u nás v porodnicích pracovalo méně než 2,5 tisíce. Tři pětiny všeobecných sester a porodních asistentek působily ve mzdové sféře a zbylých 40 % ve sféře platové.

ZA PĚT LET NÁRŮST O 19 TISÍC

Průměrná hrubá měsíční mzda všeobecných sester a porodních asistentek dohromady v minulém roce vzrostla o 16,5 %. Jde o nejvyšší nárůst od roku 2015. V absolutním vyjádření se průměrná mzda zdravotních sester meziročně zvýšila o téměř 6 500 Kč na 45 648 Kč. Stejně jako v případě lékařů vzrostly v roce 2020 procentuálně i absolutně nejvíce mzdy nejmladším sestřím ve věku 25 až 29 let. Průměrnou mzdu v Česku v roce 2020 převýšila mzda zdravotních sester o pětinu, absolutně o 7 100 Kč. Přitom ještě v roce 2015 zdravotní sestry u nás vydělávaly

v průměru o 600 Kč méně, než byla průměrná mzda všech zaměstnanců. Úroveň mezd všech zaměstnanců s vyšším odborným nebo bakalářským vzděláním, které je v současnosti standardně vyžadováno pro získání odborné způsobilosti k výkonu povolání všeobecné sestry, překonaly sestry a porodní asistentky až v roce minulém.

K výraznému růstu mezd zdravotních sester docházelo i v předchozích letech. Rychleji než průměrná mzda v Česku se zvyšují již od roku 2015 a dvojnásobným tempem pak třetí rok v řadě. Za pět let si sestřičky polepsily v průměru o 70 %, což představuje nárůst téměř o 19 tisíc Kč. V případě všeobecných sester a porodních asistentek se specializací se výdělky v tomto období zvýšily dokonce o téměř 80 % z 32 tis. Kč na 57 tis. Kč.

PŘÍSPĚVEK COVIDU

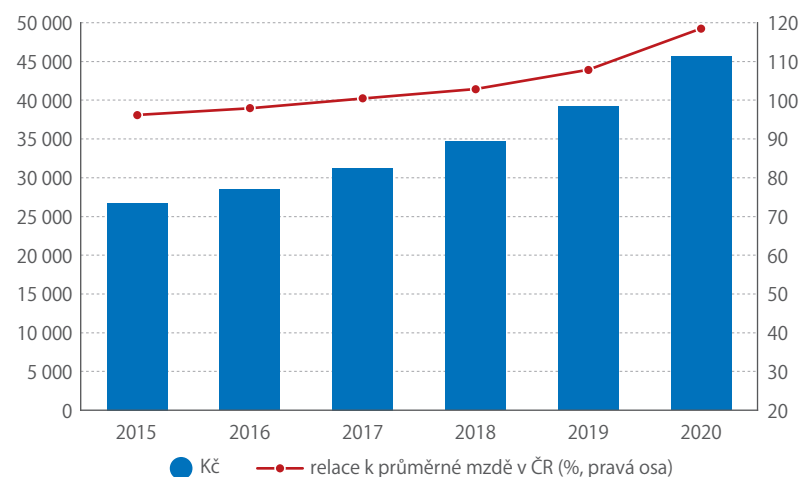
Do rekordního nárůstu mezd a platů sester v minulém roce se výrazně promítly především mimořádné „covidové“ odměny pro pracovníky ve zdravotnictví. V roce 2020 se veškeré odměny podílely 13,1 % na celkových výdělcích sester a porodních asistentek, zatímco v roce předchozím to bylo 5,5 %. Podíl odměn na průměrné hrubé mzdě byl v roce 2020 vyšší u sester pracujících v soukromých zdravotnických zařízeních a u sester se specializací.

Na vyšší výdělky sester v loňském roce měl vliv i vyšší počet odpracovaných hodin. Měsíční placená doba sester se specializací vzrostla meziročně v průměru o téměř dvě hodiny. Ve mzdové sféře dosáhla 174,4 hodiny a v platové sféře 176,1 hodiny. To je téměř o 20 hodin měsíčně více, než by odpovídalo plnému úvazku ve zdravotnických zařízeních s nepřetržitým provozem, ve kterých pracuje velká část sester. Je důležité zmínit, že k nárůstu odpracovaných hodin došlo i vlivem toho, že minulý rok řada zdravotních sester nemohla chodit do práce z důvodu karantény nebo ošetřování člena rodiny, které se do odpracované doby nezapočítávají. V roce 2020 meziročně vzrostl ve zdravotnictví počet případů dočasné pracovní neschopnosti z důvodu nemoci, kam jsou zahrnuty i karantény, o 75 %, absolutně jde o nárůst o téměř sto tisíc případů.

ZA PLAT, NEBO ZA MZDU?

Všeobecné sestry a porodní asistentky pochopitelně nejsou z hlediska odměňování homogenní skupinou zaměstnanců. Výše jejich výdělku se liší podle nejrůznějších kritérií, mezi něž patří například stupeň a obor specializace, kraj, ve kterém pracují, dosažené

PRŮMĚRNÁ HRUBÁ MĚSÍČNÍ MZDA SESTER*)

Pozn.: *) zahrnuje všeobecné sestry a porodní asistentky

Zdroj: ČSÚ, strukturální mzdová statistika

vzdělání nebo věk, což souvisí především s délkou jejich praxe. Významným faktorem je však zejména to, zda jsou odměňovány platem podle státem stanovených platových tabulek, nebo pracují za mzdu, a to převážně v soukromých zdravotnických zařízeních.

Minulý rok vzrostl průměrný hrubý měsíční plat zdravotních sester v organizacích přímo řízených Ministerstvem zdravotnictví a v příspěvkových nemocnicích krajů a měst o pětinu, což v absolutním vyjádření představuje nárůst o 9 tis. Kč na 56 900 Kč. Jde o výrazně vyšší nárůst než v případě zdravotních sester působících ve mzdové sféře. Těm se výdělky meziročně zvýšily o necelých 5 tisíc Kč (15 %) na 38 000 Kč. Výdělky sester a porodních asistentek v platové sféře jsou tak již o polovinu vyšší než ve sféře mzdové – v roce 2015 byly vyšší o přibližně třetinu. Do mzdové sféry spadají i krajské, městské či oblastní nemocnice fungující jako obchodní společnosti s většinovým podílem kraje nebo města.

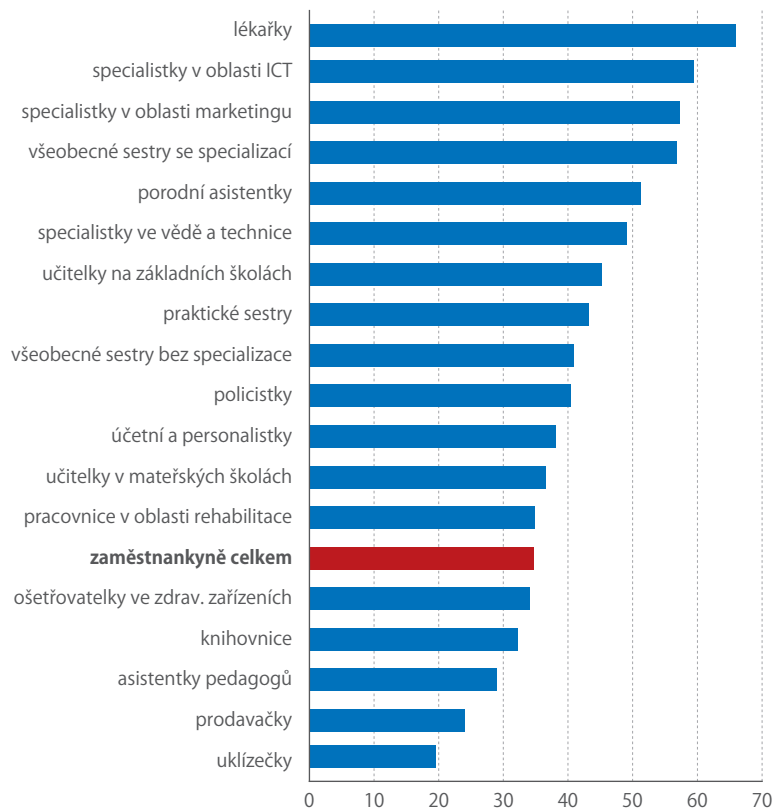
VÝDĚLKY OVLIVŇUJE SPECIALIZACE

V roce 2020 dosáhla průměrná mzda všeobecných sester a porodních asistentek se specializací částky 57 037 Kč. Průměrnou mzdu sester bez specializace tak přesáhla o více než 15 tis. Kč. Příjmy sester se specializací rostly rychleji za celé sledované období, od roku 2015 se zvýšily o 25 100 Kč (79 %), zatímco sestrám bez specializace narostly „jen“ o 16 200 Kč (65 %).

Výše uvedené rozdíly ve výdělích v platové a ve mzdové sféře jsou výrazně ovlivněny právě i jinou strukturou zaměstnaných sester. Sestry se specializací působí především ve fakultních nemocnicích a v dalších velkých specializovaných ústavech, naopak v soukromých zdravotnických zařízeních a ambulancích výrazně převažují sestry bez specializace – např. dětské sestry nebo sestry u praktických lékařů.

Ale i při srovnání výdělků pouze sester se specializací jsou patrné výrazné rozdíly podle toho, zda se jedná o práci za plat, či za mzdu. Zatímco výdělky sester se specializací v platové sféře dosáhly v roce 2020 v průměru 61 091 Kč, jejich kolegyně ve mzdové sféře dostávaly o téměř deset tisíc méně (51 644 Kč). V platové sféře dokonce 22 % sester se specializací

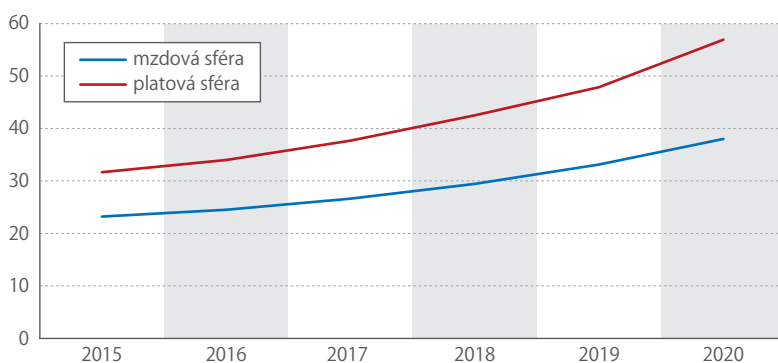
PRŮMĚRNÉ MĚSÍČNÍ VÝDĚLKY ŽEN VE ZDRAVOTNICTVÍ A V DALŠÍCH VYBRANÝCH POVOLÁNÍCH (tis. Kč, 2020)

Zdroj: ČSÚ, strukturální mzdová statistika

bralo více než 70 tis. Kč, což je třikrát vyšší podíl než ve mzdové sféře. Naproti tomu polovina sester bez specializace ve mzdové sféře měla v roce 2020 průměrnou hrubou měsíční mzdu nižší než 30 tis. Kč. V platové sféře takto nízkou mzdu v minulém roce již téměř žádná všeobecná sestra ani porodní asistentka neměla. Uvedené rozdíly jsou výrazně ovlivněny nejen počtem přesčasových hodin, ale i tím, zda se jedná o sestry pracující v zařízeních s nepřetržitým provozem. Podíl příplatků za noční a víkendové směny a práci přesčas je totiž výrazně vyšší u sester v platové sféře. Z hlediska sledovaných oborů měly nejvyšší průměrné výdělky sestry v platové sféře na odděleních JIP, a to bezmála 65 tis. Kč.

PRŮMĚRNÉ MĚSÍČNÍ VÝDĚLKY SESTER*) PODLE SFÉRY PŮSOBNÍ (tis. Kč)

Pozn.: *) zahrnuje všeobecné sestry a porodní asistentky

Zdroj: ČSÚ, strukturální mzdová statistika

VÝDĚLKY V ZÁVISLOSTI NA VZDĚLÁNÍ A VĚKU

Vzhledem k současným kvalifikačním požadavkům na práci všeobecných sester a porodních asistentek narůstá podíl těch, které mají vyšší odborné, bakalářské nebo magisterské vzdělání. Jestliže v roce 2015 měla toto vzdělání necelá pětina (15,5 tis.) zdravotních sester, v roce 2020 to byla již čtvrtina (20 tis.). S vyšším stupněm dosaženého vzdělání rostou průměrné výdělky zdravotních sester, a to zejména v platové sféře. Sestry se specializací s vysokoškolským (magisterským) vzděláním vydělávaly v roce 2020 v průměru o 8 tis. Kč více než ty, které měly vzdělání středoškolské s maturitou, v případě sester bez specializace dosáhl tento rozdíl dokonce 11,5 tis. Kč.

PRŮMĚRNÁ HRUBÁ MĚSÍČNÍ MZDA SESTER*) PODLE SPECIALIZACE A SFÉRY PŮSOBNÍ

rok	sestry bez specializace (ISCO 322)				sestry se specializací (ISCO 222)			
	Kč	meziroční změny		relace k průměrné mzdě (%)	Kč	meziroční změny		relace k průměrné mzdě (%)
		v Kč	v %			v Kč	v %	
celkem ve zdravotnictví								
2015	25 038	–	–	90,0	31 942	–	–	114,9
2018	31 806	2 920	10,1	94,4	41 977	4 290	11,4	124,6
2019	35 824	4 018	12,6	98,6	47 599	5 622	13,4	131,0
2020	41 271	5 447	15,2	107,1	57 037	9 438	19,8	148,0
zaměstnané ve mzdové sféře								
2015	22 171	–	–	79,7	28 490	–	–	102,4
2018	27 276	2 365	9,5	81,0	37 609	3 911	11,6	111,7
2019	30 453	3 177	11,6	83,8	42 924	5 315	14,1	118,1
2020	34 577	4 124	13,5	89,7	51 644	8 720	20,3	134,0
zaměstnané v platové sféře								
2015	30 225	–	–	108,7	34 163	–	–	122,8
2018	40 614	4 646	12,9	120,6	45 611	4 987	12,3	135,4
2019	45 794	5 180	12,8	126,0	51 537	5 927	13,0	141,8
2020	54 253	8 459	18,5	140,8	61 091	9 554	18,5	158,6

Pozn.: *) zahrnuje všeobecné sestry a porodní asistentky

Zdroj: ČSÚ, strukturální mzdová statistika

Průměrný věk sester zaměstnaných v nemocnicích a dalších zdravotnických zařízeních u nás v čase roste. V roce 2020 dosáhl 46,3 roku, tedy o 1,5 roku více než před pěti lety. Na rozdíl od mzdové sféry se průměrný plat ve sféře platové zvyšuje spolu s věkem, což je dáno platovými tabulkami zohledňujícími roky praxe.

POVOLÁNÍ ZDRAVOTNÍ SESTRY SE ZAČÍNÁ VYPLÁCET

Povolání sestry je, na rozdíl od lékařů, dominantně ženskou záležitostí. Mezi 75 tisíci všeobecnými sestrami bylo v minulém roce jen 2 tisíce mužů, tedy necelá 3%. V případě porodních asistentek najdeme muže jen ve výjimečných případech. Ale když už muži povolání zdravotní sestry vykonávají, tak mají, i díky vyšší specializaci, výrazně vyšší průměrné výděly než ženy.

Ženy na pozici odborných zdravotnických pracovníků se podílejí přibližně 10% na všech zaměstnancích v Česku. Téměř 80 tisíc zdravotních sester pak odpovídá přibližně polovině ze všech žen zaměstnaných ve zdravotnických povoláních, mezi které patří vedle sester i lékařky, praktické sestry, farmaceutky a lékárnice, odborné pracovníce obsluhující lékařská zařízení, radioložky, laborantky nebo fyzioterapeutky. Navíc na pomezí zdravotnictví a sociálních služeb působí v zaměstnaneckém poměru dalších více než 30 tisíc ošetřovatelek.

Dále už se budeme zabývat pouze počty a výděly žen ve zdravotnictví ve srovnání s některými vybranými zaměstnáními. V roce 2020 dosáhla mzda

všeobecných sester a porodních asistentek (pouze žen) 131% průměrné mzdy všech zaměstnankyň v České republice. V roce 2015 to bylo 111%. Všeobecné sestry se specializací vydělávaly loni v průměru dokonce o 63% více, než byla průměrná mzda všech zaměstnankyň. V případě všeobecných sester bez specializace to bylo o 18% více.

Při srovnání s výděly žen ve vybraných povoláních byla práce všeobecných sester se specializací a porodních asistentek v minulém roce jednou z nejlépe finančně hodnocených. Umístila se v horní části žebříčku hned za řídicími pracovníci, nejvyššími představitelkami společností, lékařkami a ICT specialistkami. Ale i v tomto případě se údaje výrazně liší podle toho, zda uvedené skupiny vysoce kvalifikovaných zaměstnankyň porovnáváme ve mzdové, nebo v platové sféře. Zatímco ICT specialistky v soukromých firmách mají výrazně vyšší výděly než zdravotní sestry v nestátních zdravotnických zařízeních, v platové sféře je tomu naopak. Obdobné konstatování, i když v menší míře, platí i ve srovnání se specialistkami v oblasti vědy a techniky.

Povolání zdravotních sester vyniká i v rychlosti zvyšování výdělků. Průměrná mzda žen od roku 2015 vzrostla o 44%, ale v případě všeobecných sester a porodních asistentek to bylo v průměru o 70%, a u těch se specializací dokonce téměř o 80%. Je však třeba znovu připomenout, že na tomto skoku se z velké části podílely mimořádné nárůsty v covidovém roce 2020, který se výrazně projevil ve zvýšených pracovních nárocích na většinu zdravotních sester.

0 70%

vzrostla průměrná mzda všeobecných sester a porodních asistentek mezi lety 2015–2020.

TÉMA

JAK JE NA TOM ČESKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

44,3 %

celkové rozlohy
Česka zaujímá
orná půda.

“

28 909

subjektů podnikalo
v zemědělství
v roce 2020.

”

**149
mld. Kč**

činila produkce
zemědělského
odvětví
v roce 2020.

”

Zemědělská zjišťování v mezinárodním kontextu

České výstupy ze šetření Agrocensus 2020 použije nejen Eurostat, ale také Organizace OSN pro výživu a zemědělství.

MARCELA MÁČOVÁ

oddělení statistiky zemědělství a lesnictví

Statistická šetření zemědělských subjektů mají v mnoha zemích již velmi dlouhou historii. Za předchůdce strukturálních šetření v zemědělství se mohou považovat již zjišťování uspořádaná například v roce 1843 v Belgii, v roce 1847 v Irsku, v roce 1866 ve Velké Británii nebo v roce 1895 v Uhersku. V českých zemích (respektive v předlitavské části Rakousko-Uherska) se první takové šetření konalo v roce 1902. V současném globalizovaném světě je nezbytná snaha organizovat (nejen) zemědělská statistická šetření tak, aby jejich výsledky byly navzájem maximálně porovnatelné. Proto se různé mezinárodní organizace snaží činnost statistiků v jednotlivých zemích koordinovat.

SVĚTOVÝ ZEMĚDĚLSKÝ CENZUS

První celosvětové zemědělské šetření se konalo v roce 1930 a bylo organizováno Mezinárodním institutem pro zemědělství. Po druhé světové válce přešly pravomoci tohoto institutu pod Organizaci OSN pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organization of the United Nations – dále FAO), která zorganizovala další šetření v roce 1950 a od té doby je tradičně pořádá v desetiletých intervalech. Zemědělského cenzu v roce 2010 se zúčastnilo celkem 127 zemí a teritorií.

V bývalém Československu proběhlo sčítání zemědělských podniků v roce 1930, dalších dvou ročníků pořádaných FAO se Československo již neúčastnilo. V roce 1945 jsme sice patřili k zakládajícím členům FAO, ale roku 1948 jsme z ní vystoupili a členství jsme obnovili až v roce 1969. Československá data

používaná FAO za roky 1970, 1980 a 1990 ovšem nebyla získávána ve specializovaných zjišťováních, ale pouze přepracováním dat ze standardních šetření. Až samostatná Česká republika se plně zapojila do systému světových zemědělských cenů v letech 2000, 2010 a naposledy 2020.

Vzhledem k tomu, že FAO poskytuje pro šetření pouze rámcovou metodiku, nejsou všechny výsledky z jednotlivých států vzájemně srovnatelné. Proto FAO ve svých publikacích standardně uvádí jen přehledy pro všechny účastnické země a základní zjištěné trendy, nikoli podrobnější analýzy výsledků.

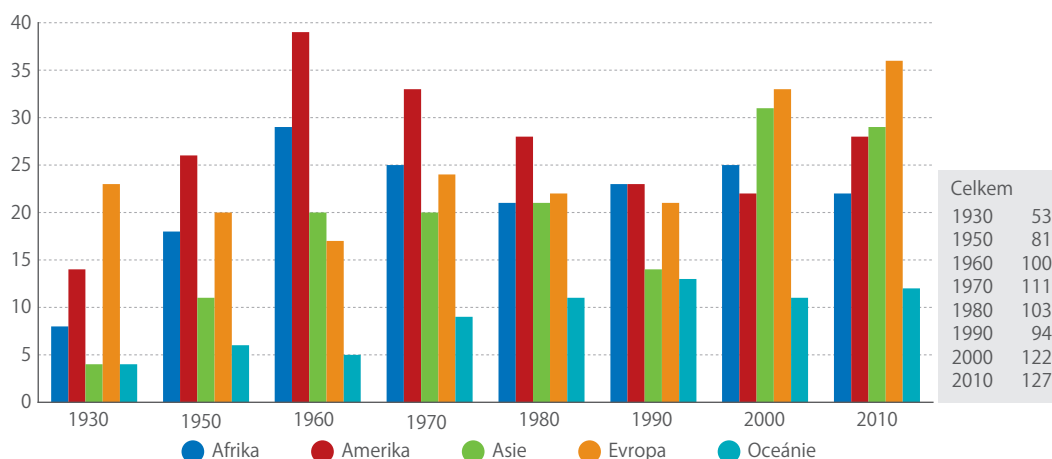
SBĚR STRUKTURÁLNÍCH DAT V EU

Strukturální šetření v zemědělství se v zakládajících státech Evropské unie poprvé konalo v letech 1966/67. K následujícím ročníkům se postupně přidávaly další státy, často již v době přípravy na svůj vstup do EU; Česká republika se připojila v roce 2000.

Jednou za deset let se strukturální (nyní pod novým názvem integrované) šetření v zemědělství koná ve formě plošného zjišťování, v mezidobí se pak přidávají šetření pro stratifikované výběrové soubory.

Integrovaná šetření zahrnují údaje o právní subjektivitě, formě vlastnictví a geografické poloze zemědělského subjektu, o jeho vedoucím a o ekologickém typu hospodaření, o výměře a využití obhospodařované zemědělské půdy a jejím vlastnictví či pachtu, o zavlažování, o stavech hospodářských zvířat, o počtu a struktuře pracovníků a o jiných výdělečných činnostech zemědělských

POČTY ZEMÍ ÚČASTNÍČÍCH SE SVĚTOVÝCH ZEMĚDĚLSKÝCH CENZŮ

Zdroj: FAO

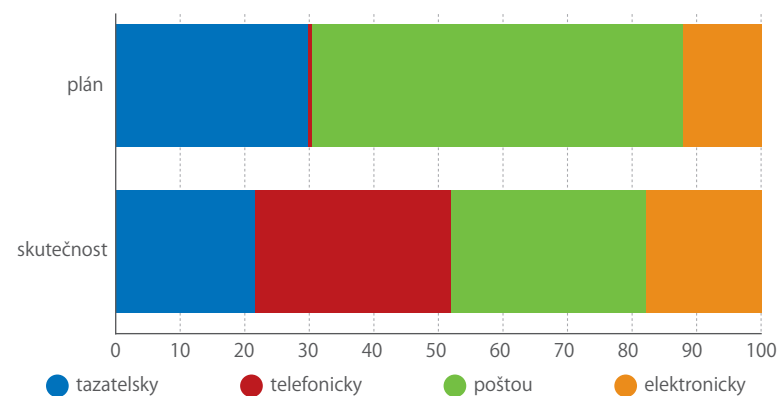
subjektů. K těmto okruhům informací zjišťovaným v každém integrovaném šetření se v jednotlivých ročnících přidávají ještě další. V roce 2020 to bylo hnojení zemědělské půdy, hospodaření se statkovými hnojivy a typy ustájení hospodářských zvířat. Roku 2023 se namísto uvedeného budou zjišťovat detailnější informace o zavlažování, obdělávání půdy, zemědělských strojích a zařízeních a ovocných sadech. V roce 2026 se zopakuje šetření o hnojení, hospodaření se statkovými hnojivy a typech ustájení hospodářských zvířat a přidá se podrobnější zjišťování o vinicích.

I při zjišťování informací o zemědělství nabývají v poslední době na důležitosti administrativní zdroje dat. V České republice byly v rámci strukturálních šetření dosud využívány pouze pro okruh otázek týkajících se opatření pro rozvoj venkova; jejich zdrojem je Státní zemědělský intervenční fond. Další evropské země, jako Německo, Rakousko, Nizozemsko, Švédsko, Dánsko nebo Irsko, je však již začaly používat mnohem širěji, čímž významně snižují administrativní zátěž respondentů. ČSÚ ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství a dalšími institucemi v současnosti pracuje na přípravě systému, který umožní podobné využití administrativních zdrojů dat v zemědělských statistických zjišťováních také v Česku.

AGROCENZUS U NÁS

V České republice se první plošné šetření tohoto typu konalo mimořádně v roce 1995, tedy v době rozsáhlých změn ve struktuře zemědělství daných privatizací a transformací zemědělských podniků. Následující Agrocenzus 2000 již probíhal plně podle pravidel

ZPŮSOBY SBĚRU DAT V AGROCENZU 2020 (%)

Zdroj: ČSÚ

platných pro Evropskou unii. Poté následovala výběrová šetření v letech 2003, 2005, 2007, 2013 a 2016; v letech 2010 a 2020 proběhla plošná zjišťování.

Na zdárném průběhu šetření se kromě pracovníků oddělení statistiky zemědělství a lesnictví a oddělení zpracování naturálních úloh v zemědělství a lesnictví podíleli zejména zaměstnanci oddělení terénních zjišťování všech krajských správ ČSÚ s vydatnou pomocí externích pracovníků. Především terénním pracovníkům patří poděkování za jejich pracovní nasazení v období pandemie covidu-19. V jednotlivých etapách šetření spolupracuje ČSÚ i s dalšími institucemi.

Průběh Agrocenzu 2020 byl výrazně ovlivněn omezeními souvisejícími s pandemií covidu-19, která zasáhla především období sběru dat v terénu. Proto musely být upraveny původní plány – omezily se především osobní kontakty tazatelů s respondenty, které byly do značné míry nahrazeny telefonickou nebo elektronickou komunikací. Na základě zkušeností z minulých ročníků bylo plánováno, že více než polovina výkazů se rozešle a po vyplnění vrátí zpět poštou a téměř třetinu zajistí tazatelé v terénu. Elektronická komunikace měla mít jen doplňkovou roli a telefonické vyplňování výkazů v podstatě zanedbatelnou. Skutečnost však nakonec plány výrazně změnila. Nejvíce výkazů – téměř třetina – bylo získáno pomocí telefonických rozhovorů a podobné množství bylo doručeno poštou. Zvýšil se rovněž podíl výkazů předaných elektronicky. Telefonické zjišťování se tak v mimořádné situaci ukázalo jako uživatelsky nejpřívětivější. Taktéž došlo k prodloužení termínu pro terénní sběr dat z prosince 2020 na únor 2021. Celkem bylo respondentům rozesláno poštou nebo do datové schránky přes 35 tisíc výkazů a vyplněných se vrátilo zpět 34 tisíc. Non-response činila pouhá 3,2 %, což odpovídá velmi nízké hodnotě tohoto ukazatele i v dalších zemědělských statistických šetřeních. Prahové hodnoty dané příslušnou legislativou splňovalo 28 909 subjektů, za něž byly publikovány agregované výsledky, a příslušná data budou v požadovaném termínu odeslána do Eurostatu.

PRAHOVÉ HODNOTY PRO ZAHRNUTÍ SUBJEKTŮ DO AGROCENZU 2020

obhospodařovaná zemědělská půda **5 ha**
 orná půda **2 ha**
 brambory **0,5 ha**
 čerstvá zelenina a jahody **0,5 ha**
 aromatické, léčivé a kořeninové rostliny **0,2 ha**
 květiny a okrasné rostliny, osivo a sadba, školky **0,2 ha**
 ovocné stromy, bobuloviny, stromy a keře nesoucí skořápkové ovoce **0,3 ha**
 vinice **0,1 ha**
 ostatní trvalé kultury **0,3 ha**
 skleníky **100 m²**
 pěstované houby **100 m²**
 hospodářská zvířata **1,7 DJ***

*) Dobytčí jednotka (DJ) je standardní měřicí jednotka umožňující srovnávání různých kategorií hospodářských zvířat. Příklady: pro dojenou krávu nebo pro býka má hodnotu 1,0, pro chovnou prasnici 0,5, pro ovci nebo kozu 0,1, pro slepici 0,014. Prahovou hodnotu tedy splňuje subjekt vlastníci např. 2 dojené krávy, nebo 2 býky, nebo 4 prasnice, nebo 17 ovcí a/nebo koz, nebo 122 slepic. Subjekt může mít i jakoukoli kombinaci druhů zvířat, pro něž je součet všech dobytčích jednotek větší nebo roven 1,7 (například 15 ovcí + 20 slepic = 15 × 0,1 DJ + 20 × 0,014 DJ = 1,78 DJ).

Zemědělských subjektů ubylo, ty zbývající se zvětšily

Mezi lety 2000 a 2020 došlo ve struktuře českého zemědělství k výrazným změnám. Jednou z nejvýraznějších je přechod podnikajících fyzických osob na nějakou formu obchodní společnosti.

MARCELA MÁČOVÁ

oddělení statistiky zemědělství a lesnictví

KLÁRA ČERMÁKOVÁ

oddělení statistiky zemědělství a lesnictví

Prahové hodnoty pro zařazení do Agrocenzu 2020 splnilo 28 909 zemědělských subjektů. Z nich 24 648 (85,3 %) bylo fyzických osob a 4 261 (14,7 %) právnických osob. V porovnání s Agrocenzem 2000, kdy stejné prahové hodnoty splňovalo 39 082 zemědělských subjektů, došlo ke snížení celkového počtu o 26,0 %. Počet fyzických osob klesl o 31,9 %, právnických osob naopak přibýlo 47,7 %.

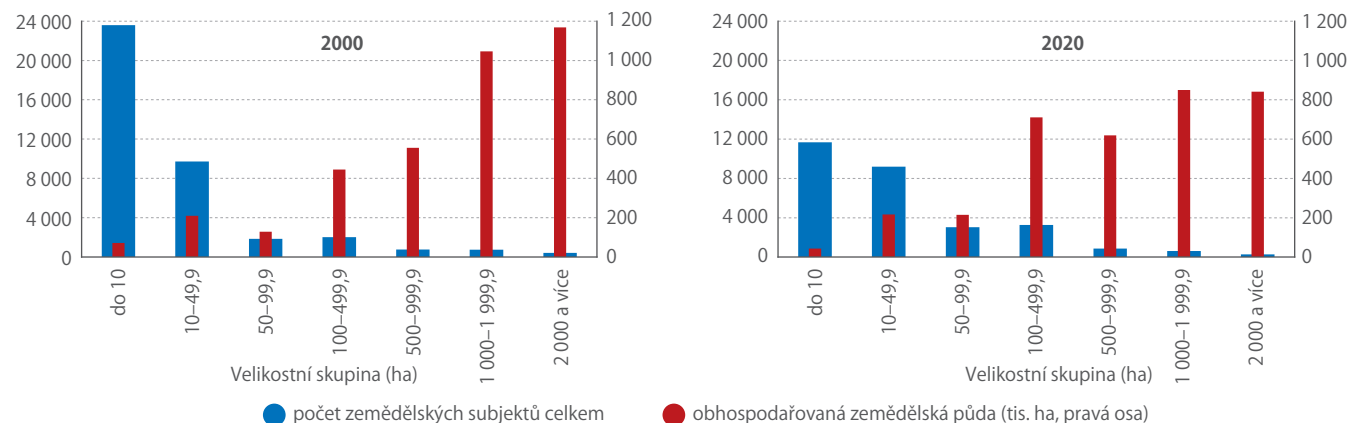
PŘIBYLY HLAVNĚ S. R. O.

V případech fyzických osob najdeme úbytek jak mezi zemědělskými podnikateli (–25,0 %), tak především mezi ostatními subjekty fyzických osob (–47,2 %), což jsou především drobní pěstitelé a chovatelé bez

podnikatelského oprávnění. Ve skupině právnických osob ukončila činnost třetina zemědělských družstev (–33,7 %), často nástupců jednotných zemědělských družstev ze socialistické éry. K největšímu nárůstu, na více než dvojnásobek (+112,8 %), došlo v počtu společností s ručením omezeným. Právě do nich se totiž transformovaly některé subjekty fyzických osob z důvodu výhodnějších právních a ekonomických (daňových) podmínek. Počet akciových společností působících v zemědělství se navýšil o 9,2 % a právnických osob jiných typů než výše jmenovaných přibýlo 25,7 %.

Zemědělský sektor opouštějí především chovatelé hospodářských zvířat. V uplynulých dvaceti letech ubylo polovina subjektů zabývajících se pouze

ZEMĚDĚLSKÉ SUBJEKTY PODLE VELIKOSTNÍCH SKUPIN

Zdroj: ČSÚ

živočišnou výrobou (-51,4%) a dvě pětiny subjektů se smíšenou výrobou (-42,5%). Naproti tomu subjektů s pouze rostlinnou výrobou jakožto činnosti provozně jednodušší, méně náročnou na pracovní sílu a v neposlední řadě se stabilnější perspektivou odbytu produktů a vyšší rentabilitou téměř pětina (+18,9%) přibyla.

ROZDÍLY MEZI KRAJI

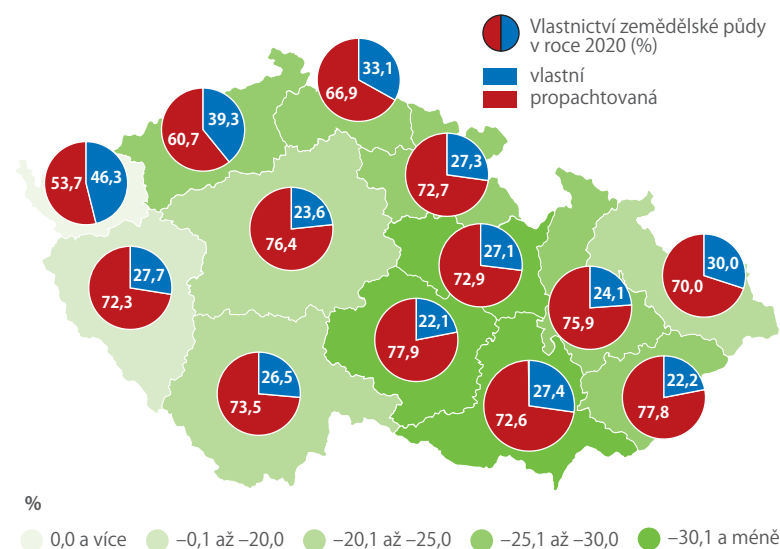
Charakter zemědělské výroby se do značné míry liší mezi jednotlivými kraji České republiky. To je dáno přírodními podmínkami i historií využívání krajiny, které se odrážejí v počtu a velikosti zemědělských subjektů, struktuře pěstovaných plodin a kultur a v menší míře také v zastoupení různých druhů chovaných hospodářských zvířat.

Nejvíce zemědělských subjektů bylo v Agrocenzu 2020 sečteno v Jihomoravském kraji. Nachází se jich zde téměř 6 tisíc, tedy pětina z celkového počtu v České republice, a významné zastoupení mezi nimi mají drobní pěstitelé vína a dalších spíše teplomilných plodin nebo sadaři. Na opačném konci spektra stojí Karlovarský kraj s pouhými pěti stovkami zemědělských subjektů. Tamější typický zemědělský subjekt obhospodařuje především trvalé travní porosty o velkých výměrách, často v režimu ekologického zemědělství. Karlovarský kraj byl jediným krajem České republiky, ve kterém se počet zemědělských subjektů od roku 2000 zvýšil, a to dokonce o více než třetinu (+36,4%). Jen k nepatrné změně počtu subjektů došlo v Plzeňském kraji (-1,4%), v ostatních krajích byl zaznamenán úbytek, který se pohyboval od jedné pětiny (-20,3%) v Moravskoslezském kraji po více než třetinu (-36,4%) v Kraji Vysočina.

ROZDÍLY PODLE VELIKOSTI

Celková výměra obhospodařované zemědělské půdy se od roku 2000 zmenšila o 3,6% na 3 493 609 hektarů. V roce 2020 zaujímala obhospodařovaná zemědělská půda 44,3% celkové výměry České republiky, přičemž od předchozího Agrocenzu se tento podíl snížil o 1,7 procentního bodu. Výměra půdy obhospodařované fyzickými osobami vzrostla o 10,5% na 1 042 605 ha, zatímco u právnických osob došlo k úbytku o 8,6% na 2 451 004 ha. Nejvíce

PŘÍRŮSTEK/ÚBYTEK ZEMĚDĚLSKÝCH SUBJEKTŮ V OBDOBÍ 2000–2020 (%)

obhospodařované zemědělské půdy přibyla společně s ručením omezeným (+19,2%) a ubylo družstvům (-40,8%).

Průměrná velikost zemědělských subjektů se navýšila z 93 ha na 121 ha, v případě fyzických osob vzrostla průměrná výměra z 26 ha na 42 ha, ale u právnických osob se naopak zmenšila z 930 ha na 575 ha. Největší průměrné výměry vykazují družstva (1 276 ha/subjekt) těsně následovaná akciovými společnostmi (1 271 ha/subjekt), na opačné straně spektra stojí fyzické osoby jiné než zemědělství podnikatelé s pouhými 14 ha na jeden subjekt. V regionálním srovnání dosahují největších výměr zemědělské subjekty v Karlovarském kraji (201,4 ha), nejmenších pak v Jihomoravském kraji se 62,2 ha na subjekt.

Nejpočetnější velikostní skupinou jsou malé zemědělské subjekty do 10 ha výměry, přestože se jejich podíl od roku 2000 do roku 2020 snížil ze 60,4% na 40,4%. Zastoupení dalších velikostních skupin se zvýšilo, a to především velikostní skupiny 10 až 49,9 ha, jejíž podíl vzrostl z 24,9% na 31,8%. Podíl největších subjektů s výměrou od 2 000 ha výše se za uplynulých 20 let nezměnil a setrvává na hodnotě 1,0%.

ZEMĚDĚLSKÉ SUBJEKTY PODLE TYPU

	ukazatel	rok 2000	rok 2020	změna (%)
zemědělské subjekty celkem	počet	39 082	28 909	-26,0
	obhospodařovaná zem. půda (ha)	3 623 929	3 493 609	-3,6
	průměrná výměra (ha)	93	121	30,3
fyzické osoby	počet	36 198	24 648	-31,9
	obhospodařovaná zem. půda (ha)	943 182	1 042 605	10,5
	průměrná výměra (ha)	26	42	62,3
právnické osoby	počet	2 884	4 261	47,7
	obhospodařovaná zem. půda (ha)	2 680 746	2 451 004	-8,6
	průměrná výměra (ha)	930	575	-38,1

Zdroj: ČSÚ

Mezi nejmenšími subjekty do 10 ha drtivě převažují fyzické osoby (94,3%) a mezi subjekty s výměrou 2 000 ha a více naopak právnické osoby (98,6%). V počtu fyzických osob došlo k masivnímu úbytku o 12 tisíc v kategorii do 10 ha a o další tisíc v kategorii 10–49,9 ha. Mezi právnickými osobami přibýly především menší subjekty, nejvíce v kategorii 100 až 499,9 ha, kde se jich nově objevilo více než 500. Naproti tomu ve velikostní kategorii od 1 000 ha výše jich více než 200 ubylo.

ZEMĚDĚLCI ZÍSKÁVAJÍ PŮDU DO VLASTNICTVÍ

K dlouhodobým trendům patří zvyšující se podíl vlastní obhospodařované zemědělské půdy, který mezi lety 2000 a 2020 vzrostl z 8,0% na 27,3%. Fyzické

osoby již hospodaří na vlastní půdě z necelé poloviny (44,8%) oproti 27,1% v roce 2000 a právnické osoby z jedné pětiny (19,8%) oproti tehdejšímu 1,3%. Zajímavé je, že ve velikostních kategoriích do 49,9 ha se podíl vlastní půdy snížil ze 60,1% na 54,3%, zatímco u subjektů 100 ha či více se zvýšil z 2,7% na 24,1%.

Úbytek propachtované půdy v největších podnicích souvisí mimo jiné s poklesem počtu zemědělských družstev a snížením jejich průměrné výměry, změny ve středních velikostních kategoriích zase ovlivnil přesun části zemědělských podnikatelů z nižších velikostních skupin, ať už v původní právní formě, anebo po výše zmíněné transformaci do společnosti s ručením omezeným. Hospodaření na vlastní zemědělské půdě je nejrozšířenější v krajích Karlovarském (46,3% vlastní půdy) a Ústeckém (39,3%),

PODLE VÝSLEDKŮ AGROCENZU KLESL ZA POSLEDNÍCH 20 LET VÝRAZNĚ POČET ZEMĚDĚLSKY HOSPODAŘÍCÍCH FYZICKÝCH OSOB, ALE VZROSTL POČET MALÝCH FIREM. JAKÉ JSOU PŘÍČINY A DŮSLEDKY TOHOTO TRENDU?

Zcela jistě jde o kombinaci různých faktorů a celospolečenského vývoje. Objektivní a obecnou příčinou je neustále klesající zájem o zemědělský obor v důsledku nabídky jiných atraktivnějších (často také finančně výhodnějších) oborů. Podobně působí i skutečnost, že lidé upřednostňují jednodušší cesty seberealizace např. v rámci různých korporátů nebo v nepodnikatelských zaměstnáních. Zajišťují si tak výdělek bez nutnosti mít nějakou firmu a být za ni dlouhodobě a ve všech sférách odpovědný. Výjimky samozřejmě existují a není jich málo, nicméně trend je zřejmý.

Dále v zemědělství dochází ke stárnutí lidí a zájem mladé generace je do značné míry zajišťován dotačními mechanismy, což (zcela pochopitelně) nemůže stačit. Za úbytek zájemců o zemědělskou profesi může i dlouhodobá a systematická dehonestace zemědělství způsobená určitou částí zemědělské veřejnosti, která prosazovala své požadavky tím, že mluvila jen o těžkostech, a vznášela nároky na další a další dotační podpory. Tak zemědělství stále více oddělovala od ostatních oborů. Tento trend v posledních letech nahradila bohužel zase reakce laické veřejnosti, která si zemědělství nesprávně spojuje s poškozováním životního prostředí. Vše uvedené lze řešit větší podporou klasických forem zemědělství, v nichž lze uplatnit a rozvíjet určité hodnoty a vazby s prací v zemědělství spojené. Tyto vazby musejí být budovány již od útlého věku, aby šlo o zcela přirozený zájem.

Jestliže zemědělec nebude mít prostor pro uplatnění vlastní vůle a svobody, nečeká nás v dalším vývoji počtu zemědělsky hospodařících osob dobrá prognóza. Rostoucí regulace a byrokracie

JAROSLAV ŠEBEK

předseda Asociace soukromého zemědělství ČR

jsou pro svobodnou selskou duši velmi ničivé, dehonestující a ve výsledku odrazující.

Jde také o ekonomické souvislosti, protože řada malých subjektů se nedokázala uživit, pokud nenášla nějaké funkční řešení pro zvládnutí své obtížné situace (např. zpracováním vlastní produkce, doplněním přidané hodnoty, diverzifikací aktivit, vhodnějším prodejním modelem apod.). Dochází tak zcela přirozeně ke koncentraci, při níž se zemědělské subjekty v souvislosti s technologickým i společenským vývojem snaží navyšovat svou výměru, aby zvýšily šanci na přežití.

Velmi významným, a řekl bych určujícím trendem je dlouhodobé přehlížení potřeb a zájmů podnikajících fyzických osob a jejich výrazná nepodpora oproti velkým subjektům, které mají dlouhodobě lepší podmínky, co se týká jak státních podpor, tak i obecně lepší vyjednávací pozice na trhu.

V neposlední řadě je ale třeba také říci, že doba hojnosti, kterou soudobá společnost zažila v předchozích dekádách, přinesla snížený zájem o práci jako nutnou cestu k uživení se obecně, tím spíše o práci fyzickou. To je zřejmé ve všech oborech a zemědělství není výjimkou. Malá část nové generace, která získává zájem o zemědělství přirozeně (zejména v rámci rodinných farem), pak nestačí nahradit generaci odcházející.

A konečně, určitá část podnikajících zemědělců přešla z formy fyzické osoby dobrovolně a záměrně pod právní formu s. r. o., protože to je v určité fázi a velikosti podniku vhodnější forma podnikání. Bývá to často spojeno s větším množstvím osob, které se na hospodaření i na majetku podílejí. Nicméně fyzická osoba má v českém zemědělství jistě svou tradici i budoucnost.

ZEMĚDĚLSKÉ SUBJEKTY PODLE ZAMĚŘENÍ VÝROBY

	počet		změna 2000–2020 (%)	podíl (%)	
	2000	2020		2000	2020
celkem	39 082	28 909	-26,0	100,0	100,0
smíšená výroba	27 484	15 794	-42,5	70,3	54,6
pouze rostlinná výroba	10 641	12 650	18,9	27,2	43,8
pouze živočišná výroba	957	465	-51,4	2,4	1,6

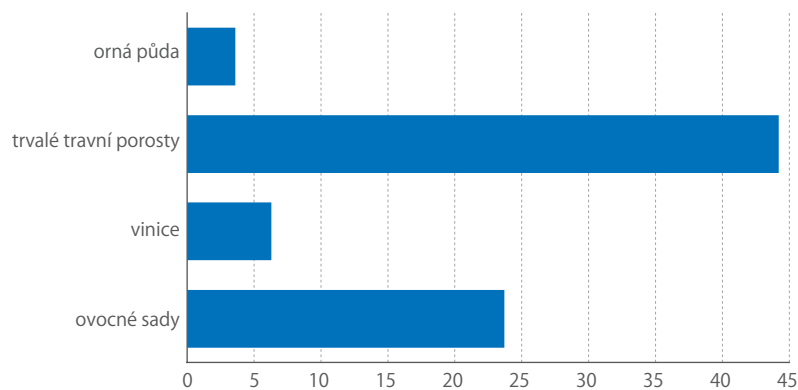
Zdroj: ČSÚ

naopak nejmenší podíly vlastní půdy vykázaly subjekty v krajích Vysočina (22,1%) a Zlínském (22,2%).

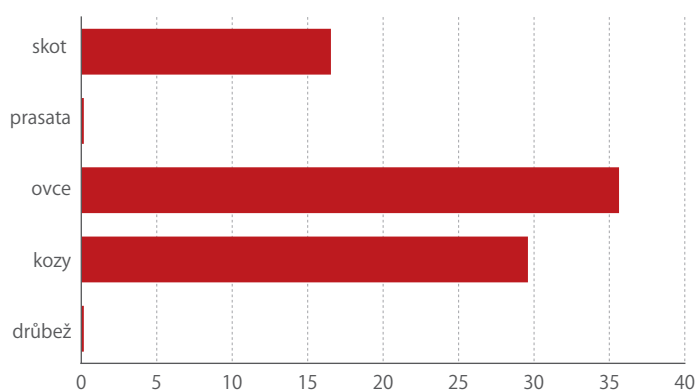
EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ NABÝVÁ NA VÝZNAMU

Počet ekologicky hospodařících subjektů se v posledních dvaceti letech zvýšil na více než desetinásobek ze 418 na 4 534 subjektů a výměra ekologicky obhospodařované zemědělské půdy na čtyřnásobek ze 132 254 ha na 528 424 ha. Podíl ekologických zemědělců na celkovém počtu zemědělských subjektů vzrostl z 1,1% na 15,7% a podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy na celkové výměře zemědělské půdy se zvýšil ze 3,6% na 15,1%. Největší uplatnění našlo ekologické zemědělství v Karlovarském kraji, kde se mu věnuje bezmála polovina subjektů (46,2% z celkového počtu) hospodařících na více než polovině celkové obhospodařované

PODÍL EKOLOGICKY OBHOSPODAŘOVANÝCH PLOCH Z CELKOVÉ VÝMĚRY DANÉ KATEGORIE (%)

PODÍL EKOLOGICKY CHOVANÝCH KUSŮ Z CELKOVÝCH STAVŮ (%)

Zdroj: ČSÚ

zemědělské půdy (58,6% výměry). Nejmenší zastoupení ekologicky hospodařících subjektů najdeme v Jihomoravském kraji (5,9% subjektů a 6,5% výměry zemědělské půdy).

Plně ekologicky obhospodařovaná zemědělská půda tvoří 14,6% výměry celkové obhospodařované zemědělské půdy a dalších 0,5% se k datu šetření nacházelo v přechodném období na ekologické zemědělství. Čtyři pětiny (81,8%) ekologicky obhospodařované zemědělské půdy pokrývají trvalé travní porosty, pro něž je přechod k režimu ekologického zemědělství a jeho udržování nejjednodušší. Orná půda zaujímá pouze 17,0% ekologicky obhospodařované zemědělské půdy, ovocné sady 0,7% a vinice, chmelnice a ostatní trvalé kultury k její výměře přispívají pouze desetinami procenta. Ekologicky je obhospodařováno 44,2% výměry všech trvalých travních porostů a 23,7% ovocných sadů, ale jen 6,3% výměry vinic a 3,6% orné půdy. Trvalé travní porosty výrazně převažovaly mezi ekologicky pěstovanými kulturami ve všech krajích s výjimkou Jihomoravského, kde tvořily jen o málo více než pětinu ekologicky obhospodařovaných ploch (22,0%), zatímco ekologicky obhospodařovaná orná půda zde zaujímala 70,4% ploch v ekologickém režimu. Naproti tomu největší podíl ekologicky obhospodařovaných trvalých travních porostů byl zaznamenán v Libereckém kraji (92,6%), kde orná půda zaujímala pouze 6,4% ekologicky obhospodařovaných ploch.

Největší podíl ekologicky obhospodařovaných ploch z celkové výměry zemědělských pozemků vykázal Karlovarský kraj, ve kterém se tímto způsobem hospodaří na 18,1% orné půdy, na 79,3% trvalých travních porostů a na 92,8% výměry ovocných sadů. Největší podíl ekologicky obhospodařovaných vinic se nachází v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji (20,8%).

V ekologických chovech zaujímají významný podíl ovce (35,6% celkových stavů) a kozy (29,6%), naopak téměř žádnou roli nehraje tento způsob v chovu prasat a drůbeže (shodně po 0,2%). Ekologické chovy skotu (16,6% celkových stavů) představují především tzv. krávy bez tržní produkce mléka, jichž se ekologicky chová téměř polovina ze všech krav jiných než dojených (46,4%). V některých krajích tvořila ekologicky chovaná zvířata podstatnou část celkových stavů. Zejména šlo o Karlovarský kraj, kde bylo ekologicky chováno 63,6% skotu (23,6% z celkového stavu dojených krav a 75,6% z ostatních krav), 73,6% ovcí a 74,6% koz. V Libereckém kraji byl zaznamenán nejvyšší podíl ekologicky chované drůbeže (7,5%).

Zemědělské půdy je zase méně

Trend ubývání obhospodařované zemědělské půdy pokračuje. Potvrdil se i v roce 2020.

MARCELA MÁČOVÁ

oddělení statistiky zemědělství a lesnictví

Od roku 2000 se celková výměra zemědělské půdy snížila o 130,3 tisíce ha, tj. o 3,6 %, na 3 493,6 tisíce ha. Jednoduchým výpočtem dojdeme k závěru, že každý den tohoto období jí ubylo průměrně 17,9 ha. Obhospodařovaná zemědělská půda nyní zaujímá 44,3 % celkové rozlohy České republiky, v roce 2000 to bylo 46,0 %.

NEJRYCHLEJI MIZÍ ORNÁ PŮDA

Největší část obhospodařované zemědělské půdy představuje orná půda. Její výměra se ale za posledních 20 let snížila ještě rychlejším tempem, a sice o 10,1 % na 2 473,2 tisíce ha. Celkový úbytek představuje 277,9 tisíce ha, což odpovídá 38,1 ha za den. Podíl orné půdy na celkové obhospodařované zemědělské půdě klesl ze 75,9 % na 70,8 %.

Stupeň zornění se liší mezi jednotlivými kraji především v závislosti na přírodních podmínkách. Nejnižší byl v roce 2020 v krajích Karlovarském (33,8 %) a Libereckém (37,8 %), nejvyšší v krajích Jihomoravském (88,2 %) a Středočeském společně s hl. m. Prahou (86,2 %).

Vedle úbytku orné půdy došlo v uplynulých 20 letech ke zvýšení výměry trvalých travních porostů o 18,4 % na současných 978,1 tisíce ha. Jejich podíl na celkové výměře zemědělské půdy vzrostl z 22,8 % na 28,0 %. Zastoupení trvalých travních porostů v jednotlivých krajích je samozřejmě protívahou stupni zornění. Nejvyšší podíl najdeme v krajích Karlovarském (66,1 %) a Libereckém (60,8 %), naopak v Jihomoravském kraji je to pouhých 6,5 %.

TRVALÉ KULTURY JSOU DOMÉNOU MENŠÍCH SUBJEKTŮ

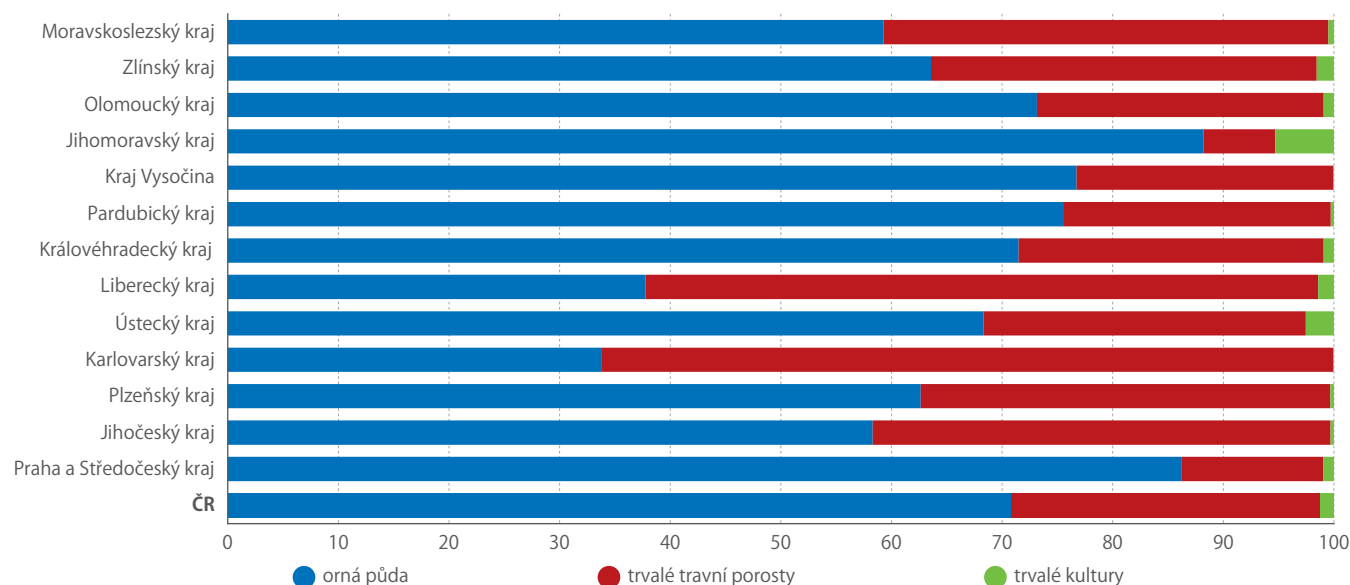
Trvalé kultury, zahrnující chmelnice, vinice, sady, zahrady a další typy plodin (např. rychle rostoucí dřeviny nebo vánoční stromky pěstované na zemědělské půdě), zaujímají dohromady jen 1,2 % obhospodařované zemědělské půdy. Ve srovnání s rokem 2000 se rozšířily výměry vinic, ale ovocných sadů a chmelnic ubylo. Vinice pokrývají 4,2 % výměry obhospodařované zemědělské půdy v Jihomoravském kraji, chmelnice 1,5 % v Ústeckém kraji a ovocné sady 1,1 % v Libereckém kraji.

Pěstování trvalých kultur je doménou spíše menších zemědělských subjektů (14,0 % výměry půdy subjektů do 10 ha), a naopak na plodiny na orné půdě se specializují hlavně velké subjekty (85,1 % výměry půdy subjektů od 2 000 ha výše). Podíl trvalých travních porostů na obhospodařované zemědělské půdě se snižuje rovněž s rostoucí velikostí subjektů.

NIŽŠÍ VÝMĚRY, VYŠŠÍ VÝNOSY

Nejčastěji pěstovanými plodinami na orné půdě jsou dle očekávání obiloviny. V roce 2020 zaujímaly 1 333,7 tisíce ha, což odpovídá 53,9 % orné půdy; od roku 2000 jich 214,9 tis. ha ubylo. Snížily se hlavně výměry pšenice a ječmene, naopak se zvětšily plochy kukuřice na zrno. Klesly také plochy plodin pěstovaných na zeleno (o 63,7 tisíce ha na 510,3 tisíce ha) a okopanin (o 18,0 tisíce ha na 83,4 tisíce ha), především brambor. K nárůstu o 32,6 tisíce ha na

STRUKTURA KULTUR V KRAJÍCH (%)

Zdroj: ČSÚ

JAK SE ZA POSLEDNÍCH 20 LET ZMĚNILA KVALITA ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY V ČESKU A CO JI NEJVÍCE OHROŽUJE?

RADIM VÁCHA

ředitel Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy

Prokázat výraznější změny kvality půdy v průběhu 20 let je obtížné, je to příliš krátká doba. Například půdy vzniklé ukládáním erodovaných částic půd v depresních polohách (tzv. koluvizemě) vykazují dle výzkumů výrazné změny ve vlastnostech za posledních 60 let. Ty souvisejí s intenzivním hospodařením. Kromě zvýšené intenzity eroze půd vlivem velkoplošného hospodaření je to např. nárůst koncentrace pesticidů (reziduí DDT) do poloviny 70. let 20. století. Výzkumy ukazují, že dnes půdu nejvíce ohrožuje vodní a větrná eroze, zhutnění (zejména v podorniči), úbytek organické hmoty, kontaminace a zejména zábory zemědělských půd, jejichž vlivem půda nenávratně mizí. Degradace může být urychlena probíhající klimatickou změnou.

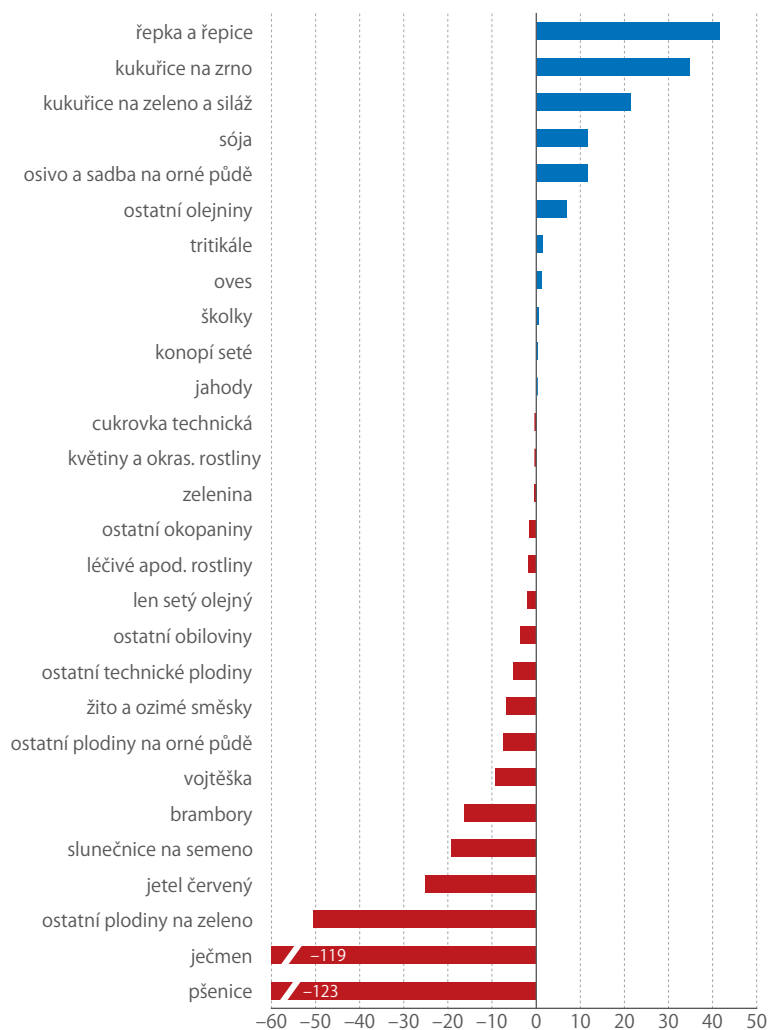
458,4 tisíce ha došlo v případě technických plodin, zásluhu na tom měla nejen mediálně proslulá řepka, ale například také sója.

Snížení ploch nejvýznamnějších zemědělských plodin v uplynulých 20 letech bylo do značné míry kompenzováno zvýšením jejich hektarových výnosů díky vylepšené skladbě odrůd, včetně nově vyšlechtěných s nižšími nároky na pěstování, a účinnějšími pěstebními technologiemi. Ze srovnání pětiletých průměrů za období 1996–2000 a 2016–2020 zjištěných šetřením o sklizních zemědělských plodin vyplývá, že výnosy obilovin se zvýšily o třetinu až polovinu (obiloviny celkem o 39,7 %, pšenice o 32,9 %, ječmen o 44,6 %), výnosy brambor o 37,7 %, cukrovky o 45,9 % a řepky o 28,6 %.

SPOTŘEBA HNOJIV A PESTICIDŮ ZAČÍNÁ KLESAT

Významný vliv na výsledky rostlinné výroby má používání hnojiv a přípravků na ochranu rostlin. Agrocenzus 2020 proto obsahoval okruh otázek na hospodaření zemědělských subjektů se statkovými hnojivy. Dle zjištěných výsledků spotřebovaly fyzické osoby

ZMĚNY VE VÝMĚRÁCH PLODIN V OBDOBÍ 2000–2020 (tis. ha)

Zdroj: ČSÚ

průměrně 12,8 tuny statkových hnojiv na hektar hnojené plochy, právnické osoby 26,0 t/ha. Čtyři pětiny z celkového množství použitých statkových hnojiv aplikují zemědělci na svá pole plošným rozstříkem nebo rozmetáním, tj. způsobem, který nevyžaduje složité technické vybavení. Nejčastěji zemědělské subjekty kombinují aplikaci minerálních a statkových hnojiv, takto ošetřeno bylo 65,7 % hnojené plochy. Podle každoročních zemědělských statistik se spotřeba minerálních hnojiv za sledované období, tj. hospodářské roky 1999/2000 až 2019/2020, zvýšila z 88,4 kg na 1 hektar zemědělské půdy na 134,1 kg/ha s tím, že od roku 2015/2016 nastoupil mírně klesající trend. Spotřeba přípravků na ochranu rostlin, jak ji publikoval Ústřední zkušební a kontrolní ústav zemědělský, v roce 2000 činila 4,3 tisíce tun účinných látek a 3,8 tis. tun v roce 2020. Při přepočtu na výměru obhospodařované zemědělské půdy zjištěnou Agrocenzem to znamená 1,2 kg spotřebovaných účinných látek na hektar v roce 2000 a 1,1 kg/ha v roce 2020. Od roku 2012 množství spotřebovaných účinných látek taktéž klesá, ať již jimi zemědělci šetří z finančních důvodů, nebo ve snaze o menší zatěžování životního prostředí.

na 635,2 tisíce ks (+27,6%). Naopak počty vykrmovaných kuřat, hus a krůt se podstatně snížily. Stav kuřat nekopírovaly trend růstu oblíbenosti kuřecího masa u spotřebitelů a klesly o 34,9% na 12 584,6 tisíce ks. V roce 2020 se chovalo 23,7 tisíce hus (-80,0%) a 309,3 tisíce krůt (-64,7%).

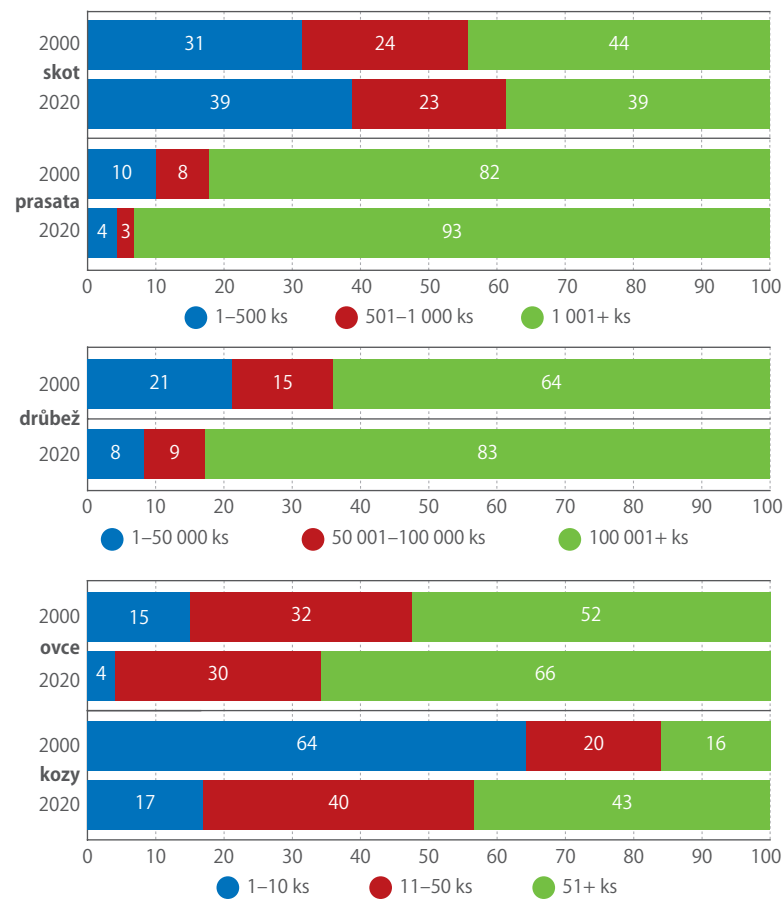
Za výše uvedenými jednoduše porovnatelnými čísly stojí mnohem složitější procesy, jimiž chov hospodářských zvířat za 20 let prošel a které se odrážejí ve výsledcích živočišné výroby. Jedním z nich je značný nárůst užitkovosti. Díky šlechtění, novým technologiím, dostupnějším krmným komponentům a ozdravování stád stoupla průměrná roční dojivost z 5 255 litrů na 8 893 litrů na dojnici a zvýšil se počet odchovaných selat ze 17,8 na 29,3 na prasnici za rok. Průměrná roční snáška narostla z 277 vajec na slepici na 310 konzumních vajec na nosnici (pozn.: v mezidobí došlo ke změně ukazatele). Tyto parametry nás řadí mezi vyspělé země a podle potenciálu výroby je naše zemědělství s těmito zeměmi konkurenceschopné, na naplněném evropském trhu se však prosazuje spíše surovinami než hotovými výrobky. Z Česka se vyvážejí mléko či živá zvířata (na porážku i k dalšímu chovu) a na náš trh se naopak dováží vepřové maso, drůbeží maso nebo sýry.

NEJINTENZIVNĚJŠÍ CHOVY V PARDUBICKÉM KRAJI

Živočišná výroba není v České republice rozšířena rovnoměrně a podle krajů se liší i druhové zastoupení. K porovnávání tak odlišných druhů zvířat, jako jsou skot nebo drůbež, slouží dobytčí jednotky (DJ, viz pozn. na str. 25). Při jejich vztažení k rozloze zemědělské půdy získáme hustotu v DJ na ha. Vyjádřeno takto vypočítanou hustotou zvířat je živočišná výroba nejintenzivnější v Pardubickém kraji (64,6 DJ/ha), následuje další typicky zemědělský kraj Vysočina (64,4 DJ/ha), ale hned po něm Liberecký kraj s převážně horským charakterem (61,2 DJ/ha). Nejméně intenzivní je živočišná výroba v kraji Ústeckém (26,0 DJ/ha), o málo vyšší v Jihomoravském (31,3 DJ/ha) a Olomouckém (36,5 DJ/ha). Za výrazným poklesem hustoty zvířat ve dvou posledně jmenovaných krajích stojí propad ve stavech prasat.

Od roku 2000 se snížil počet zemědělských subjektů s živočišnou výrobou z 28,3 tisíce na 16,3 tisíce v roce 2020, nejvíce ubylo chovatelů prasat (-81,9%) a drůbeže (-72,2%). Chovatelů ovcí jako jediného druhu hospodářských zvířat přibýlo, a to ze 3,2 tisíce na 4,1 tisíce (+28,0%). U všech druhů se navýšil počet zvířat chovaných v jednom zemědělském podniku, neboť největším úbytkem byly postiženy podniky s malým počtem zvířat. Souhrnně na jednoho chovatele skotu připadlo v průměru 118 ks hovězího dobytka, chovatel prasat měl v držení na svém hospodářství průměrně 486 ks, chovatel ovcí pečoval o stádo s průměrnou velikostí 42 zvířat, chovatel koz se staral průměrně o 16 ks a chovatel drůbeže hospodařil s hejnem čítajícím průměrně 5 167 ks.

ZASTOUPENÍ VELIKOSTNÍCH SKUPIN ZVÍŘAT V CHOVECH (%)

Zdroj: ČSÚ

ZMĚNY PODLE TYPU PODNIKU

Cenným a ojedinělým výstupem Agrocentrů je rozdělení výsledků podle právních forem zemědělského hospodaření. Skot je podle tohoto kritéria rozložen rovnoměrně, od 20,8% ve společnostech s ručením omezeným přes 23,4% u zemědělských podnikatelů – fyzických osob (FO) a 24,5% v družstvech až k 28,2% skotu v akciových společnostech. Praset je nejvíce v chovech akciových společností (66,6%), nejméně (3,9%) jich chovají zemědělské podnikatelé FO. Ti však mají ve svých chovech 73,7% ovcí a 59,1% koz, kdežto družstva pouze 1,0% ovcí a 0,9% koz. Polovinu drůbeže (50,0%) chovají společnosti s ručením omezeným, dalších 38,8% akciové společnosti, nejméně drůbeže (4,4%) se chová v družstvech.

Za uplynulých 20 let ubylo prasat u chovatelů všech právních forem, nejvíce u zemědělských podnikatelů FO (-82,4%) a v družstvech (-79,1%). U všech jmenovaných právních forem kromě družstev přibýlo skotu a ovcí, skotu nejvíce (+19,5%) u zemědělských podnikatelů FO, kteří rovněž ztrojnásobili stavy ovcí. K úbytku drůbeže došlo u chovatelů všech právních forem kromě společností s ručením omezeným. Přibližně na třetinu zredukovala svá hejna družstva a zemědělské podnikatelé FO, kdežto společnosti s ručením omezeným své chovy o dvě třetiny rozšířily.

Ekonomické výsledky zemědělství

Posledních 20 let českého zemědělství je charakteristických zejména rozdílnými výsledky v rostlinné a v živočišné výrobě.

**TEREZA
LUKAVCOVÁ**

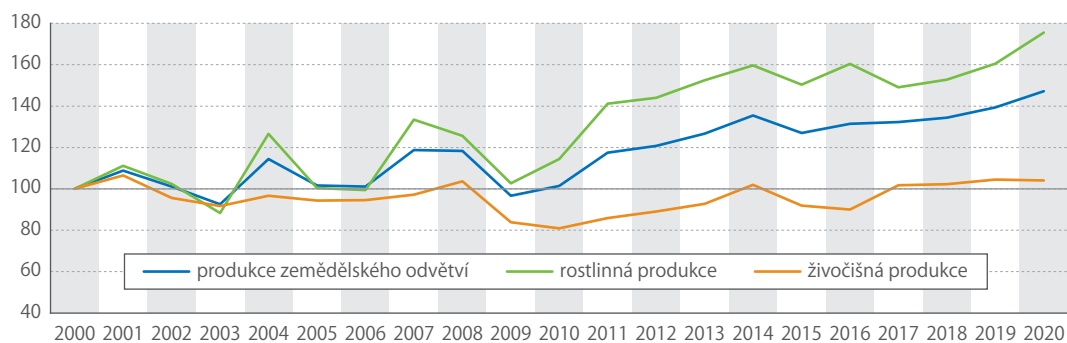
oddělení statistiky
zemědělství
a lesnictví

Časová řada 2000–2020 prezentuje trendy základních ekonomických ukazatelů v odvětví zemědělství. Produkce zemědělského odvětví v základních běžných cenách dosáhla v roce 2020 rekordních 149,0 mld. Kč. Rostlinná produkce vykazuje v průběhu let rostoucí trend (+75,6 % mezi roky 2000

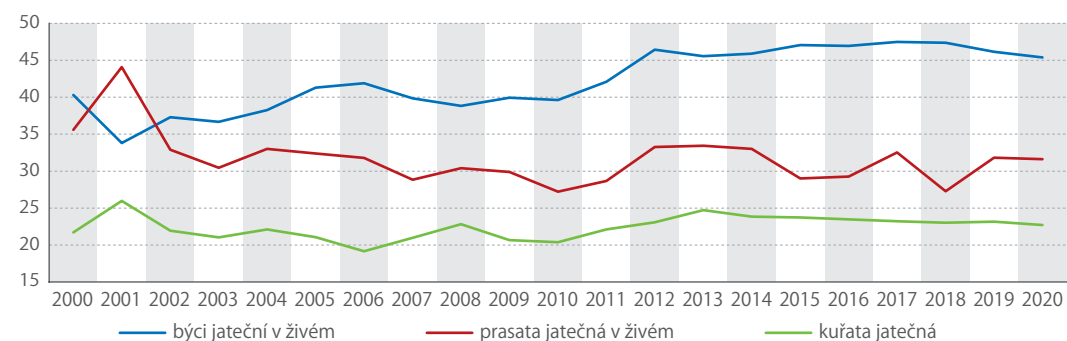
a 2020), který je ovlivněn dobrými sklizněmi, vyššími výnosy na hektar a rostoucími cenami. Největší podíl na produkci mají tradičně obiloviny a technické plodiny. Naproti tomu v případě živočišné produkce sledujeme spíše stagnaci (+4,1 % mezi roky 2000 a 2020). Na vině je především nepříznivá

BAZICKÝ INDEX ZEMĚDĚLSKÉ PRODUKCE (rok 2000 = 100 %)

Zdroj: ČSÚ

VÝVOJ PRŮMĚRNÝCH ROČNÍCH CEN (Kč/kg)

Zdroj: ČSÚ

ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ UKAZATELE VÝVOJE ZEMĚDĚLSTVÍ (mld. Kč)

rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
produkce zem. odvětví	101,2	110,1	102,3	93,7	115,8	102,9	102,3	120,2	119,8	97,8	102,6
mezispotřeba	70,8	74,6	73,6	66,6	74,8	73,1	73,8	86,6	88,9	78,7	78,2
hrubá přidaná hodnota	30,4	35,5	28,7	27,1	41,0	29,8	28,5	33,5	30,9	19,1	24,4
náhrady zaměstnancům	20,0	21,7	22,2	21,1	22,7	23,2	23,6	24,4	26,1	24,6	24,0
ostatní dotace na výrobu	5,2	5,2	6,8	7,3	7,2	19,0	21,1	20,6	25,6	28,7	26,8
podnikatelský důchod	-1,2	3,1	-2,6	-2,5	8,5	7,1	6,8	10,0	10,1	2,8	7,6

Zdroj: ČSÚ

úroveň cen. Nejvýznamnější podíl na živočišné produkci mají mléko, chov jatečných prasat a jatečného skotu.

Zemědělcům narůstají rovněž nákladové položky. Mezispotřeba se v roce 2020 oproti roku 2000 zvýšila o 38,2%, náhrady zaměstnancům dokonce o 66,6%.

Zvyšující se tendenci má hrubá přidaná hodnota, která vzrostla z úrovně 30,4 mld. Kč v roce 2000

o 68,3% na 51,2 mld. Kč v roce 2020. Celkový objem subvencí vstupujících do zemědělství se značně navýšil po vstupu ČR do Evropské unie (r. 2004) a v roce 2020 činil 38,0 mld. Kč. V roce 2005 došlo proti roku předchozímu k navýšení ostatních dotací na výrobu o 165,8%. Podnikatelský důchod se ze záporných částek na přelomu tisíciletí vyšplhal na 19,0 mld. Kč v roce 2020.

ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ UKAZATELE VÝVOJE ZEMĚDĚLSTVÍ (mld. Kč)

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
produkce zem. odvětví	118,9	122,2	128,2	137,0	128,5	133,0	133,9	136,0	141,1	149,0
mezispotřeba	83,4	88,2	91,2	96,1	89,7	87,3	89,8	92,4	96,1	97,8
hrubá přidaná hodnota	35,4	34,0	37,1	40,9	38,8	45,7	44,1	43,6	45,0	51,2
náhrady zaměstnancům	24,3	24,8	25,5	26,3	26,7	27,4	28,9	31,0	32,7	33,4
ostatní dotace na výrobu	27,6	29,3	27,5	33,0	29,8	30,7	32,4	32,9	34,7	32,8
podnikatelský důchod	17,4	16,3	16,2	23,4	17,0	22,5	19,6	15,7	16,0	19,0

Zdroj: ČSÚ

MEZI LETY 2000 A 2020 SE POČET OSOB PRACUJÍCÍCH V ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKU SNÍŽIL O 27 %, PO PŘEPOČTU NA PLNĚ ZAMĚSTNANÉ DOKONCE O 45 %. JAKÝMI OPATŘENÍMI MŮŽEME TOMUTO ÚBYTKU PRACOVNÍCH SIL V ZEMĚDĚLSTVÍ ČELIT?

Jedním z hlavních způsobů řešení úbytku pracovních sil v českém zemědělství je podle mého názoru zejména nemalý nárůst produktivity práce a zavádění vysoce účinné mechanizace zemědělských činností. Jedná se například o automatické řízení a používání chytrých technologií, které lze díky stálému připojení na internet jednoduchým způsobem ovládat, aby hospodaření bylo stále efektivnější. Tyto technologie umožňují zejména obhospodařování velkých ploch a usnadňují práci v živočišné výrobě. Díky tomu lze nahradit pracovní sílu.

Spolu s úbytkem pracovních sil v českém zemědělství ovšem dochází i k jejich stárnutí. Více než polovina osob v českém zemědělství je ve věku 45 a více let, čtvrtina pak ve věku předdůchodovém a 8% zemědělců pracuje i poté, co jsou již v penzi. Proto je zapotřebí zlepšit pozici mladých

BOHUMÍR DUFEK

předseda
Odborového
svazu pracovníků
zemědělství a výživy

farmářů a zemědělců, kteří jsou zárukou daleko intenzivnějšího využívání robotizace a digitalizace. K tomu je však žádoucí odstranit dosavadní velkou byrokratickou zátěž a zajistit spravedlivé ceny zemědělských produktů, které jsou narušovány dovozem výrobků neodpovídajících normám platným v EU. Dále je třeba usnadnit získávání investičních finančních prostředků pro zemědělce, zjednodušit přebírání podniků od starší generace a převod zemědělských podniků z převodce na nabyvatele a pochopitelně zajistit náležité finanční ohodnocení práce.

Jako člen Evropského hospodářského a sociálního výboru podporuji 9 cílů, které Evropská komise navrhla pro společnou zemědělskou politiku na období 2021–2027. O nich jsem přesvědčen, že mohou pomoci problémy českého zemědělství řešit.

Práce v zemědělství mladé lidi příliš neláká

Pokles počtu zaměstnanců souvisí jednak s růstem produktivity, ale také s nízkou atraktivitou práce v tomto oboru.

RENATA VODIČKOVÁ
vedoucí oddělení
statistiky
zemědělství
a lesnictví

V roce 2020 pracovalo v zemědělství celkem 176,8 tisíce osob, z toho pravidelně zaměstnaných pracujících bylo 124,5 tisíce a nepravidelně zaměstnaných 48,8 tisíce. Na sezonní výpomoc bylo využito 3,5 tisíce agenturních pracovníků a osob samostatně výdělečně činných. Za 20 let se počet pracujících v zemědělství snížil o 26,9 %, přičemž úbytek pracovních sil byl výraznější v podnicích s živočišnou výrobou (-41,2 %) jako důsledek útlumu chovů, koncentrace zvířat a automatizace provozů.

V subjektech zemědělských podnikatelů, drobnochovatelů a drobnopěstitelů v roce 2020

pracovalo 61,8 tisíce osob, v porovnání s rokem 2000 téměř o čtvrtinu méně. Pro tyto subjekty je charakteristický růst počtu vypomáhajících rodinných příslušníků na úkor zaměstnanců a nepravidelně zaměstnaných na dohody. Zatímco v roce 2000 členové rodiny tvořili 34,6 % z celkového počtu pracujících a zaměstnanci společně s nepravidelně zaměstnanými 25,7 %, po 20 letech to bylo 38,9 % členů rodiny a 19,5 % zaměstnanců a nepravidelně zaměstnaných.

V podnicích právnických osob se počet pracujících za 20 let snížil o 28,3 % na 115,0 tisíce osob,

JAK VELKÁ ČÁST ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY V ČR JE OHROŽENA EROZÍ A JAK SE ZA DOBU REALIZACE PROJEKTU MONITORING EROZE ZLEPŠILA ČI ZHORŠILA JEJÍ OCHRANA?

Podle dat, která má Státní pozemkový úřad k dispozici, je vodní erozí v ČR ohroženo cca 50–60 % zemědělské půdy a větrnou 10 %. V systému Monitoring eroze zemědělské půdy je doposud zaevidováno cca 2 300 událostí a za dobu jeho provozu jsme v oblasti ochrany půdy zaznamenali pozitivní vývoj. Díky monitoringu dokážeme lépe cílit opatření s protierozní funkcí v pozemkových úpravách. Použitím podkladů z Monitoringu eroze jsme navýšili ochranu půdy na cca 5 000 ha v evidenci DZES

FRANTIŠEK PAVLÍK

ředitel odboru půdní služby Státního pozemkového úřadu

(dodržování standardů „dobrého zemědělského a environmentálního stavu“ půdy, známých také pod zkratkou GAEC – Good Agricultural and Environmental Conditions). V rámci rezortu Ministerstva zemědělství bylo zavedeno několik pozitivních systémových opatření, jako například rozšíření ochranných pásů na účinnější šířku nebo omezení velikosti souvislé plochy určené k pěstování jedné plodiny. Od 1. července 2021 se stal Monitoring eroze součástí protierozní vyhlášky.

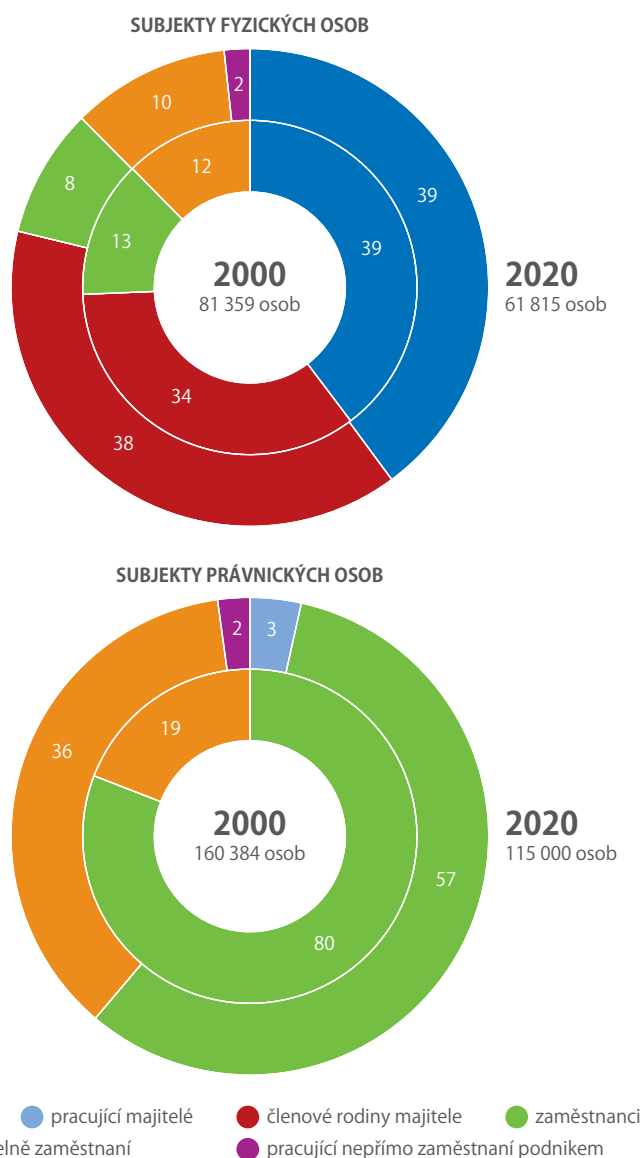

pravidelně zaměstnaných dokonce o 45,8% na 70,4 tisíce. Podíl nepravidelně zaměstnaných na dohody, kteří bývají využíváni na sezonní práce s vysokým podílem ruční práce, naopak vzrostl proti roku 2000 o 37,5% na 42,1 tisíce. Dalších 2,5 tisíce bylo agenturních pracovníků a OSVČ.

MZDY POD CELOSTÁTNÍM PRŮMĚREM

Přepočtem pracujících na plně zaměstnané (podle standardizované metodiky EU – roční pracovní jednotka pro zemědělský cenůs v ČR = 1 800 hodin) dojde ke snížení počtu pracovníků v roce 2000 o 27,9% na 174,3 tisíce úvazků a v roce 2020 již o 46,1% na 95,4 tisíce úvazků. Počet plných úvazků u fyzických osob v roce 2020 dosáhl 30,2 tisíce, tedy 2,9 plně zaměstnaného na 100 hektarů obhospodařované zemědělské půdy, u právnických osob to bylo 65,2 tisíce úvazků, což odpovídá 2,7 plně zaměstnaného na 100 ha.

PODÍLY RŮZNÝCH TYPŮ ZAMĚSTNANÝCH V ZEMĚDĚLSTVÍ (%)

Zdroj: ČSÚ

PROČ BÝVAJÍ MALOOBCHODNÍ CENY ČESKÝCH ZEMĚDĚLSKÝCH PRODUKTŮ ČASTO VYŠŠÍ NEŽ STEJNÉHO ZBOŽÍ ZE ZAHRANIČÍ? POVAŽUJETE ZA VHODNÉ CENY POTRAVIN ADMINISTRATIVNĚ REGULOVAT?

MIROSLAV KOBERNA

ředitel pro programování a strategii Potravinářské komory ČR

Vlivů způsobujících rozdílné ceny je celá řada. Mohu jmenovat ty hlavní. Zakládající členské státy EU prodávají své přebytky na trhy střední a východní Evropy z důvodu udržení stabilní úrovně domácích cen, a to často za dumpingové ceny. Druhým důvodem je obchodní politika řetězců, podle níž zahraniční majitelé mohou upřednostňovat výrobky ze svých mateřských zemí a na ně může být uplatněna nižší obchodní přírůžka než na výrobky tuzemské. Třetím důvodem je někdy vyšší rentabilita výroby v zemích původu a kombinace předchozích vlivů (viz vepřové maso v Německu, Dánsku, Španělsku nebo Holandsku). Poslední příčinou mohou být v některých případech i dodatečné národní dotace.

Regulaci za vhodnou v žádném případě nepovažuji. Regulace nefunguje a nikdy nefungovala. Jediným příkladem je centrálně plánované hospodářství se všemi svými klady a zejména zápory.

Pracující v zemědělském sektoru stárnou a většina zemědělských podniků má problém se získáváním nových pracovníků. Vedle fyzicky i časově náročné a společensky nedoceňované práce je příčinou i výše odměn. Větší část pracovníků v zemědělství je za svou práci odměňována formou mezd, které jsou dlouhodobě pod úrovní průměrné mzdy v ČR. V roce 2020 činil rozdíl mezi průměrnou hrubou měsíční mzdou na přepočtené počty zaměstnanců v rezortu zemědělství a průměrem ČR téměř 7 tis. Kč – za rezort dosáhla mzda 28 734 Kč, za republiku celkem 35 662 Kč.

Statistiky ukazují, že cíle evropské zemědělské politiky by měly být v různých zemích odlišné

S prezidentem Agrární komory ČR Janem Doležalem jsme probírali výsledky Agrocenzu a další zajímavé údaje o českém zemědělství.

Foto: Tereza Koutecká

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Jaká statistická data a za jakým účelem zemědělci využívají?

My jsme rádi za všechny informace a data, které nám pomáhají v naší práci nebo které můžeme použít v argumentaci při obhajobě zájmů zemědělského odvětví.

Pro jednotlivé hospodáře slouží statistiky jako určitý benchmark – porovnání, jak si stojí vůči konkurenci a kam se ubírá vývoj, kterým směrem by měli do budoucna napřít pozornost.

Agrární komora pracuje se statistickými daty při prezentaci výsledků zemědělství odborné i laické veřejnosti a také při vyjednávání se státní správou nebo s orgány Evropské unie v Bruselu. V současné době se například hovoří o reformě společné zemědělské politiky nebo o evropské zelené dohodě a strategii pro biodiverzitu. Navrhované závazné cíle mají být pro všechny státy stejné, ale statistiky ukazují, že situace v jednotlivých zemích je značně odlišná. Cíle by se tomu tedy měly přizpůsobit.

Mohl byste na základě údajů za posledních 20 let říci, který rok byl pro české zemědělce nejlepší?

Obecně jsou naši zemědělci nejspokojenější, když se v Česku urodí a ve zbytku světa nejsou výnosy tak dobré. Nebo když se i u nás urodí trochu méně, ale vše se rychle a dobře prodá. V nejsilnějších komoditách, jako jsou obiloviny, okopaniny nebo olejniny, bohužel i tuzemský trh vychází ze světových cen, takže konkrétní situace u nás nehraje až tak velkou roli.

Spokojenost je také hodně závislá na tom, koho se ptáte. Letos je třeba poměrně příznivý rok pro pěstitele pšenice, její cena je na slušné úrovni. Pro farmáře s živočišnou výrobou to však dobrá zpráva není, protože mu roste cena krmiv a tím se zvyšují náklady na produkci. Přitom cena vepřového masa v živé váze šla meziročně výrazně dolů. Ukázat tedy na jediný rok, který by byl nejlepší pro všechny zemědělce, nelze.

Jak se podařilo zvládnout předloňskou kalamitu hrabošů?

V tom nám trochu pomohlo počasí, protože poslední rok a půl více přšelo a to hrabošům nevyhovovalo. Častější zaplavování nor zabránilo růstu jejich populace. Podařilo se také vyjednat několik výjimek na aplikaci rodenticidů ve vymezených lokalitách a zpravidla pouze do nor, nikoliv plošně. Největší nápor škůdců jsme tedy eliminovali, ale v některých místech, zejména tam, kde je srážkový stín, problém přetrvává.

Podle šetření Agrocentus se mezi lety 2000 a 2020 zvýšil počet právnických osob zabývajících se zemědělstvím u nás z 2 884 na 4 261 a průměrná obhospodařovaná plocha se zmenšila z 930 na 575 ha. Čím si vysvětlujete tyto změny?

Jedním z vysvětlení by mohla být diferenciace činností, k níž docházelo u větších podniků. Třeba pro získání certifikátů na ekologické zemědělství bylo

nutné založit samostatnou právnickou osobu, která stála mimo firmu hospodářící konvenčně.

Dalším důvodem může být i to, že mnoho soukromých zemědělců, kteří v devadesátých letech minulého století začínali jako samostatně hospodářící rolníci, se již rozrostlo, a menší zemědělci tak nyní zakládají podniky ve formě právnických osob.

Za uvedenou dobu kleslo procento zornění zemědělské půdy o 5,1 procentního bodu na 70,8%. Je to správný trend?

Záleží na lokálních podmínkách. Do horských a podhorských oblastí určitě patří travní porosty a nemá smysl tam vytvářet ornou půdu. Mnohem vhodnější je zde extenzivní chov hospodářských zvířat, pastviny a podobně.

V nížinách a v úrodnějších oblastech však bezhlavé zatravňování není nejlepší cestou. Orná půda, když se o ni dobře staráme, plní řadu důležitých funkcí a například dokáže zadržet významně více vody než louka. Je tedy potřeba vždycky zvažovat všechny okolnosti a možné důsledky toho, co se zemědělskou půdou děláme.

Proč máme v Česku ve srovnání s dalšími evropskými státy výrazně vyšší podíl velkých zemědělských podniků?

Je to dáno rozdílným historickým vývojem. Vznik zemědělských družstev v padesátých letech minulého století znamenal zpravidla zpeřetrhání vazeb k půdě a po navrácení polí vlastníkům už tady takový zájem o samostatné hospodaření nebyl. Družstva se tedy většinou nerozdrobila, ale mnohdy se transformovala na jiný typ společnosti, která hospodář na půdě pronajaté od původních vlastníků. Další velké firmy vznikly i z bývalých státních statků a podniků zabývajících se službami pro zemědělství.

Mezinárodní statistické srovnávání ovšem podle mého názoru zkresluje to, že zemědělci v západních zemích hospodář v takzvaných kooperativách, tedy produkčních, zpracovatelských či odbytových družstvech. V rámci kooperativy užívají společně mechanizaci, výrobní kapacity, skladovací prostory a další prostředky a zdroje, ale ve statistice figurují jako samostatní jednotlivci. Kdybychom se podívali na rozlohy půdy obhospodařované kooperativy, rozdíl by se výrazně zmenšily.

Využívají naši zemědělci výhodu své velikosti k nákupu lepší techniky a k efektivnějšímu hospodaření?

V Česku se například můžeme pochlubit poměrně nízkou spotřebou přípravků na ochranu rostlin v množství účinné látky na hektar. Právě na větších polích je prostor pro využití agrotechniky, která umožňuje přesnější aplikaci, méně přejezdů a podobně. Pokud rozhodujete o tisíci hektarech jako jeden hospodář, může to vypadat jinak, než když rozhoduje sto hospodářů, každý na deseti hektarech.

Nicméně kooperativy v západních zemích fungují docela dobře a díky sdílení techniky nijak nezaostávají. Na nákup techniky také přispívá stát. U nás v rámci Programu rozvoje venkova přidá ke každému euru, které přijde z Bruselu, 35 eurocentů, kdežto naši sousedé, třeba Rakušané nebo Němci v některých spolkových zemích dávají i 85 eurocentů. Takže i tamní farmáři jsou vybaveni technikou poměrně dobře.

V Česku máme ve srovnání s EU na osetých plochách téměř trojnásobný podíl řepky. Je to v pořádku?

Z čistě agronomického hlediska je nevhodnější, když se stejná plodina dostane na tentýž pozemek jednou za šest let. Podíl řepky u nás odpovídá zhruba šestině orné půdy, takže je to vlastně v pořádku. Smůlou řepky je, že kvete žlutě a v Česku se stala zpolitizovaným tématem. Této plodině nejvíc vyhovuje mírné klima, a když se podíváme třeba na některé spolkové země Německa, našli bychom tam její zastoupení větší než u nás. Jenže když se to zprůměruje na celý stát, vysoká čísla se nařadí. Vyšší podíly řepky než my má Slovensko, některé části Maďarska nebo Rumunska.

Důležité je zmínit, že v Česku jsme na rozdíl od ostatních zemí omezili výměru jedné plodiny na souvislém půdním bloku na 30 hektarů. Když pojedete do bývalého východního Německa nebo na jih Polska, mnohdy tam uvidíte monokulturu na daleko větší výměře. Mozaikovitost krajiny je u nás poměrně slušná a ne vždycky platí to, co se uvádí v médiích.

Otázkou rovněž je, co bychom namísto řepky měli pěstovat. Pokud spotřebitelé chtějí na polích méně řepky, měli by více kupovat české brambory, české ovoce a zeleninu a české mléko. I zemědělec se musí chovat ekonomicky a pěstovat hlavně to, po čem je dostatečná poptávka.

Mezi lety 2000 a 2020 se výrazně snížily stavy hospodářských zvířat u nás. Může zemědělství s takto nízkým podílem živočišné výroby dlouhodobě fungovat?

Z hlediska populárního pojmu udržitelnost to není úplně dobře. Potřebnou produkci masa a mléka jsme schopni zajistit lepšími výsledky ve šlechtění a kvalitním krmením, na tom jsme jako Česká republika hodně zapracovali. Ale už narážíme na limit, kdy nám chybějí statková hnojiva, která zvířata také produkují. Abychom byli schopni zajistit dlouhodobou úrodnost půdy, potřebujeme naopak více zvířat. Trendem současnosti je orientace na ekologické zemědělství a snižování množství minerálních hnojiv, a k tomu jsou statková hnojiva nutně potřeba. Chlévská mrva prostě vychází v působení na úrodnost a kvalitu půdy z dlouhodobého hlediska nejlépe. Nemyslím si tedy, že další snižování stavu hospodářských zvířat je ta správná cesta.

Věříte v budoucnost pěstování masa in vitro?

Pěstování plodin bez půdy už tady je, někteří naši členové využívají aquaponii či hydroponii. Možná to

Pokud spotřebitelé chtějí na polích méně řepky, měli by více kupovat české brambory, české ovoce a zeleninu a české mléko. I zemědělec se musí chovat ekonomicky a pěstovat hlavně to, po čem je dostatečná poptávka.

může být částečně směr i pro maso, nemůžeme ale čekat, že zvítězí zdravý rozum, v tomto světě vždycky zvítězí peníze. Do oblasti umělého kultivovaného masa investují finance obrovské nadnárodní koncerny, a dá se tedy předpokládat, že aby se jim náklady vrátily, budou produkci a spotřebu silně prosazovat.

Jako příklad mohu uvést klecový chov nosnic, který je u nás dnes vnímán jako neetický a obchodní řetězce deklarují, že do několika let přestanou vejce z něho prodávat. Z veterinárního hlediska přitom klecové chovy vycházejí nejlépe. Nosnice v klecích mají mnohem lepší zdravotní stav a trpí méně stresem než jejich družky v hejnu. Tam jsou zvířata v mnohem těsnějším kontaktu, dochází ke kanibalismu a podobně.

Může se tedy velmi dobře stát, že v roce 2030 nebo 2040 řetězce řeknou, že nebudou prodávat červené maso, protože způsobuje rakovinu a krávy emitují moc skleníkových plynů. A jelikož řetězce u nás mají 75 procent maloobchodního trhu a do vývoje umělého masa investovaly velké peníze, tak klasické hovězí může opravdu z pultů úplně zmizet.

Proč bývají maloobchodní ceny českých zemědělských produktů často vyšší než stejného zboží ze zahraničí?

Ceny zemědělských výrobců jsou v České republice dlouhodobě na velmi nízké úrovni a většinou podprůměrné ve srovnání s EU. Nicméně ceny maloobchodní, které platí spotřebitelé, jsou úplně jiné.

Důvodů je více, jedním z nich je skutečnost, že asi 65 procent potravin se u nás prodává ve slevových akcích. Ty se často týkají zboží ze zahraničí a mnohdy zboží ze zemí, odkud pochází daný maloobchodní řetězec. Český spotřebitel si pak vybírá mezi máslem tuzemským a třeba belgickým, které bylo součástí intervenčních zásob a bylo několik let zmražené. U nás se prodávají de facto přebytky. Zemědělci v západních zemích jsou schopni část své produkce prodat na vlastním prémiovém trhu za velmi dobré ceny. Například Španělé zpracují vepřové kýty na různé sušené a uzené šunky a zisk z toho jim zaplatí náklady. Zbytek prasete je pro ně vlastně odpad, který vyváží k nám a tady ho za nízké ceny prodávají. U nás není taková kupní síla, aby prodej těch výběrových částí zaplatil náklady na výkrm celého prasete, ale pokud zemědělec chce zajistit dobrou kvalitu masa, něco ho to stojí. Cena na pultě pak nemůže konkurovat masu ze zahraničí, které už má vlastně náklady na výrobu téměř nulové.

Naším hendikepem je i nízká přidaná hodnota na zemědělské produkty, kterou tady vytváříme. Často vyvážíme na západ suroviny, které se tam zpracují a pak se prodají za mnohem vyšší ceny. O ten rozdíl u nás přicházíme. Mnoho tuzemských obilovin rovněž končí na západě jako krmivo. Bylo by třeba najít jiné odbytové kanály, a hlavně vlastní produkci více zpracovávat.

Další příčinou cenové nerovnosti jsou rozdílné dotační platby na hektar u nás a v západních zemích. Přestože nám při vstupu do Evropské unie v roce 2004

Nezkrácený rozhovor najdete na: bit.ly/3Cmvtw

Ing. Jan Doležal

Vystudoval mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity a následně obor rozvoj venkova a zemědělství na České zemědělské univerzitě v Praze.

Tři roky působil jako tajemník Agrární komory ČR, komoru zastupoval hlavně na jednáních v Bruselu. Prezidentem Agrární komory byl zvolen v červnu 2020.

bylo slibováno, že rozdíl se budou postupně srovnávat, dosud k úplnému sjednocení nedošlo.

V západních zemích také bývá regulovaný trh s půdou. Třeba v Holandsku a v některých spolkových zemích Německa nebo ve Francii je cena hektaru půdy nižší než v Česku. Naši zemědělci ji musejí nakupovat nebo pronajímat za tržní ceny, a protože u nás je půda vnímána jako investice, vede to samozřejmě k vyšším nákladům.

Pomohl by českému zemědělství zákon o povinném podílu českých potravin v obchodech?

Letošní novela zákona o potravinách nakonec toto ustanovení neobsahuje, návrh byl bohužel v mnoha ohledech nedokonalý. Třeba v tom, že obchodníkům nařizoval nejen určité procento českých potravin nabídnout, ale také prodat. My jsme však rádi, že se takový návrh zákona objevil a že vyvolal společenskou debatu. Pozitivní je, že byl přijat pozměňovací návrh, který umožňuje zadavatelům veřejných zakázek při poptávce potravin upřednostnit lokální dodavatele a držitele tuzemských značek kvality. V tom vidíme odbytový kanál zejména pro menší zemědělce, kteří mohou v místě, kde hospodaří, dodávat třeba do školních jídelen nebo dalších stravovacích zařízení.

Druhá věc je, že některé obchodní řetězce, které proti návrhu zákona u nás výrazně lobovaly, teď v Německu vyhlásily, že budou brát vepřové maso téměř výhradně od německých chovatelů. Je to sice jejich dobrovolné rozhodnutí, ale dopad to má stejný, jako kdyby to bylo nařízeno zákonem.

Jaká je úloha ekologického zemědělství v Česku?

My jsme jedním z premiantů Evropy. V režimu ekologického zemědělství máme 16 procent veškeré

zemědělské půdy, a patří nám tak čtvrtá příčka v EU. V produkci už to tak slavné není, jen dvě procenta u nás prodaných potravin jsou biopotraviny. Velká část tuzemské produkce jde navíc na západ, protože tady není dostatečná kupní síla. Češi vydávají na biopotraviny zhruba jen 500 korun ročně.

Jak výrazně přispívá zemědělství ke změnám klimatu?

Když se hledá potenciální viník klimatických změn, bývá zemědělství první na ráně stejně jako v řadě dalších případů. Ale když se podíváme na data, zjistíme, že Evropská unie se na světových emisích skleníkových plynů podílí necelými osmi procenty a zemědělství má na emisích EU podíl zase jen osm procent. Zemědělci navíc pracují s fotosyntézou, takže CO₂ fixují do organických složek v půdě. Zemědělství má relativně nízkou uhlíkovou bilanci, a jestli chceme zachránit planetu před globálním oteplováním, bylo by asi vhodnější zaměřit se především na průmysl a dopravu. Můžeme nejíst maso, ale oteplování tím nejspíš nezabráníme.

Co dělají naši zemědělci pro to, aby zabránili erozi?

Za posledních několik let došlo ze strany státu k poměrně značnému zpřísnění regulací. Omezila se například plocha souvislého pozemku pro jednu plodinu maximálně na 30 hektarů. Toto opatření má dopad nejen na zvýšení pestrosti krajiny, ale zároveň předchází erozi. Zemědělci se také musejí řídit standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy. Ty je omezují v pěstování erozně nebezpečných plodin na erozně ohrožených půdách, zemědělci na takových půdách musejí dodržovat velmi přísná agrotechnická opatření. Erozní události se sledují, a pokud k nějaké dojde na stejném pozemku opakovaně, zemědělec musí pozemek zatravnit a nesmí na něm pěstovat nic, co by erozi mohlo dále prohlubovat.

Na polích tak přibývají erozní pásy, obsevy hlavní plochy jinou plodinou, která dokáže zachytit splavenou zeminu, využívá se setí do krycí plodiny nebo do vymrzající předplodiny, zelené hnojení a další opatření, která pomáhají udržet krajinu i půdu v dobrém stavu a bránit ztrátám té nejurodnější složky.

Jaký je váš názor na využití geneticky modifikovaných organismů v zemědělství?

Já v nich vidím velký potenciál. Dnes už jsme trochu jinde než před dvaceti lety. Už se nepřenášejí geny z jednoho organismu do jiného, a nejde tedy o implantaci cizorodých genů, ale mluví se o genetické editaci. Díky tomu, že se podařilo přečíst genom řady plodin, umíme vypnout, nebo zapnout konkrétní gen a rostlina tak získá požadované vlastnosti, aniž bychom do její DNA přidávali nějaké nepatřičné informace. Jde vlastně stále o princip klasického šlechtění, jen moderními způsoby, cíleně a mnohem rychleji.

Jak na zjednodušené hlášení v Intrastatu

V říjnovém vydání našeho časopisu jste se dozvěděli, že vykazování Intrastatu bude od nového roku jednodušší. Nyní přibližujeme možnost využití nově zavedeného zjednodušeného hlášení a nabízíme výhled dalšího zamýšleného zjednodušování.

**MILUŠE
KAVĚNOVÁ**

ředitelka odboru
statistiky
zahraničního
obchodu

**VERONIKA
TRAKALOVÁ**

oddělení
datové podpory
zahraničního
obchodu

Nařízení vlády č. 333/2021 Sb. přináší od roku 2022 nejen nové možnosti zjednodušeného vykazování, ale zároveň implementuje změny vyplývající z nové evropské právní úpravy. Tu představují nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2152, o evropských podnikových statistikách a zrušení deseti právních aktů v oblasti podnikových statistik, a prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/1197, kterým se stanoví technické specifikace a úprava. Obě uvedená nařízení nabývají v oblasti zahraničního obchodu účinnosti taktéž 1. ledna 2022.

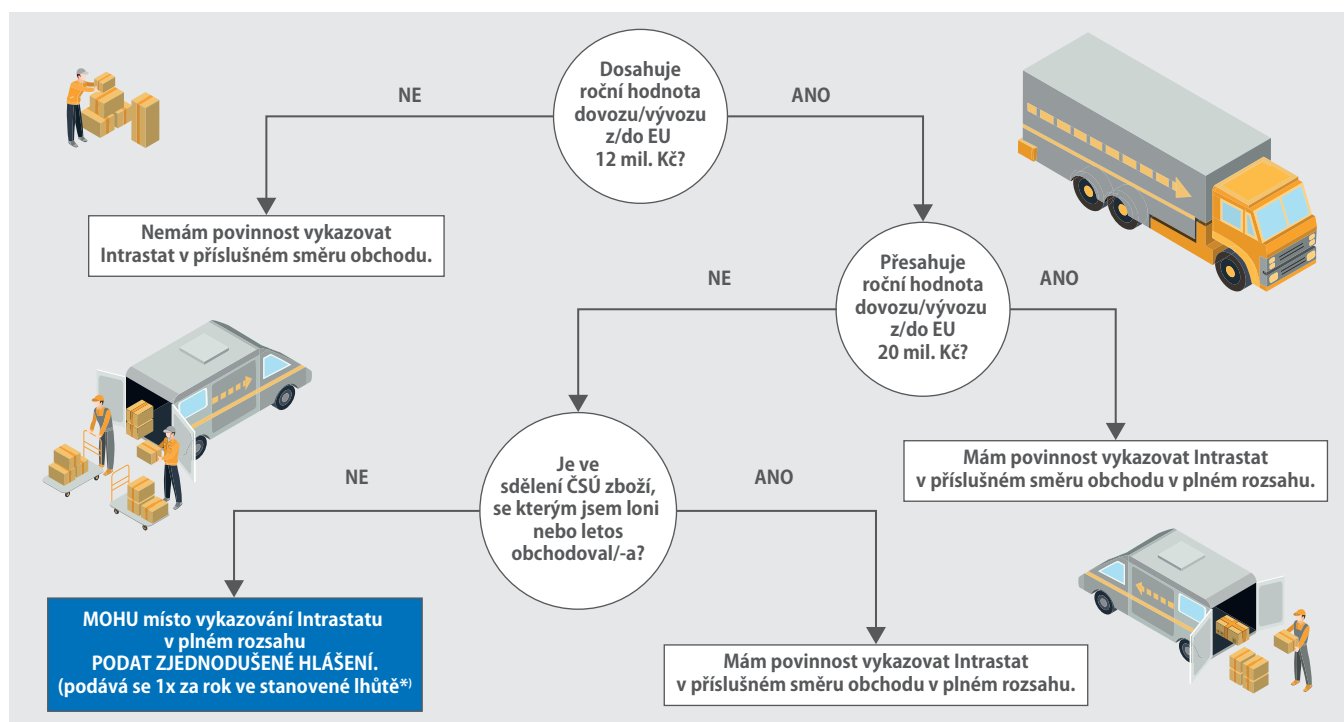
V souvislosti s novými evropskými předpisy dochází mimo jiné ke změně dosud používané terminologie. Namísto v současnosti používaného pojmu „odeslání“ se bude používat „vývoz zboží do jiného členského státu Evropské unie (do zemí uvnitř EU)“ a namísto „přijetí“ se bude používat „dovoz zboží z jiného členského státu Evropské unie (ze zemí uvnitř EU)“.

Vykazování údajů Intrastatu dle nové právní úpravy bude probíhat počínaje referenčním obdobím leden 2022. Pro vykazování a opravy údajů Intrastatu za referenční období prosinec 2021 a za období předcházející se použije současná právní úprava.

ZJEDNODUŠENÉ VYKAZOVÁNÍ

Přehled všech zjednodušení vykazování Intrastatu přinesl již článek v říjnovém vydání našeho časopisu. Zaměříme se nyní na podstatnou novinku, kterou je zavedení možnosti tzv. zjednodušeného vykazování související se statistickými prahy. Prahy pro vykazování do Intrastatu se nemění a zůstávají na 12 mil. Kč v obou směrech obchodu. Avšak zpravodajské jednotky, jejichž objem obchodu s jinými členskými státy EU se pohybuje mezi 12 až 20 mil. Kč (pro každý směr vykazování se posuzuje zvlášť) a zároveň neobchodovaly v současném ani předcházejícím roce se zemědělskými a energetickými komoditami (uvedenými ve sdělení Českého statistického úřadu o seznamu zboží, které není určeno pro zjednodušené vykazování), mohou místo vykazování Intrastatu podat zjednodušené hlášení. Tím se pro zpravodajské jednotky, které splňují uvedené podmínky, fakticky zvyšují prahy pro vykazování údajů o zboží na 20 mil. Kč a namísto dvanácti výkazů za rok tak bude možné poslat pouze jedno zjednodušené hlášení pro daný směr vykazování. Při využití zjednodušeného hlášení se ve výkazu Intrastatu uvádí jen směr pohybu zboží,

KDO MŮŽE VYUŽÍT ZJEDNODUŠENÉ VYKAZOVÁNÍ INTRASTATU

Pozn.: *) Pokud letos dovezu/vyvezu zboží z EU/do EU po podání zjednodušeného hlášení, začínám od měsíce dovozu/vývozu tohoto zboží vykazovat do Intrastatu v plném rozsahu.

Zdroj: ČSÚ

referenční období a kód typu věty ZH. Zjednodušené hlášení podává zpravodajská jednotka jednou ročně, a to ve lhůtě pro podání výkazu Intrastatu za referenční období leden příslušného kalendářního roku, nebo v případě vzniku povinnosti vykazovat údaje Intrastatu v průběhu kalendářního roku (dosažením prahu 12 mil. Kč) v termínu pro podání výkazu za referenční období, ve kterém došlo k dosažení prahu 12 mil. Kč. Zpravodajské jednotky, které přestanou splňovat podmínky pro zjednodušené vykazování, začnou měsíčně vykazovat úplné údaje o zboží počínaje referenčním obdobím, v němž přestaly splňovat podmínky. Úmysl podat zjednodušené hlášení ani ukončení plnění podmínek pro zjednodušené vykazování v průběhu roku se místně příslušnému celnímu úřadu předem neoznamují. Oznamuje se pouze ukončení podávání zjednodušeného hlášení v případě, že zpravodajská jednotka využila v daném roce zjednodušené hlášení a zároveň jí pro následující rok končí povinnost vykazování Intrastatu z důvodu nedosažení prahu 12 mil. Kč pro vykazování v daném směru.

BUDE MOŽNÉ ZJEDNODUŠOVAT I NADÁLE?

Intrastat vznikl v roce 1993 po zavedení jednotného vnitřního trhu a stal se zdrojem statistických údajů o obchodu mezi členskými státy Evropské unie. Pro podniky se jednalo o významné zjednodušení, neboť místo podávání celních prohlášení ke každému obchodovanému zboží bylo od této doby třeba podávat již jen měsíční výkaz Intrastatu s menším počtem

údajů. Ačkoli v průběhu existence Intrastatu došlo již několikrát ke snížení náročnosti vykazování, představuje Intrastat pro zpravodajské jednotky stále nemalou administrativní zátěž.

Nová evropská právní úprava stanovuje od roku 2022 členskými státy EU povinnost vyměňovat si podrobné statistické údaje o vývozu zboží do jiných členských států EU. Výměna těchto údajů je zajištěna prostřednictvím Eurostatu a umožňuje členskými státy EU využít údaje ostatních členských států EU o vývozu zboží pro sestavování dat o svém dovozu zboží. Toto sestavení dat o dovozu je možné díky údaji o státu určení, a hlavně díky nově sbíranému údaji o státu původu při vývozu. Vzhledem k tomu, že prozatím není možné spoléhat se na kvalitu vyměňovaných statistických údajů o vývozech zboží z jiných členských států EU, nepřistoupila Česká republika, a ani žádná jiná členská země EU, ke zrušení povinnosti sbírat údaje Intrastatu ve směru dovozu zboží. Každý stát EU se v budoucnu rozhodne sám, jakým způsobem a nakolik vyměňovaná data využije. V době, kdy bude kvalita údajů dodávaných ostatními členskými státy EU o českém dovozu zboží dostatečná, bude možné v ČR zvážit další výraznější omezení sběru dat na straně dovozu.

Při každé přijaté změně vedoucí ke zjednodušení vykazování Intrastatu je vždy také nutné pamatovat na zachování kvality získaných údajů pro uživatele statistiky zahraničního obchodu, jimiž jsou např. Česká národní banka, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zemědělství, obchodníci, ambasády a obchodní zastoupení.

20 mil. Kč
za rok v příslušném směru obchodu tvoří limit a jednu z podmínek pro zjednodušené vykazování.

Maloobchod s potřebami pro kutily

Tón v maloobchodu se železářským zbožím, barvami, sklem a potřebami pro kutily u nás udávají velké firmy s rozsáhlými sítěmi provozoven.

MONIKA BRZOBOHATÁ

oddělení statistiky obchodu, dopravy a služeb

Maloobchod se železářským zbožím, barvami, sklem a potřebami pro kutily (CZ-NACE 47.52) zahrnuje podniky, u nichž maloobchodní prodej s tímto sortimentem převažuje. Patří do něj také maloobchod se stavebními materiály, sekačkami na trávu nebo saunami a provozují ho jak velké hobby markety, tak i malé prodejny. Tento segment reprezentuje zhruba 6% podíl na tržbách v celém maloobchodě a taktéž na počtu zaměstnaných osob.

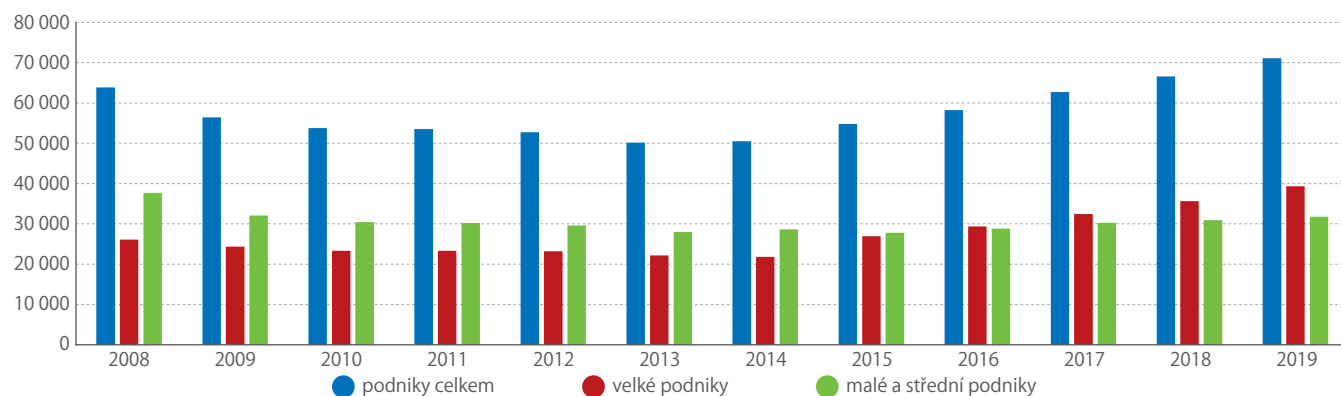
UBÝVAJÍ ZEJMÉNA MALÉ PODNIKY

Počet podniků působících v maloobchodu s potřebami pro kutily se snížil z 5 078 v roce 2008 na 3 430 v roce 2019. Podnik je zde vymezen právní

subjektivitou, nejedná se tedy o počty jednotlivých prodejen. Např. řetězec s několika desítkami maloobchodních provozoven je ve výčtu zastoupen pouze jedenkrát, stejně jako jednotlivá prodejna vlastněná fyzickou osobou v okresním městě.

Pokles počtu byl zaznamenán především ve skupině podniků, které mají méně než 20 zaměstnaných osob. Podniků s více než 250 zaměstnanými osobami bylo v roce 2019 celkem 7, tedy o 1 více než v roce 2008. Počet zaměstnaných osob ve velkých podnicích se mezi lety 2008–2019 zvýšil o 1 533, tj. o 22%. V celém segmentu si však počet zaměstnaných osob zachovává zhruba stejnou úroveň. Celkové tržby ve velkých podnicích se ve sledovaném období

CELKOVÉ TRŽBY (mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ

zvýšily o 13,2 mld. Kč, tj. o 50,6 %. Uvedené trendy naznačují, že dochází ke koncentraci trhu a maloobchodní řetězce s více pobočkami a zaměstnanci jsou na vzestupu.

TRŽBY VELKÝCH ROSTOU RYCHLEJI

Průměrná mzda přepočtená na jednu fyzickou osobu ukazuje, že průměrné mzdy rostou napříč velikostními skupinami stejným tempem, ale průměrné mzdy ve velkých podnicích jsou výrazně vyšší – až o 10 tisíc Kč v roce 2019. Zaměstnanci malých a středních podniků přitom ve sledovaném období brali průměrně zhruba o 2–3 tisíce Kč více, než byla průměrná mzda v malých podnicích v celém maloobchodě, a mzdy ve velkých podnicích s potřebami pro kutily převyšovaly průměr velkých podniků za celý maloobchod přibližně o 4–7 tisíc Kč.

Tržby za prodané zboží kopírují celkový ekonomický vývoj v zemi. I v odvětví maloobchodu s potřebami pro kutily se projevily dopady krize z roku 2008 pozvolným a dlouhodobým útlumem a oživení nastalo až od roku 2015. V tomtéž roce došlo také k výrazné změně ve struktuře velikostních skupin podniků. Fúzí několika do té doby samostatných firem vznikl nový velký podnik, který se zařadil do velikostní skupiny s 250 a více zaměstnanými osobami.

Celkové tržby velkých podniků od roku 2015 rostou rychlejším tempem než tržby malých a středních podniků. Zatímco v roce 2008 tvořily tržby generované podniky s 250 a více zaměstnanými osobami 41 % tržeb odvětví potřeb pro kutily, v roce 2019 to bylo již 55 %. Opačný trend zaznamenaly nejmenší jednotky s 0–9 zaměstnanými osobami, u nichž došlo k poklesu ze 33 % v roce 2008 na 23 % v roce 2019. Podíl podniků s 20–249 zaměstnanými osobami zůstal v obou srovnávaných letech zhruba stejný. Podíl celkových tržeb podniků s 10–19 zaměstnanci poklesl z 11 % v roce 2008 na 8 % v roce 2019.

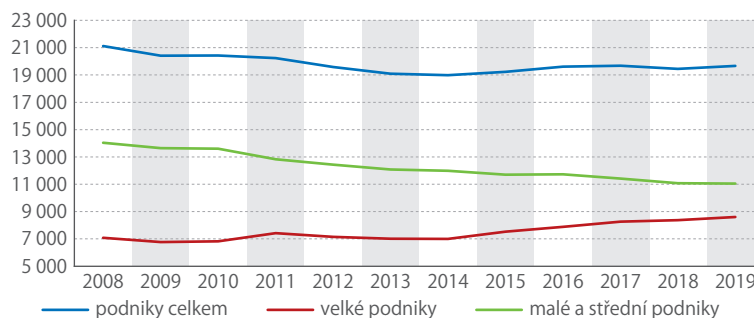
ROZDÍL V MARŽÍCH KLESÁ

Podíl obchodní marže na tržbách za prodané zboží byl u velkých maloobchodních jednotek vždy vyšší než u malých a středních, a to až o více než 10 % v letech 2008–2014. Od roku 2015 do roku 2019 se podíl obchodní marže na tržbách za prodané zboží u velkých podniků snížil a rozdíl oproti malým a středním podnikům se pohybuje v rozmezí 6–7 %.

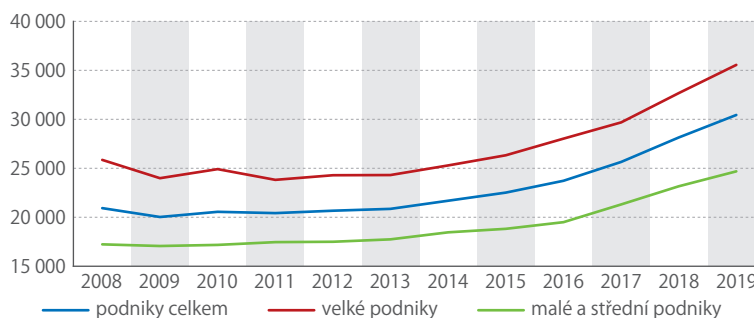
Velké podniky s potřebami pro kutily prodávaly v roce 2019 své zboží s marží 32,3 %, zatímco velké podniky v celém maloobchodu měly obchodní marži 26,8 %. Přestože marže velkých podniků s potřebami pro kutily byly v celém sledovaném období vyšší než v celém maloobchodě, rozdíl se postupně snižoval ze 13 procentních bodů v roce 2008 na 6 v roce 2019. Oproti tomu malé a střední podniky s potřebami pro kutily mají ve srovnání s malými a středními podniky v celkovém odvětví maloobchodu marži stejnou nebo mírně nižší (o zhruba 1 %).

Podíl výkonů včetně obchodní marže po odečtení spotřeby materiálu, energie a nákladů na služby na

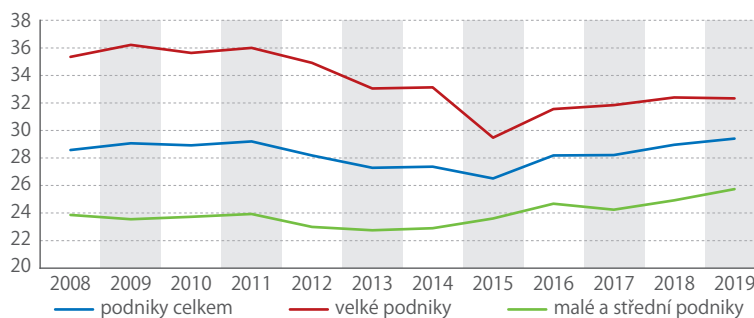
POČTY ZAMĚSTNANÝCH OSOB

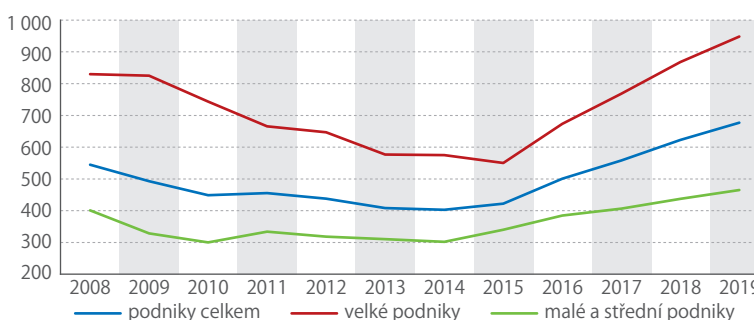
PRŮMĚRNÁ MZDA NA 1 FYZICKOU OSOBU (Kč)

PODÍL OBCHODNÍCH MARŽÍ NA TRŽBÁCH ZA PRODANÉ ZBOŽÍ (%)

PŘIDANÁ HODNOTA NA ZAMĚSTNANOU OSOBU (tis. Kč)

Zdroj: ČSÚ

jednu zaměstnanou osobu udává přidanou hodnotu na zaměstnanou osobu. U všech velikostních kategorií podniků tento ukazatel zhruba do roku 2015 klesal a následně došlo k jeho růstu. Pokles i nárůst jsou přitom strmější u velkých podniků s více než 250 zaměstnanými osobami, které také vykazují výrazně vyšší přidanou hodnotu na zaměstnance než podniky malé. Výraznější nárůst v tomto segmentu podniků souvisí s vyšší hladinou tržeb.

Voláme víc a surfujeme rychleji

V roce 2020 bylo v Česku provoláno z mobilní sítě 27,1 miliardy minut. Počet pevných přípojek k internetu vzrostl na bezmála 2,3 milionu a rychlost připojení se výrazně zvýšila.

MARTIN POKORNÝ

oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

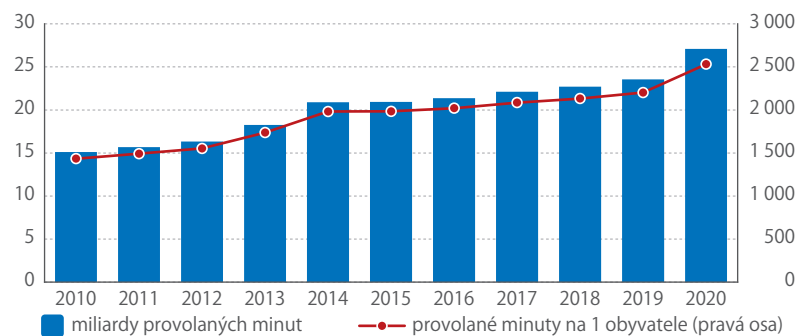

Podrobné údaje o ICT infrastruktuře naleznete na: bit.ly/2ZB33r1

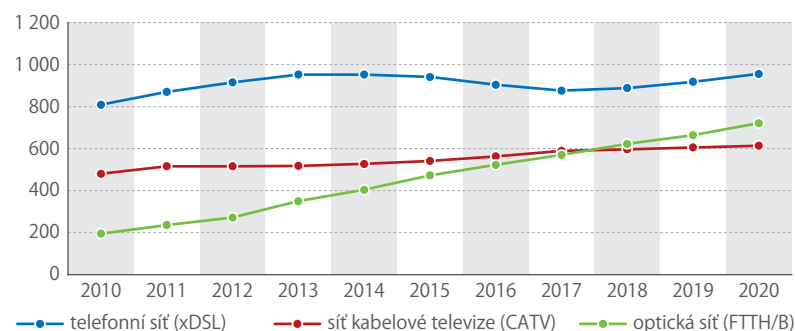
V Česku roste počet lidí využívajících tarifní služby v mobilní síti. V roce 2020 bylo v rámci hlasové služby v mobilní síti evidováno 10,7 milionu aktivních tarifních SIM karet, tj. o 1,5 milionu více než v roce 2015. Ve stejném období poklesl počet předplacených SIM karet téměř o jeden milion a v roce 2020 jich tak v Česku byly necelé 4 miliony.

Většina provolaných minut z mobilní sítě připadá na národní volání, tedy v rámci republiky. Konkrétně se v roce 2020 jednalo o 25,7 miliardy minut a ve srovnání s rokem 2019 došlo k nárůstu o 3,7 miliardy minut. Mírné snížení bylo zaznamenáno v případě provolaných minut u mezinárodního volání, a sice o 0,2 miliardy minut na 1,4 miliardy minut. To lze patrně přičíst omezenému cestování do zahraničí, k němuž loni došlo v souvislosti s covidovou pandemií.

PROVOLANÉ MINUTY Z MOBILNÍ SÍTĚ V ČESKU

ÚČASTNÍCI S PEVNÝM PŘÍPOJENÍM K INTERNETU V ČESKU PODLE POUŽITÉ TECHNOLOGIE (tis.)

Zdroj: Český telekomunikační úřad, vlastní dopočty ČSÚ

V PEVNÝCH PŘÍPOJKÁCH NEJRYCHLEJI PŘIBÝVÁ OPTIKA

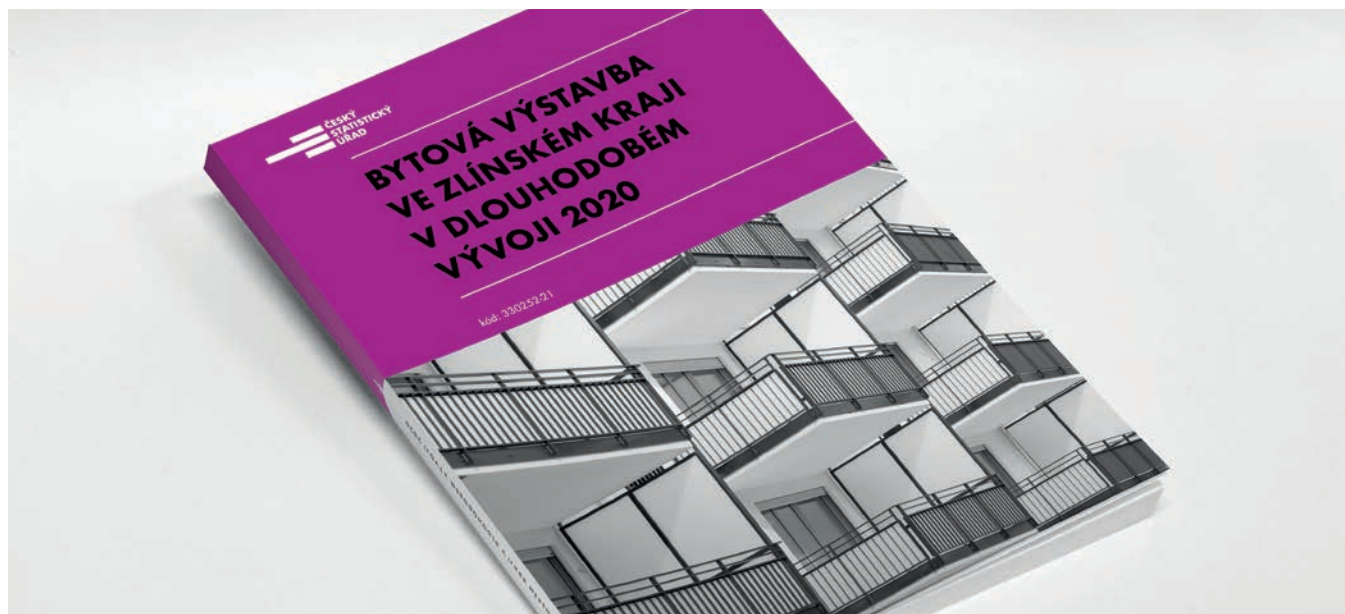
Počet pevných přípojek k internetu vzrostl za posledních deset let o polovinu, v roce 2020 jich bylo evidováno bezmála 2,3 milionu. Mezi nimi jednoznačně převažuje internet přes telefonní síť (xDSL), tímto způsobem loni fungoval téměř milion přípojek. Největší rozmach však v posledních deseti letech nastal v případě připojení prostřednictvím optické sítě, v uvedeném období stoupl počet optických přípojek o půl milionu na 721 tisíc.

Mezi roky 2015 a 2020 nastaly v Česku také progresivní změny inzerované rychlosti pevného připojení k internetu. K nejvýraznějšímu, více než trojnásobnému nárůstu došlo u přípojek s inzerovanou rychlostí vyšší než 100 Mbit/s, a to téměř o 730 tisíc přípojek. Naopak počty pevných přípojek s rychlostí nižší než 10 Mbit/s velmi prudce klesají a v roce 2020 jich bylo už pouze 70 tisíc.

Počet účastníků používajících mobilní internet pro telefony poskytovaný v rámci hlasové služby dlouhodobě roste. Zatímco v roce 2010 bylo v Česku zaznamenáno 3,1 milionu těchto přípojek, loni jich bylo evidováno již téměř deset milionů.

Bytová výstavba v kraji v dlouhodobém vývoji

Vydavatel: krajské správy Českého statistického úřadu

Krajské správy ČSÚ letos jako každoročně zpracovaly analýzu na společné téma. Tentokrát se věnuje bytové výstavbě v jednotlivých krajích.

Publikace se zaměřují zejména na uplynulých 10 let, vybrané ukazatele bytové výstavby jsou prezentovány v časových řadách od roku 2001. V kartogramech však čtenáři najdou i srovnání s vývojem před rokem 1989. Díky jednotné struktuře a uspořádání umožňují publikace vydané v jednotlivých krajích uživatelům lépe se v nich orientovat a usnadňují mezikrajské srovnání.

Všech 14 krajských publikací přináší v první kapitole stručnou charakteristiku dlouhodobého vývoje bytové výstavby v České republice jako celku a porovnání vybraných ukazatelů mezi kraji. Následně se publikace plně věnují detailnímu pohledu na statistická data o bytové výstavbě a charakteristice této výstavby. Analýzy obsahují nejen data o zahájených a dokončených bytech v časových řadách, ale také informace o vývoji nákladů na bydlení a o vývoji cen vybraných druhů nemovitostí, a to jak v České republice celkem, tak v jednotlivých krajích.

Analytický komentář je proložen tabulkami, grafy a kartogramy. Nechybí ani tabulková příloha s časovými řadami, mezikrajským a meziokresním srovnáním, s vybranými údaji podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností a velikostních skupin obcí. Jsou zde rovněž uvedeny celkové počty bytů dokončených v jednotlivých obcích kraje v posledních 10 letech.

Hlavním podkladem pro analýzu byla data, která Český statistický úřad zpracovává, a to především výstupy ze statistického výkaznictví o zahájených a dokončených bytech z podkladů stavebních úřadů. Údaje o nákladech na bydlení jsou čerpány z výběrového šetření v domácnostech Životní podmínky (EU-SILC). Data o vývoji cen vybraných druhů nemovitostí pocházejí z anonymizovaných přiznání k dani z nabytí nemovitých věcí (dříve

daň z převodu nemovitostí). Využity byly též informace z Registru sčítacích obvodů a budov spravovaného ČSÚ.

ZŘETELNÝ TREND SUBURBANIZACE

Během posledních 20 let, tedy od roku 2001 do roku 2020, byla v České republice dokončena výstavba více než 622 tisíc bytů. Nadpoloviční většinu z nich tvořily byty v nových rodinných domech. Největšího počtu dokončených bytů bylo dosaženo v roce 2007, kdy bylo postaveno téměř 42 tisíc nových bytů, tedy o 17,7 tisíce bytů víc než v roce 2014, kdy byl tento počet naopak nejmenší.

Značné rozdíly v rozsahu bytové výstavby za posledních 20 let lze zaznamenat z pohledu jednotlivých krajů. Maximum – téměř 120 tisíc bytů – bylo za celé sledované období dokončeno ve Středočeském kraji, se 109 tisíci dokončenými byty následuje Praha, která je jediným krajem, v němž výrazně převažují byty dokončené v bytových domech oproti bytům v rodinných domech. Na opačném konci žebříčku se nacházejí kraje Karlovarský s 11 tisíci a Liberecký s 20 tisíci dokončenými byty. Je však nutné zdůraznit, že se jedná o územně nejmenší kraje s nejmenším počtem obyvatel.

Zjištěná data rovněž zřetelně odrážejí proces suburbanizace, tedy směřování bytové výstavby do zázemí velkých měst. Jedná se především o nové byty v okolí Prahy, Brna, Plzně, Českých Budějovic a na území Hradecko-pardubické aglomerace. Mezi sídla s rozsáhlou bytovou výstavbou se řadí také některé horské obce, které jsou atraktivní pro výstavbu rekreačních bytů, většinou ve formě apartmánů. V tomto případě se hovoří o tzv. „druhém bydlení“, které však vybočuje z hlavního účelu bytové výstavby, tedy budování trvalého bydlení.

bit.ly/3kA3b1m

Kulturní průmysly v ČR

Audiovizuální a mediální sektor – 2020

Vydavatel: Český statistický úřad

Publikace analyzuje jednotlivé oblasti kulturního průmyslu – knihy a tisk, film, hudbu, rozhlas, televizi a videohry –, a to zejména z hlediska výkonnostních ukazatelů a z pohledu spotřebitele. Čtenářům poskytuje základní přehled ekonomických ukazatelů a návyků spotřebitelů pro jednotlivé oblasti audiovizuálního a mediálního sektoru. Údaje vycházejí především z výběrových šetření ČSÚ a jsou dále doplněny o data a studie profesních organizací.

Vymezení celkové oblasti kultury použité v publikaci odpovídá trojsektorovému pojetí kultury, jehož konkrétní schéma je převzato zejména z dokumentu *Ekonomika kultury v Evropě* vypracovaného pro Evropskou komisi společností KEA. Oblast kultury se podle něj dělí na tradiční (neprůmyslová) odvětví, u kterých produkty a služby nelze reprodukovat a jsou konzumovány obvykle na místě (např. výtvarné umění, divadlo, tanec, kulturní dědictví), a průmyslová odvětví, u nichž je kulturní zboží určeno k reprodukci a hromadnému užití (např. kniha, film, reprodukováná hudba). Průmyslová a neprůmyslová odvětví jsou pak doplněna o třetí odvětví – tvůrčí (kreativní) průmysly, mezi něž se řadí např. módní návrhářství či reklama. V jejich rámci jsou kulturní prostředky a myšlenky použity také pro výstupy jiných než kulturních odvětví.

ZÁKLADNÍ PŘEHLED O AKTUÁLNÍCH TRENDECH

Publikace klade velký důraz na zachycení trendů souvisejících s rozvojem technologií. Postupující digitalizace a měnící se návyky spotřebitelů často determinují ekonomické výkony podniků v oblasti audiovizuálního a mediálního sektoru, jež se snaží na tyto změny pružně reagovat. Ekonomické výkony podniků byly v roce 2020 také silně ovlivněny důsledky pandemie covidu-19, která zasáhla každou oblast kulturních průmyslů v jiné míře. V jednotlivých kapitolách je proto dopadům pandemie na ekonomiku a spotřebitelské chování věnována vždy samostatná pasáž. Vládní

omezení volného pohybu osob dopadla zejména na provozovatele maloobchodu s kulturním zbožím, provozovatele zařízení, producenty, pořadatele akcí a také autory a nakladatele. Naopak někteří poskytovatelé vysílání a digitálních služeb mohli těžit ze zvýšeného zájmu o média v souvislosti s větším množstvím volného času napříč věkovými skupinami obyvatel.

Text je členěn do osmi kapitol. První tři vymezují oblast zkoumání, použité zdroje a charakteristiku kulturních průmyslů. Další čtyři se věnují jednotlivým oblastem kulturních průmyslů, přičemž oblasti hudby a filmu a oblasti rozhlasu a televize jsou analyzovány ve společných kapitolách vzhledem k jejich podobné povaze. Jednotlivé kapitoly mají shodnou strukturu a po úvodním vymezení následují podkapitoly věnované ekonomickým ukazatelům a návykům spotřebitelů v dané oblasti. Pro srovnání se poslední, osmá kapitola věnuje základním ekonomickým údajům oblastí kreativních průmyslů. Publikované závěry slouží především jako orientační přehled trendů posledních let a základní úvod do problematiky.

 bit.ly/3HH3bGU

ROČENKA MINISTERSTVA OBRANY ČR 2020

Vydavatel:
Ministerstvo obrany

Souhrnné informace o agendě Ministerstva obrany a Generálního štábu Armády ČR. Publikace obsahuje popis organizační struktury obou institucí a výčet nejdůležitějších událostí za loňský rok.

 bit.ly/30ar5tv

STATISTICKÁ ROČENKA Z OBLASTI PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2020

Vydavatel:
Ministerstvo práce
a sociálních věcí

Statistické přehledy o sociální situaci obyvatelstva České republiky, o rozsahu a kvalitě sociálních služeb a o činnostech vykonávaných organizacemi spadajícími do rezortu MPSV.

 bit.ly/3obwmc4

ROČENKA ELEKTRO 2021

Vydavatel:
Nakladatelství FCC

Seznam institucí působících v oboru elektrotechniky, přehled odborných veletrhů a souhrnné informace o nových normách. Publikace je doplněna soupisem výročí slavných osobností vědy a techniky.

 bit.ly/3kn789F

PUBLIKACE ČSÚ

tištěná online

Licence na předměty průmyslového vlastnictví (2020)

Podrobné údaje o počtu subjektů poskytujících licence na právo dočasně užívat produkty průmyslového vlastnictví, o počtu poskytnutých licencí a o přijatých licenčních poplatcích.

Správní obvody obcí s rozšířenou působností (2020)

Přehled správních obvodů obcí s rozšířenou působností v Česku a vybrané statistické údaje o obyvatelstvu, cestovním ruchu, bytové výstavbě či podnikatelských subjektech.

Licence na předměty průmyslového vlastnictví (2020)

Podrobné roční údaje o počtu subjektů, které v ČR poskytují licence na právo dočasně užívat produkty průmyslového vlastnictví (patenty, užité vzory, know-how atd.). Publikace obsahuje rovněž informace o počtu poskytnutých licencí a přijatých licenčních poplatcích.

Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v ČR (1. pololetí 2021)

Základní přehled o dočasné pracovní neschopnosti z důvodu nemoci či úrazu. Vedle počtu případů pracovní neschopnosti je sledována i řada souvisejících ukazatelů, které dokreslují situaci.

Ukazatele sociálního a hospodářského vývoje ČR (2. Q 2021)

Publikace v modernizované podobě přináší souhrn ukazatelů vypovídajících o vývoji národního hospodářství. Uživatelé mají možnost zvolit si periodicitu zobrazovaných dat a další parametry.

www.czso.cz | objednavky@czso.cz

KALENDÁŘ: Rychlé informace

LEDEN
2022

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

7 PÁ

Zahraniční obchod se zbožím (11/2021)

Čtvrtletní sektorové účty (3. Q 2021)

Průmysl (11/2021)

Stavebnictví (11/2021)

10 PO

Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (11/2021)

Deficit a dluh vládních institucí (3. Q 2021)

12 ST

Indexy cen vývozu a dovozu (11/2021)

Indexy spotřebitelských cen – inflace (12/2021)

13 ČT

Maloobchod (11/2021)

17 PO

Indexy cen výrobců (12/2021)

24 PO

Konjunkturální průzkumy (1/2022)

Covid a naše peněženky

Jak zatřásl mimořádný rok 2020 se spotřebními zvyklostmi českých domácností? Změnila se výrazně struktura výdajů v době, kdy byla země uzavřena a lidé zůstali bez možnosti obvyklých sociálních kontaktů?

JIŘÍ PEKÁREK
odbor šetření
v domácnostech

Odpověď do jisté míry přinesly výsledky pravidelného šetření Statistika rodinných účtů (SRÚ), které mapuje hospodaření soukromých domácností. Z nich je zjevné, že meziročně došlo ke snížení celkových spotřebních výdajů. Na osobu tak za rok 2020 průměrně připadly výdaje ve výši 149 810 Kč, což bylo asi o 3 400 Kč méně než v roce 2019 (153 193 Kč). V měsíčním přepočtu to v minulém roce znamenalo průměrný výdaj na osobu 12 484 Kč, tedy o necelých 300 Kč méně než v roce 2019.

KDE ÚTRATY VZROSTLY

Základní trend ovšem zůstává zachován: největší podíl v rozpočtu české domácnosti tvoří náklady na bydlení, vodu, energie a paliva a výdaje za potraviny a nealkoholické nápoje. V těchto dvou segmentech se výdaje meziročně měnily rozdílně. Zatímco u bydlení a s ním spojených výdajů se měsíčně jednalo o nepatrný nárůst ze 3 014 Kč na osobu v roce 2019 na 3 024 Kč v roce 2020, v případě potravin a nealkoholických nápojů stouply měsíční výdaje o 128 Kč z 2 454 Kč na 2 582 Kč. Důvodem je skutečnost, že po většinu roku nebylo možné navštěvovat restaurace a jiná stravovací zařízení mimo domovy, a část spotřeby z nich se tedy přesunula přímo do domácností. Útraty v těchto zařízeních se přitom sledují v oddíle služby stravování a ubytování. Obdobně se protiepidemická opatření odrazila na výdajích domácností za alkohol a tabák z obchodů, které meziročně vzrostly o 338 Kč na osobu, což odpovídá cca 28 Kč za měsíc.

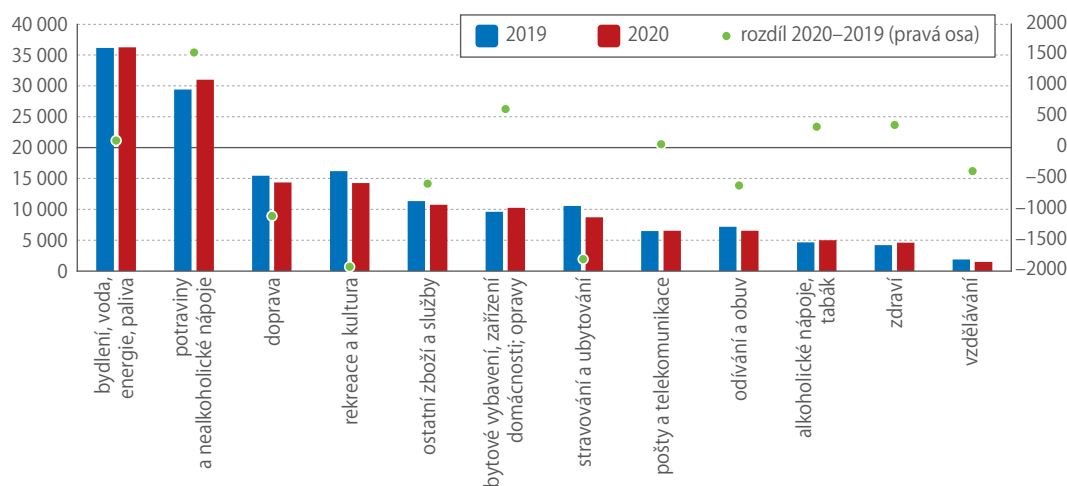

V období lockdownů vzrostly také výdaje za nábytek, bytové vybavení a zařízení domácnosti z 9 629 Kč na 10 252 Kč na osobu za rok. Domácnosti rovněž zvýšily útraty za vlastní zdraví, v roce 2020 na tento účel vydaly o 368 Kč více než v roce 2019. Z největší části se na tom podílely výdaje za léky a další zdravotnické výrobky, např. roušky či respirátory.

NA ČEM SE „ŠETŘILO“

Na druhé straně strmý pád zaznamenaly výdaje za stravování a ubytování. Lidé mnohem méně využívali restaurace a kantýny, část roku byla k dispozici pouze možnost dovozu jídla domů nebo jeho vyzvednutí

PRŮMĚRNÉ SPOTŘEBNÍ VÝDAJE DOMÁCNOSTÍ NA OSOBU A ROK (Kč)

Zdroj: ČSÚ

u výdejních okének. Kvůli těmto omezením klesly roční průměrné výdaje na osobu o 1 805 Kč (150 Kč měsíčně).

S vládními opatřeními souvisí i snížené nákupy oblečení a obuvi. Rozdíl ve výdajích mezi lety 2019 a 2020 činil průměrně 613 Kč na osobu za rok (51 Kč měsíčně). V roce 2020 se domácnostem snížily také výdaje za dopravu, meziroční pokles byl 1 109 Kč.

Zmrazení veřejného života znamenalo citelnou ránu pro odvětví rekreace a kultury. Šlo především o výdaje za dovolené a rekreační a kulturní služby (kina, divadla, kulturní programy apod.). Vzhledem k téměř nulové možnosti provozovat veřejné volnočasové aktivity „ušetrila“ peněženka každého člena domácností v průměru bezmála dvě tisícovky ročně, měsíčně to znamenalo pokles o 161 Kč na osobu.

SKUTEČNÉ ROZDÍLY BUDOU VYŠŠÍ

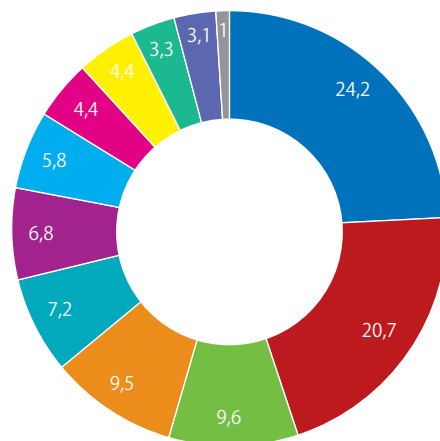
Vzhledem k omezené velikosti zpravodajského souboru jsou roční výsledky SRÚ zpracovávány z dat

Šetření Statistika rodinných účtů (SRÚ) mapuje hospodaření soukromých domácností. První šetření obdobného typu proběhlo na našem území již v roce 1920. Před pěti lety došlo k reformě SRÚ a nyní jsou oslovovány domácnosti, které byly náhodně vybrány a vyšetřeny v rámci šetření Životní podmínky domácností. Výběr zahrnuje každoročně více než 3 000 domácností. Údaje o výdajích a nákupech všech svých členů, nejčastěji ve formě účtenek, shromažďuje každá domácnost po dobu dvakrát čtyř po sobě jdoucích kalendářních týdnů. Pro třídění spotřebních výdajů využívá SRÚ klasifikaci CZ-COICOP (klasifikace individuální spotřeby podle účelu) a pracuje s 12 skupinami spotřebních výdajů.

3 400 Kč

činilo snížení celkových spotřebních výdajů na osobu za rok 2020 ve srovnání s rokem 2019.

STRUKTURA VÝDAJŮ DOMÁCNOSTÍ (2020, %)

- bydlení, voda, energie, paliva
- potraviny a nealkoholické nápoje
- doprava
- rekreace a kultura
- ostatní zboží a služby
- bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy
- stravování a ubytování
- odívání a obuv
- pošty a telekomunikace
- alkoholické nápoje, tabák
- zdraví
- vzdělávání

Zdroj: ČSÚ

příslušného a předcházejícího roku se zohledněním meziročních indexů spotřebitelských cen. Tuto skutečnost je třeba při meziročním porovnávání vzít v úvahu. Rozdíly mezi roky 2019 a 2020 byly proto ve skutečnosti výraznější, než je z výsledků na první pohled patrné.

Webová prezentace ČSÚ

Hledáte statistické informace?
Navštivte sekci Statistiky
nebo Katalog produktů.

czso.cz/statistiky

czso.cz/statistics

czso.cz/katalog-produktu

czso.cz/catalogue-of-products

10 mil.
zobrazení stránek
za rok

www.

3 mil.
návštěv
za rok

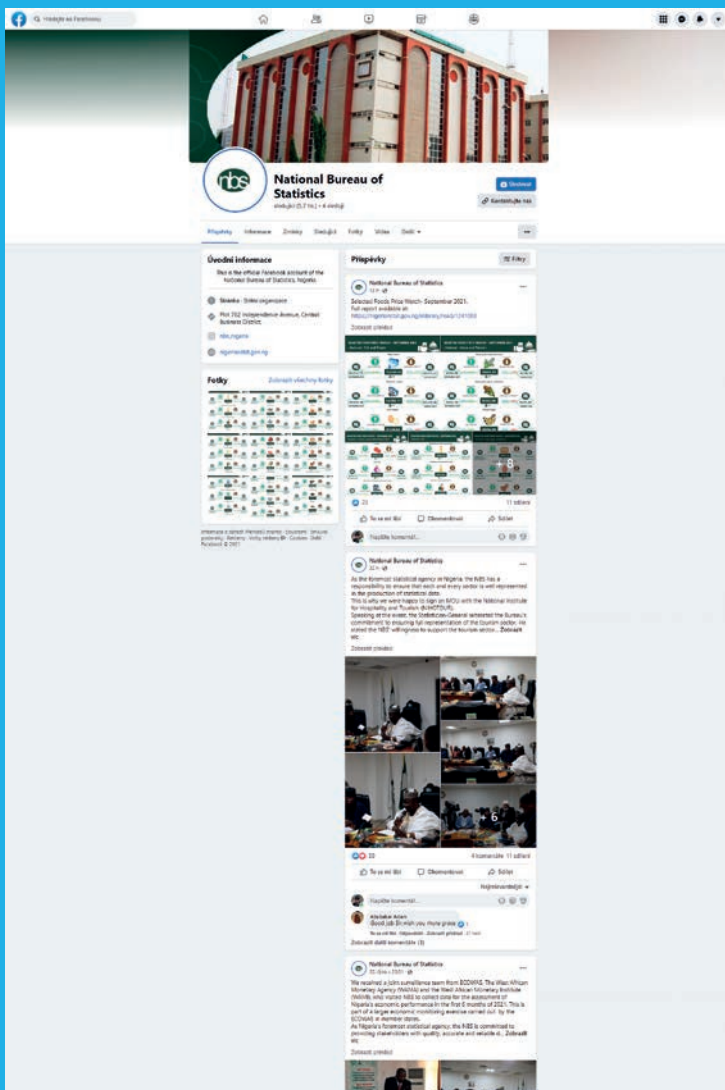

FACEBOOK: NATIONAL BUREAU OF STATISTICS, NIGERIA

Za téměř 5 roků od založení získal facebookový profil nigerijského statistického úřadu více než 5,4 tisíce sledujících.

Nevymlouvejte se na jazykovou bariéru, účet je vedený v angličtině, což potenciálním uživatelům jistě usnadňuje rozhodování, zda se také přidat k těm, kteří již profil pravidelně sledují. Pokud se rozhodnou připojit, nemusí se obávat, že by byli zahlceni informační smršťí. Jednotlivé příspěvky mají mezi sebou poměrně velkou časovou prodlevu, a tak se spíše než o pravidelný přísun informací jedná o připomenutí práce tamních statistiků.

bit.ly/3FcSpqG

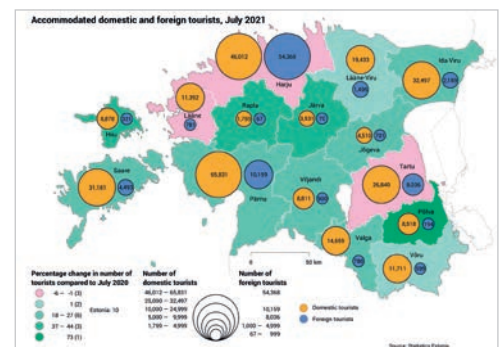
KAM NA DOVOLENOU? ESTONCI MĚLI JASNO: DO ESTONSKA

V červenci letošního roku poskytla ubytovací zařízení v Estonsku nocleh 296 tisícům domácích turistů, což je o 41 % více než ve stejném měsíci loni a o 51 % více než v roce 2019.

V červenci 2019, ještě před koronavirovou krizí, představovali domácí turisté 37 % a zahraniční turisté 63 % všech ubytovaných hostů. V červenci letošního roku však bylo mezi ubytovanými hosty 78 % domácích a pouze 22 % tvořili turisté zahraniční.

Turisté strávili v ubytovacích zařízeních celkem 701 tisíc nocí, přičemž na domácí připadalo 520 tisíc a na zahraniční 181 tisíc strávených nocí. Průměrná cena za noc byla 36 eur na osobu, což je o čtyři eura více než ve stejném měsíci loňského roku.

bit.ly/3jAe08e

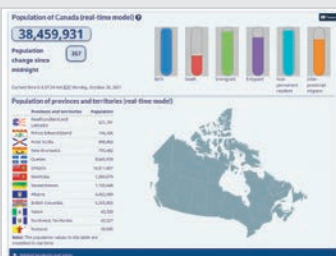

JAK TIKAJÍ KANADSKÉ POPULAČNÍ HODINY?

Na stránkách kanadského statistického úřadu byla spuštěna aplikace, která vizualizuje demografická data a poskytuje informace o tempu obnovy populace v Kanadě.

Webová stránka zobrazuje populační změny v reálném čase – např. průměrně jednou za dvě minuty a 52 sekund se někdo přestěhuje z jedné provincie do jiné, jednou za 94 sekund se někdo narodí a každých 103 sekund někdo zemře. Složky populačního růstu jsou modelovány s cílem zobrazit počet obyvatel v zemi, provinciích a teritoriích a prostřednictvím mapy ukázat, ve kterých provinciích a teritoriích dochází ke konkrétním demografickým událostem. Sami tvůrci však upozorňují, že ač jsou data modelována v reálném čase, nelze je zaměňovat s údaji ze sčítání lidu a s výsledky sběru hlášení o demografických událostech.

bit.ly/3AcijqK

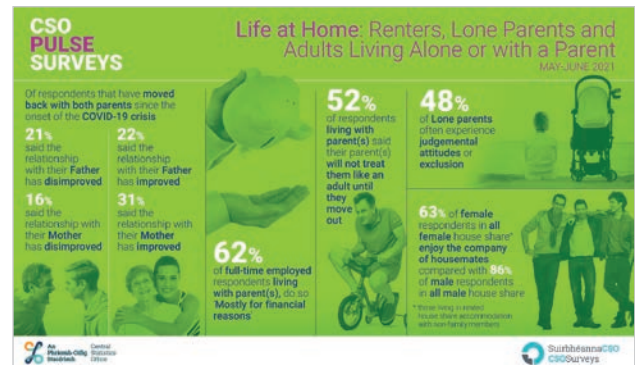
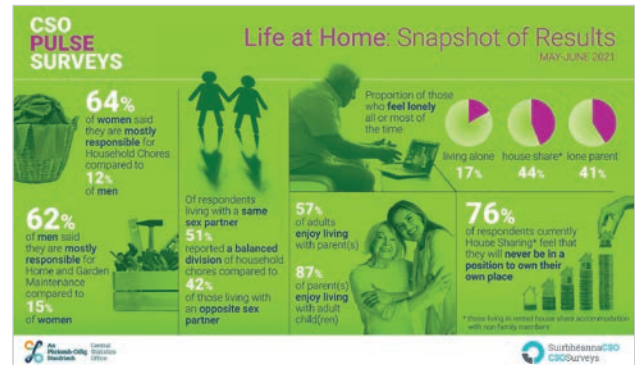
PŘI VÝMĚNĚ NÁZORŮ V IRSKÝCH DOMÁCNOSTECH VÍTĚZÍ ČASTĚJI ŽENY

Irský statistický úřad zveřejnil výsledky výzkumu Život doma, který mapoval situaci v domácnostech.

Šetření probíhalo v květnu a červnu letošního roku. Výsledky některých okruhů dotazů tak mohou být ovlivněny dozvuky pandemických opatření.

Pocit osamělosti má stále či po většinu času jen 17% osob, které žijí samy, ale 44% z osob, které žijí ve sdíleném bydlení. Za osamělé se také označuje 41% rodičů vychovávajících děti bez partnera. Téměř 9 z 10 rodičů (87%) je rádo, že s nimi bydlí i jejich dospělé děti, a 57% dospělých je rádo, že sdílí bydlení s rodiči. Více než polovina (52%) dospělých dětí žijících s rodiči uvádí, že bez ohledu na věk mají stále pocit, že je rodiče vnímají jako malé děti.

Mnohé mladé lidi přiměla vrátit se zpátky do rodného hnízda opatření spojená s pandemií, např. uzavření univerzitních kampusů. Více než pětina (21%) takto postižených

vedla, že se zhoršily jejich vztahy s otcem, šestina (16%) pocitovala zhoršené vztahy s matkou. Naproti tomu téměř třetina (31%) navrátilců pozorovala zlepšení vztahů s matkou a 22% respondentů uvedlo, že nyní vycházejí lépe s otcem.

Na otázku, čí názor nakonec převáží v domácích diskuzích mezi partnery opačného pohlaví, odpovědělo 23% žen, že „vítězkami“ jsou ony; z mužů se takto cítilo jen 7%.

bit.ly/3a3giCy

V EU SE RECYKLOVALO 41 % PLASTOVÉHO ODPADU

V roce 2019 vyprodukoval každý člověk žijící v EU 34,4 kg plastových obalových odpadů, z nichž bylo 14,1 kg recyklováno.

Mezi roky 2009 a 2019 se objem vyprodukovaných plastových obalových odpadů na obyvatele zvýšil o 24% (+6,7 kg). Objem recyklace

plastových obalových odpadů za stejné období prudce vzrostl, a to o 50% (+4,7 kg).

Devět členských států EU recyklovalo v roce 2019 polovinu či více vyprodukovaného plastového obalového odpadu: Litva (70%), Česko (61%), Bulharsko (59%, údaje za rok 2018), Nizozemsko (57%), Švédsko a Slovensko (shodně

53%), Španělsko (52%), Kypr (51%) a Slovinsko (50%). Naproti tomu méně než jedna třetina odpadu z plastových obalů byla recyklována na Maltě (11%, údaje za rok 2018), ve Francii (27%), v Irsku (28%), Rakousku (31%), Polsku (32%) a Maďarsku (33%).

bit.ly/3GyTUQv

Před sto lety bylo v Praze blaze a v Sudetech draze

Nejlevnější potraviny a spotřební zboží měli v roce 1921 Pražané, i když v různých částech Prahy byly patrné cenové rozdíly.

PAVEL HORTIG
oddělení
marketingu a PR

Statistickí ze Státního úřadu statistického (SÚS) zveřejnili v roce 1921 v časopise Zprávy SÚS měsíční přehled o aktuálních maloobchodních cenách vybraných základních potravin a spotřebních předmětů v jednotlivých regionech republiky. Informace o cenách položek typu masa, salámů, zeleniny, mouky a mléka zaslaly do SÚS v lednu téhož roku městské a obecní úřady a některé místní dělnické organizace ze 134 míst republiky. Tabulky poskytly souhrnné přehledy za území Čech, Moravy a Slovenska a detailnější za menší regiony a jednotlivá města. Informace z Podkarpatské Rusi se statistikům nepodařilo získat včas.

LÁČE V PRAZE

Z uvedeného přehledu vyplývá, že nejlevnější potraviny mohli v roce 1921 nakupovat obyvatelé Prahy. Poměrně levně bylo dále v Pardubicích, v Českých Budějovicích a v Moravské Ostravě.

Značné rozdíly panovaly uvnitř oblasti tzv. Velké Prahy, kterou statistici dále rozdělili na Prahu, Žižkov a Smíchov. Přehledy ukazují, že ceny potravin na Žižkově byly u většiny položek mnohem vyšší než v centru hlavního města. Rozdíl u kilogramu hovězího a vepřového masa byl 4 Kč, kilo obyčejného salámu stálo na Žižkově o 21 Kč více, sádlo o 8 Kč a margarín byl dražší o 6 Kč. Litř mléka se na Žižkově prodával za 4 Kč, ale v centru za 3,60 Kč, vejce stálo na Žižkově 1,80 Kč, zatímco v centru 1,50 Kč, čerstvé zelí 3 Kč

oproti 2,20 Kč. O 20 haléřů levnější bylo v centru i pivo, které se zde prodávalo za 2,40 Kč za litř. Na Žižkově se vyplatilo koupit jen skopové maso, husu, hrách nebo jádrové mýdlo.

DRAHOTA NA SEVERU ČECH

Nejvyššími cenami potravin v celé republice se vyznačoval region Severní Čechy, jehož součástí byla i města Jablonec nad Nisou a Varnsdorf. Kilogram mouky na chleba či mouky na vaření stál v porovnání s Prahou dvojnásobně více (rozdíl 10 Kč) a kilogram vepřového masa byl dražší o devět korun. Kilogram obyčejného salámu byl dražší o 15 Kč, litř másla o 16 Kč, vejce o 80 haléřů, kilogram cukru o 20 Kč, kilogram čočky o 6 Kč a litř piva o 60 haléřů. Podobné ceny byly na obou místech jen u hovězího a skopového masa, husy, margarínu, mléka a jádrového mýdla.

MORAVSKÁ OSTRAVA VERSUS VÍTKOVICE

Za rozdílné ceny se nakupovalo rovněž v oblasti Ostravy. V Moravské Ostravě bylo jídlo jednoznačně levnější než v průmyslových Vítkovicích. U mouky na chleba činil rozdíl 4 Kč, u hovězího masa rovněž 4 Kč, u vepřového 6 Kč, a u obyčejného salámu dokonce 22 Kč. Máslo bylo ve Vítkovicích dražší o 12 Kč a hrách o 6 Kč. Pivo však stálo v obou (tehdy ještě samostatných) městech stejně, tedy 3,20 Kč za litř.

V PRAZE LEVNĚJI NEŽ V BRATISLAVĚ

Pohled na průměrné ceny potravin na Slovensku ukázal, že například v Bratislavě bylo draž než v Praze. Cena mouky na chleba zde převyšovala pražskou o 4 Kč, obyčejného salámu o 6 Kč a piva o 1,60 Kč. Některé položky ale byly v Bratislavě přece jen levnější – například čerstvé zelí, které stálo 80 haléřů.

V současné době online prodejci a mezinárodních obchodních řetězců se regionální rozdíly u cen spotřebního zboží v Česku až na jednu výjimku nepublikují. Český statistický úřad zveřejňuje pravidelné měsíční přehledy o vývoji indexů spotřebitelských cen za tři skupiny domácností, konkrétně za domácnosti celkem, domácnosti důchodců a domácnosti žijící v hlavním městě Praze. Rozdíly vyplývají z různých váhových systémů vycházejících z údajů statistiky rodinných účtů. Výběr cenových reprezentantů je pro všechny typy indexů stejný, pouze u jednotlivých sociálních skupin domácností nejsou některé výrobky a služby zastoupeny.

Foto: Bejvalovo.cz

Více informací o vývoji spotřebitelských cen v Česku naleznete zde: bit.ly/3AewJXD

NAŠE LESY

16 407 ha

jehličnaté dřeviny

17 264 ha

listnaté dřeviny

ZALESŇOVÁNÍ
33 671 ha
CELKEM

Smrk

10 327

Buk

8 030

Borovice

2 508

Dub

5 536

Jedle

1 585

Javor

1 573

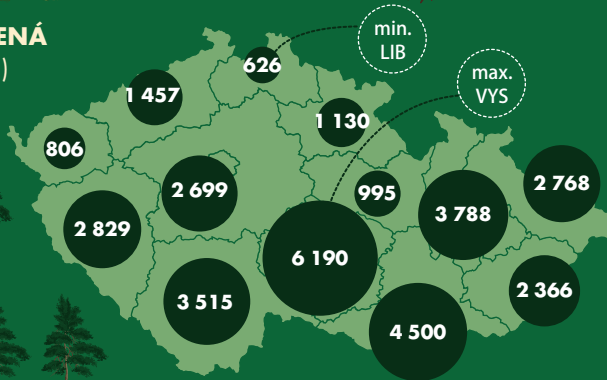
33 870 Kč

Průměrná hrubá měsíční mzda v lesnické činnosti

13 682

Průměrný počet zaměstnanců v lesnické činnosti

ZALESŇOVÁNÍ A PŘIROZENÁ OBNOVA DLE KRAJŮ (v ha)

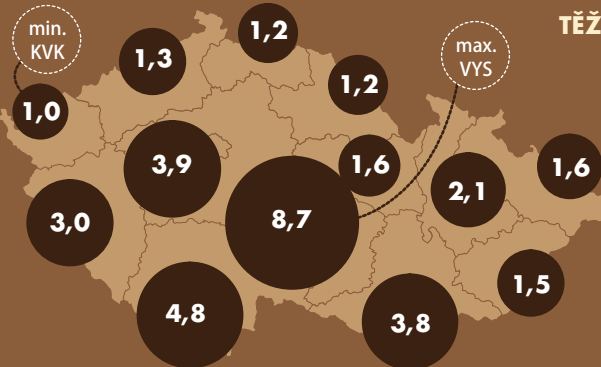

Zalesňování
33 671
CELKEM

Přirozená obnova
6 615
CELKEM

Těžba dřeva
35,8
CELKEM

z toho nahodilá těžba dřeva
33,9
CELKEM

TĚŽBA DŘEVA A NAHODILÁ TĚŽBA DLE KRAJŮ (v mil. m³ b.k.)

PODÍL ZALESNĚNÉ PLOCHY NA ROZLOZE ZEMÍ EU (v %)

Finsko

76,2

Švédsko

74,5

Slovensko

62,8

EU

45,1

ČESKO

34,7

Irsko

12,3

Nizozemsko

11,0

Malta

1,7

Otevřená data

Strojově čitelné, úplné,
ve velkém detailu, volně k dispozici
pro zpracování a další šíření

volební výsledky

výsledky
Sčítání 2011

aktuální
ekonomické údaje

klasifikace, číselníky,
ukazatele

